

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická

Rigorózní práce

POSTAVENÍ SOUDNÍHO EXEKUTORA
V ČESKÉ REPUBLICE

Mgr. Alan Havlice

Plzeň 2018

Západočeská univerzita v Plzni

**Fakulta právnická
Katedra občanského práva
Občanské právo a civilní proces**

Rigorózní práce

**POSTAVENÍ SOUDNÍHO EXEKUTORA
V ČESKÉ REPUBLICE**

Mgr. Alan Havlice

„Prohlašuji, že jsem tuto rigorózní práci zpracoval samostatně, a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

Plzeň, listopad 2018

Podpis:

Obsah

1. ÚVOD	1
2. HISTORIE A VÝVOJ EXEKUČNÍHO ŘÍZENÍ	2
2.1 EXEKUCE A PRÁVO ŘÍMSKÉ	2
2.2 EXEKUČNÍ PRÁVO OD ROKU 1918	3
2.2.1 Zajišťovací exekuce a prozatímní opatření	4
2.2.2 Exekuce definitivní	4
2.2.3 Exekuční žádost	4
2.2.4 Nucené zřízení zástavního práva na movitých věcech a mobilární dražba	4
2.2.5 Zájem pohledávek a jejich odevzdání k vymáhání a na místo platu	5
2.2.6 Zájem nároků a práv, exekuce pro vydání a konání, přísaha vyjevovací	5
2.2.7 Exekuce na nemovitý majetek	6
2.2.8 Rozpočet a výplata nejvyššího podání	7
2.3 EXEKUČNÍ PRÁVO OD ROKU 1950 DO ROKU 2001	7
2.4 EXEKUČNÍ ŘÍZENÍ PROVÁDĚNÉ SOUDNÍMI EXEKUTORY OD ROKU 2001 DO SOUČASNOSTI	8
3. POSTAVENÍ SOUDNÍHO EXEKUTORA V ČESKÉ REPUBLICE	12
3.1 KOMPARACE VÝKONU FUNKCE SOUDNÍHO EXEKUTORA S OSTATNÍMI PRÁVNICKÝMI PROFESEMI	13
3.1.1 Soudní exekutor a soudce	13
3.1.2 Soudní exekutor a notář	15
3.1.3 Soudní exekutor a insolvenční správce	17
3.1.4 Soudní exekutor a rozhodce	20
3.1.5 Soudní exekutor a advokát	21
4. EXEKUČNÍ ŘÍZENÍ A VÝKON ROZHODNUTÍ	23
4.1 EXEKUČNÍ ŘÍZENÍ A JEHO DVOJKOLEJNOST V PRÁVNÍM ŘÁDU ČESKÉ REPUBLIKY	23
4.1.1 Zahájení exekučního řízení	30
4.1.2 Exekuční návrh	30
4.1.3 Pokyn exekučního soudu	31
4.1.4 Pověření exekuce	32
4.1.5 Rejstřík zahájených exekucí	33
4.1.6 Vyrozumění o zahájení exekuce	33
4.1.7 Součinnosti třetích osob	34
4.1.8 Exekuční titul	35
4.1.9 Cizozemský exekuční titul	37
4.1.10 Opravné prostředky v exekučním řízení	38
4.1.10.1 Odklad exekuce	41
4.1.10.2 Zastavení exekuce	42
4.1.10.3 Odvolání proti rozhodnutí soudního exekutora a exekučního soudu	45
4.1.10.4 Námitky proti příkazu k úhradě nákladů exekuce	46
4.1.10.5 Námitka podjatosti soudního exekutora	47
4.2 VÝKON ROZHODNUTÍ	47
4.2.1 Příslušnost soudu	47
4.2.2 Účastníci řízení	49
4.2.3 Nařízení	50
4.2.4 Prohlášení o majetku	50
4.2.5 Provedení	51
4.2.6 Odklad výkonu rozhodnutí	52
4.2.7 Skončení výkonu rozhodnutí	52
4.2.8 Náklady výkonu rozhodnutí	53
4.3 KOMPARACE VÝKONU ROZHODNUTÍ A EXEKUCE PROVÁDĚNÉ SOUDNÍM EXEKUTOREM	54
5. SOUDNÍ EXEKUTOR	57

5.1	PŘEDPOKLADY PRO JMENOVÁNÍ	57
5.2	JMENOVÁNÍ SOUDNÍHO EXEKUTORA	59
5.3	PODMÍNKY PRO VÝKON ČINNOSTI SOUDNÍHO EXEKUTORA	59
5.4	MLČENLIVOST A NEZÁVISLOST EXEKUTORA	60
5.5	OTEVŘENÍ EXEKUTORSKÉHO ÚŘADU	62
5.6	ZAMĚŠTNANCI SOUDNÍHO EXEKUTORA	64
5.7	ZÁNİK VÝKONU EXEKUTORSKÉHO ÚŘADU	65
5.8	PŘEVZETÍ ÚŘADU	67
5.9	OSTATNÍ ČINNOSTI SOUDNÍHO EXEKUTORA	70
5.10	SEPISOVÁNÍ EXEKUTORSKÝCH ZÁPISŮ	70
5.11	ODMĚNA A NÁKLADY SOUDNÍHO EXEKUTORA	70
5.12	KÁRNÁ ODPOVĚDNOST SOUDNÍHO EXEKUTORA, KANDIDÁTA A KONCIPIENTA	71
5.12.1	<i>Kárné řízení</i>	72
5.12.2	<i>Zahlázení kárného postihu</i>	73
6.	NÁKLADY EXEKUCE	74
6.1	POJEM NÁKLADY EXEKUCE	74
6.1.1	<i>Odměna soudního exekutora</i>	75
6.1.2	<i>Paušální a účelně vynaložené náklady exekuce</i>	76
6.1.3	<i>Záloha na náklady exekuce</i>	77
6.2	ROZHODOVÁNÍ O NÁKLADECH EXEKUCE	79
6.2.1	<i>Příkaz k úhradě nákladů exekuce</i>	80
6.2.2	<i>Změna příkazu k úhradě nákladů exekuce</i>	81
6.2.3	<i>Usnesení o zastavení</i>	83
6.2.4	<i>Zastavení exekuce a bezdůvodné obohacení</i>	83
6.2.5	<i>Polemika s aplikací rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Van der Musselle v.s. Belgie ze dne 23.11.1983</i>	88
7.	MÍSTNÍ PŘÍSLUŠNOST SOUDNÍHO EXEKUTORA	90
7.1	ZACHOVÁNÍ KONKURENCESCHOPNOSTI MEZI ÚŘADY	93
7.2	MÍSTNÍ PŮSOBNOST SOUDNÍCH EXEKUTORŮ VE VYBRANÝCH EVROPSKÝCH ZEMÍCH	95
7.3	OCHRANA HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE V EXEKUČNÍM PROSTŘEDÍ	95
8.	VLIV INSOLVENČNÍHO ŘÍZENÍ NA ŘÍZENÍ EXEKUČNÍ	97
9.	POSTAVENÍ SOUDNÍHO EXEKUTORA V JINÝCH ZEMÍCH	101
9.1	POSTAVENÍ SOUDNÍHO EXEKUTORA NA SLOVENSKU	101
9.1.1	<i>Zánik výkonu exekuční činnosti</i>	102
9.1.2	<i>Slovenská komora exekútorov</i>	102
9.1.3	<i>Dohled nad činností soudního exekutora</i>	103
9.2	POSTAVENÍ SOUDNÍHO EXEKUTORA V NIZOZEMSKU	103
9.2.1	<i>Královská asociace soudních exekutorů – KBvG</i>	106
9.3	POSTAVENÍ SOUDNÍHO EXEKUTORA V NĚMECKU	106
9.4	POSTAVENÍ SOUDNÍHO EXEKUTORA V POLSKU	107
9.5	POSTAVENÍ SOUDNÍHO EXEKUTORA V RUSKÉ FEDERACI	109
9.5.1	<i>Administrativní pozastavení činnosti</i>	109
9.5.2	<i>Správní vyhoštění z Ruské federace</i>	109
9.5.3	<i>Výkon trestu obecně prospěšných prací</i>	110
9.5.4	<i>Zajištění bezpečného průběhu soudního řízení</i>	110
9.5.5	<i>Orgán přípravného trestního řízení</i>	110
10.	ZÁVĚR	112
11.	RÉSUMÉ	115
12.	LITERATURA	118

12.1	ODBORNÁ LITERATURA-----	118 -
12.2	PRÁVNÍ PŘEDPISY-----	119 -
12.3	STAVOVSKÉ PŘEDPISY -----	120 -
12.4	OSTATNÍ -----	120 -
12.5	JUDIKATURA -----	121 -

Seznam použitých zkratek

DPH – daň z přidané hodnoty

EŘ – zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) ve znění pozdějších předpisů

EvOb – evidence obyvatel

InsSp – zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích

IZ – zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jejich řešení (insolvenční zákon)

InsSp – zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích

KBvG – Královská asociace soudních exekutorů Nizozemí

Komise – Komise pro finanční dohled v Nizozemí

Komora – Exekutorská komora

LZPaS – zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

NŘ – zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)

OSŘ – zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

OZ – zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

SŘS – zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní

TZ – zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákon

ÚS – zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

VOKS - vyhláška č. 57/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, ve znění pozdějších předpisů

VOSE - vyhláška č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škodu

VVEC - vyhláška č. 418/2001 Sb., o postupech při výkonu exekuční a další činnosti

ZoOHS - zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže

ZOZŠ - zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady

ZORŘ - zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů

ZPO – německý občanský řád - Zivilprozessordnung

ZŘS – zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

1. Úvod

Soudní exekutor při provádění exekuční činnosti vystupuje v postavení úřední osoby, na kterou stát delegoval část svých pravomocí a při jejímž provádění soudní exekutor jednak vystupuje v pozici vrchnostenského orgánu, kdy rozhoduje o právech a povinnostech účastníků řízení a současně je v postavení podnikatele a s ohledem na jeho postavení nese podnikatelské riziko v podobě hrazení nákladů exekuce u neúspěšných exekucí.

Téma postavení soudního exekutora v České republice bylo zvoleno primárně z důvodu, že autor sám již několik let působí v pozici soudního exekutora, a zároveň si uvědomuje úskalí a problémy související s výkonem exekuční činnosti. Neméně důležitá při volbě tohoto tématu byla pak i skutečnost, jakým způsobem jsou soudní exekutoři vnímáni společnostmi, kdy současný trend ukazuje, že společnost vnímá soudního exekutora spíše negativně.

Při zpracování práce byla užita zejména metoda komparace, kdy autor srovnává postavení soudního exekutora působícího na území České republiky s postavením soudního exekutora na území jiných států. Dále bylo provedeno srovnání výkonu rozhodnutí prováděné soudy a exekuce prováděné soudním exekutorem, neboť výkon rozhodnutí a exekuce působí na území České republiky paralelně. Autor se též v práci zabýval komparací postavení soudního exekutora s ostatními právními profesemi, pro jejichž výkon právní předpisy vyžadují stejně jako u soudního exekutora splnění určitých zákonných předpokladů.

Přínos této práce spočívá zejména v tom, že se autor pokusil upřesnit a vyjasnit postavení soudního exekutora, a zároveň se snažil upozornit na rozpory, se kterými se setkal v průběhu výkonu této profese a které nejsou dosud zcela objasněny.

2. Historie a vývoj exekučního řízení

2.1 Exekuce a právo římské

Již v dobách Říma existovaly prostředky, kterými bylo možné vynucení povinností uložených v předcházejících soudních řízeních. Jednalo se o dva typy žalob, kterými se bylo možné domáhat výkonu exekuce, a to pro výlučně soukromoprávní nároky anebo pro nároky veřejnoprávní a sakrální. V počátcích 3. století př. n. l. přichází mnohem modernější proces, tzv. řízení formulové. V tomto období se upouští od individuální povahy exekuce, která byla směřována výhradně na dlužníka, ale přistupuje se k procesu, který působí spíše na rodinné příslušníky, blízký okruh přátel anebo obchodních partnerů.¹ V tomto období se také zrodily počátky exekučních příkazů, které byly ve formě žalob. V těchto žalobách bylo dlužníkovi přikázáno, aby dostal svých závazků, a to poskytnutím garance, která stačila k zajištění dluhu. Pokud tak dlužník neučinil, byl odsouzen k zdvojnásobení dlužné částky.

Dalším významným principem, který se připisuje římskému právu, je zásada poměrnosti uspokojování v případě, že majetek dlužníka nepostačuje na uspokojení věřitele, a to ať se jedná o věřitele pohledávky přednostní nebo nepřednostní. I dříve měl právo na přednostní uspokojení pohledávky stát nebo například manželky vymáhající věno. Dlužníkovi byla vždy na začátku řízení stanovena lhůta k dobrovolnému splnění povinnosti. Po marném uplynutí této lhůty bylo přistoupeno k exekuci. Prováděla se exekuce personální, a to v případě, že byl dlužník nemajetný a jeho dluh měli zaplatit příbuzní, známí a další osoby, anebo se prováděla exekuce majetková, při které byl dlužníkovi zabaven a prodán majetek ve výši dlužné pohledávky. V římském právu se taktéž objevil princip přiměřenosti exekuce jako prostředek ochrany dlužníka a bylo přesně stanoveno, které věci je možné dlužníkovi postihnout. Dále byl v římském právu položen základ exekučního zástavního práva, a to „věcné právo k cizí věci“. Dlužníci byly také vyzývány k prohlášení o majetku.

¹ Wolfová, J. Štika, M. Soudní exekuce. Praha. Wolters Kluwer ČR. 2016. 336 s.

Jelikož bylo exekuční řízení v římském právu vykonáváno státním úředníkem, byl tento výkon bezplatný. Římské právo zřizovalo úředníka tzv. „Prétora,“ který měl pravomoc jako konsul vydávat například vyhlášky, edikty a náboženské pravomoci, jeho hlavní pravomocí bylo občanské soudnictví.

Prétor byl jako ostatní úředníci lidu volen lidovým shromážděním na období jednoho roku. Na městských úřadech bylo vždy vybráno více kandidátů, ze kterých byl následně prétor zvolen. Jak již bylo výše zmíněno, výkon byl zcela bezplatný, protože se považoval za poctu. Z toho vyplývá, že úřad prétora nemohl vykonávat obyčejný občan, nýbrž osoba uspokojivě majetkově zaopatřená. Jeho předvolební kampaň byla leckdy nákladná, a pokud byl úspěšný, pořádal honosné oslavy pro lid.

2.2 Exekuční právo od roku 1918

V roce 1918 převzalo Československo celý právní řád Rakouska-Uherska, civilní právo procesní, a tak vznikl na území naší republiky tzv. právní dualismus, kdy platily civilní soudní řád zákon č. 112/1918 ř.z., a zákon č. 113/1918 ř.z. a nový exekuční řád zákon č. 78/1918 ř.z. a zákon č. 79/1918 ř.z. Tento předpis byl na tehdejší dobu poměrně moderní, obsahoval podrobný popis exekučních titulů a exekučních prostředků, kterými bylo exekuční řízení vedeno. Právní dualismus platit celou dobu trvání Československé republiky. V průběhu sice byly snahy o sjednocení procesního práva, avšak toto neprošlo Národním shromážděním a později kvůli okupaci.

Exekuce byl donucovací prostředek, kterým soud dopomáhal věřiteli (oprávněnému) k tomu, co dlužník (povinný) po nařízení nesplnil. Dle způsobu provedení se kroky řízení nazývaly nucená dražba, nucená správa apod. Ten, kdo exekuci vedl, se nazýval exekvent a ten, proti komu se exekuce vedla, se nazýval exekut. Exekuce vedená před nabytím právní moci rozhodnutí anebo před jeho vydáním, se nazývala prozatímní a exekuce vedená po nabytí právní moci se nazývala definitivní. Dále se exekuce rozdělovaly na mobilární – postihující majetek movitý, a na reální – postihující majetek nemovitý. Exekuce byla vedena u soudu povolacího a dále u soudu výkonného, kde byly výkonné soudní orgány – soudní zřízení, kteří exekuce prováděli jménem soudu.

2.2.1 Zajišťovací exekuce a prozatímní opatření

Pokud byla oprávněnému známa nějaká skutečnost, která by vedla ke zmaření budoucího exekučního řízení, měl tento právo žádat u soudu zadržení nebo zatknutí povinného. Pokud chtěl zabezpečit úhradu své pohledávky, požádal soud o odebrání, úschovu, správu movitých a nemovitých věcí a správu práv dlužníka. Do ustanovené doby pak musel oprávněný zažádat o zahájení definitivní exekuce, v případě, že takto neučinil, pominulo prozatímní opatření.²

2.2.2 Exekuce definitivní

Byla prováděna na základě vykonatelné listiny, případně i na základě ústně vynesenoho rozsudku ve lhůtě čtrnácti dní anebo na základě nedodrženého smíru, a to ihned následující den. O povolení exekuce se žádalo u okresního soudu, který vydal exekuční titul anebo v případě notářského zápisu u soudu, kde byl trvalý pobyt dlužníka. Exekuce se nepovolovala, když se předem dalo očekávat, že by nezbylo ničeho na vymáhaný kapitál po odečtení nákladů.

2.2.3 Exekuční žádost

Podávala se v podobě formuláře, ke kterému byl připojen návrh, exekuční titul, případně seznam s rozúčtováním nákladů. V návrhu bylo uvedeno, jakým způsobem chtěl oprávněný exekuci provést, jaký druh exekuce bude proveden s příložením soupisu majetku a dalších skutečností, které byly oprávněnému známy a budou ku prospěchu při provádění exekuce.³

2.2.4 Nucené zřízení zástavního práva na movitých věcech a mobilární dražba

Zástavní právo na nemovitosti dlužníka nabyt věřitel zapsáním do zájemního protokolu. Výkonný orgán se odebral na adresu pobytu dlužníka, kde mu bylo

² Čečetka, V.J. Žaloby a exekuce v řízení před soudy okresními. Praha. Knihtiskárna F. Šimáček, nakladatelé. 1899. 254 s.

³ Menoušek, A.. Základové nauky o exekuci soudní. Praha. Sborník věd právních a státních. 1903. 137 s.

doručeno usnesení o zahájení řízení, a zároveň byl poučen, že bude v případě úhrady celé dlužné částky s příslušenstvím zrušen výkon exekuce. Pokud dlužník uhradil nebo úhradu pohledávky prokázal, byl o této skutečnosti sepsán protokol a peníze byly věřiteli ihned předány nebo zaslány. V případě, že nezaplatil, provedl výkonný orgán prohlídku dlužníkovy bytu a do zvláštního protokolu sepsal vše, co našel a zabavil. V tomto protokolu stručně uvedl dlužníkovy majetkové poměry a popis sepsaných věcí. Bylo zde také uvedeno, proč výkonný orgán některé věci nezabavil, např. když je dlužník potřeboval k výkonu povolání, nebo pro osobní potřeby běžného života. Zabavené věci se příslušným způsobem a viditelně označily. Takto sepsané protokoly byly evidovány v zájmním rejstříku.

2.2.5 Zájem pohledávek a jejich odevzdání k vymáhání a na místo platu

Byl vykonán doručení usnesení všem účastníkům řízení. Postihoval prokázané pohledávky, pohledávkové průkazy, knihy, listy, směnky atd. V povolacím usnesení bylo přikázáno, že se daná pohledávka zakazuje vyplácet dlužníkovi, a to buďto do částečné nebo úplné výše exekuce. Knihovní pohledávky byly vedeny v knize, kde se zapisovaly knihovní poznámky o vykonatelnosti. U těchto pohledávek bylo možné podat do osmi dní rekurs (odvolání). Do knihy se zapisovaly všechny skutečnosti o průběhu exekučního řízení. Vymožením pohledávky byla soudem vydána kvitance, a zároveň byly vymazány zástavní práva a knihovní poznámky.

2.2.6 Zájem nároků a práv, exekuce pro vydání a konání, přísaha vyjevovací

Tato práva a nároky byly zpeněženy dle uvážení soudu. Po postižení práv a nároků výměnků následovala nucená správa o prodeji vybraných dávek, dále se vedla pachtovní, honební a rybářská práva. Pokud oprávněný žádal zaplacení, musela být tato práva prodána a s výtěžkem z prodeje bylo naloženo jako v exekuci mobilární. Přísaha vyjevovací byla vyžadována v případě, když byla mobilární exekuce bez výsledku nebo s výsledkem nepatrným. Toto požadoval věřitel, pokud se domníval, že jsou jeho pohledávky obtížně dohledatelné, nebo již předměty dlužník úmyslně odstranil. Dlužníkovi bylo uloženo, aby předložil seznam veškerého jmění s uvedením místa, kde se nacházelo. Pokud toto dlužník neučinil, byl vzat do vazby.

2.2.7 Exekuce na nemovitý majetek

O postižení nemovité věci vydával soud veřejnou vyhlášku, která byla vyvěšena na úřední desce soudu a na desce příslušného obecního úřadu. U této exekuce se věřitel rozhodoval, zda chce pohledávku zajistit zástavou na nemovitosti anebo zda chce pohledávku ihned vymáhat správou či prodejem nemovitosti. Exekuce ať vkladem, poznámkou vykonatelnosti nebo poznámkou zavedení nucené správy či dražebního jednání byla vykonána zápisem do pozemkových knih k dotčené nemovitosti. K nucené dražbě bylo nově přistupováno ihned po nabytí právní moci nebo po nuceném zřízení zástavního práva.⁴ Dříve nebylo možno k dražbě přistoupit bez provedení prvního nebo druhého stupně exekuce. Odhad nemovitosti se nařídil z moci úřední jako pokračování zahájeného dražebního jednání. Pro zahájení dražby se podávala kolkovaná žádost o dražbu u povolovacího soudu. Pokud o dražbu zažádalo více věřitelů, byla povolena pouze jednomu, ostatním věřitelům se povolil přístup.

Stručný průběh dražebního jednání:

- a) povolení nucené dražby,
- b) nařízení a výkon dražby,
- c) stanovení dražebních podmínek případně výše závad,
- d) provedení dražby, relicitace, příp. řízení o předražku,
- e) odevzdání nemovitosti vydražiteli do vlastnictví.

Dražební jednání bylo zastaveno v těchto případech, pokud:

- a) bylo možno provést prodej z ruky,
- b) byla vymáhaná pohledávka zaplácena,
- c) věřitel od dražby upustil,
- d) se připustila nucená správa na místě prodeje.

⁴ Čečetka, V.J. Žaloby a exekuce v řízení před soudy okresními. Praha. Knihtiskárna F. Šimáček, nakladatelé. 1899. 254 s.

2.2.8 Rozpočet a výplata nejvyššího podání

Účtování se provádělo ústně nebo písemně. Rok účtování byl nařízen soudem z vlastní moci anebo po nároku vydražitele, nebo některého z věřitelů ihned, jakmile došlo k udělení právní moci vydražení. Účastníci po vydání usnesení vyčíslili své skutečné nároky. Přihlášky bylo možné opravit či doplnit do rozpočetního roku. Dodatečná přihláška nebyla možná. Proti účtování se připouštěl odpor, jenž mohl podat každý, kdo se domníval, že byl účtováním poškozen. O tomto rozhodoval soudce ihned, kdy rozhodnutí o odporu zahrnul do rozpočetního usnesení. K rozpočtu se nejprve vyčíslilo, kolik má být rozděleno. Nároky se dělily na privilegované-přednostně uspokojené a na nároky obecného pořadí dané knihovním stavem. Pohledávky stejného pořadí, tzn., že byly zapsány současně, se uspokojovaly poměrným dílem. Po uhrazení všech věřitelů a oprávněných se zbytek z rozdělovaného plnění vrátil dlužníkovi. Jakmile usnesení o rozpočtu nabylo právní moci, byli věřitelé a ostatní, jimž bylo placení rozpočteno, vyzváni, aby si poukázanou sumu u soudu vyzvedli. Návrh na výplatu mohli podat ústně anebo písemně, v každém případě však museli předložit kolkovanou kvitanci. Soudní poplatek za úschovu se odpočetl od vyplácené sumy. Výplatu prováděl berní úřad, jenž byl uveden v povolacím usnesení. Kvitanci se doporučovalo sepsat již předem.

2.3 Exekuční právo od roku 1950 do roku 2001

V roce 1948 po vydání ústavy byly provedeny změny v procesním právu, např. došlo ke zřízení okresních soudů, krajských (odvolacích) soudů. Zákonem č. 142/1950 Sb. neboli Nový občanský soudní řád, bylo zároveň s nalézacím řízením upraveno i řízení konkurzní a exekuční. Jednou z nejvýznamnějších změn s tímto zákonem bylo sjednocení uniformity ve všech řízeních. Třetí část nového OSŘ byla pojmenována Ustanovení o exekuci, v této oblasti se jednalo o úpravy zejména v omezení exekuce proti státu a proti tehdejší socialistické sféře. V tehdejší době byl hromadně znárodnován obchod a průmysl, a tak se institut nuceného vymáhání odkazoval pouze na vztahy mezi občany např. při vymáhání výživného. Soustava exekučního práva však podstatně změněna nebyla, nadále zůstala v popředí exekučních prostředků exekuce na nemovité věci. Významnější reformu přinesl až občanský soudní řád z r. 1963, který je platný dodnes.

Dne 01.04.1964 se stal účinný nový právní předpis, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, který měl zjednodušit civilní proces. Po revoluci v roce 1989 došlo k opětovné změně právního řádu s důrazem na kontinuitu s právním řádem platným na území první republiky a s moderními principy právního státu. Novela civilního procesu přinesla významné změny ve výkonu rozhodnutí, např. byl upraven výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy, příkázáním pohledávky z účtu a prodej movitých věcí a nemovitých věcí. Dále bylo zavedeno prohlášení o majetku a prodej podniku a zástavy. Tyto změny jsou ve své podstatě platné i dnes.

Dne 01.05.2001 nabyl účinnosti nový kodex – zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, který zavedl do právního řádu nový institut soukromého soudního exekutora, a který umožnil věřitelům domáhat se uspokojení svých pohledávek v případě nesplnění povinnosti ze strany dlužníka vedle výkonu soudního rozhodnutí.

2.4 Exekuční řízení prováděné soudními exekutory od roku 2001 do současnosti

Institut soudního exekutora byl do českého právního řádu začleněn účinností zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) ve znění pozdějších předpisů, když došlo k přenesení pravomoci do té doby výlučně svěřené orgánům moci soudní.

Exekuční řízení prováděné soudními exekutory prošlo od roku 2001 mnoha změnami, přičemž některé z nich významným způsobem zasáhly do jeho průběhu a které též měly vliv na postavení soudního exekutora v exekučním řízení jako úřední osoby.

První významnou změnu přinesla do exekučního řízení novela exekučního řádu provedená zákonem č. 286/2009 Sb., jež nabyla účinnosti 01.11.2009. Touto novelou došlo k přenesení dalších rozhodovacích pravomocí z exekučního soudu na soudního exekutora. Došlo ke změně ve způsobu nařizování exekucí. Exekuční řízení je možné po tomto datu zahájit stejně jako dosud pouze na návrh oprávněného podaným u soudního exekutora, a nikoliv u exekučního soudu. Soudní exekutor rovněž odstraní vady exekučního návrhu. Ke zrychlení celého postupu přispělo

zavedení elektronické komunikace mezi soudem a soudním exekutorem při nařizování exekuce a přenesení některých rozhodovacích pravomocí ve věcech, kde není mezi účastníky sporu. Nově je kladen větší důraz na přiměřenost exekuce s důrazem na výši vymáhaného plnění. Dále byla stanovena lhůta, ve které je soudní exekutor povinen vyplatit vymožené plnění oprávněného v případě, že jde o částku vyšší, než stanoví zákon.

Soudní exekutor je oprávněn rozhodnout o návrhu na odklad exekuce. Touto novelou byl mezi jednotlivé způsoby provedení exekuce ukládající zaplacení peněžité částky zařazen nový způsob, kdy soudní exekutor může k zajištění pohledávky oprávněného, nákladů oprávněného a nákladů exekuce zřídit k nemovitým věcem povinného, popř. manžela povinného, jde-li o nemovitou věc patřící do společného jmění manželů, exekutorské zástavní právo.

Novelizováno bylo ustanovení § 44a EŘ, které do té doby stanovilo absolutní neplatnost právního jednání v případě, kdy povinný porušil zákaz nakládat se svým majetkem po doručení usnesení o nařízení exekuce. Nově je porušení povinnosti stanovené ustanovením § 44a odst. 1 EŘ považováno za právní jednání platné, pokud se oprávněný, přihlášený věřitel nebo soudní exekutor nedovolá neplatnosti takového jednání. Toto jednání je tedy založeno na relativní neplatnosti.

Za nejvýznamnější, a zároveň nejzásadnější, lze považovat novelu exekučního a občanského soudního řádu provedenou zákonem č. 396/2012 Sb., která vstoupila v účinnost dne 01.01.2013. K tomuto datu se změnil způsob nařizování exekuce, kdy exekuční soud již nevydává usnesení o nařízení exekuce, ale pouze pověření dle ustanovení § 43 odst. 3 písm. a) EŘ, které nemá formu rozhodnutí a nedoručuje se účastníkům řízení.⁵

Dle této právní úpravy se účastníci nemohou domáhat ochrany svých práv podáním odvolání, ale mají možnost využít jiné procesní obrany, a to podání návrhu na zastavení exekuce dle ustanovení § 55 EŘ. Opět došlo k novelizaci ustanovení § 44a EŘ. Soudní exekutor je povinen spojit další zahájené řízení v případě, že jde

⁵ Kasíková, M. a kol. Exekuční řád. Komentář. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, 1167 s.

o totožnost účastníků jak na straně povinného, tak na straně oprávněného, a má-li být v těchto řízeních pověřen jeden soudní exekutor.

Novela exekučního řádu dále přinesla možnost provést změnu soudního exekutora bez nutnosti vydání rozhodnutí exekučního soudu, kdy ke změně dojde pouze na základě návrhu oprávněného a souhlasů soudních exekutorů. V případě, že není možné provést změnu soudního exekutora z důvodu nesouhlasu jednoho ze soudních exekutorů, musí se oprávněný se svým návrhem obrátit na exekuční soud. Došlo ke změně lhůty k dobrovolnému plnění z patnácti dní na třicet dní od doručení výzvy povinnému. Rozšířil se výčet způsobů exekuce ukládající zaplacení peněžité částky uvedených v ustanovení § 59 odst. 1 EŘ o exekuci prováděnou správou nemovité věci a pozastavením řídicího oprávnění.

Novela občanského soudního řádu provedená shora uvedeným zákonem, tj. zákonem č. 396/2012 Sb., zásadním způsobem změnila postup při provádění výkonu rozhodnutí (analogicky exekuce) prodejem nemovitých věcí.⁶ Těmito změnami jsou např.:

- a) došlo k obratu v případě rozhodování o zániku práv (dříve i závad) spojených s nemovitou věcí, dle kterého všechna práva (závady) s výjimkami uvedenými v zákoně, přechází dražbou na vydražitele, popř. předražitele,
- b) proti dražební vyhlášce není možné přípustné odvolání,
- c) zaveden nový institut předražku,
- d) nepřipustnost námitek proti udělení příklepu,
- e) kladen větší důraz na obsahové náležitosti přihlášky věřitelů podaných do dražby a vážnější důsledky vyplývající pro přihlášené věřitele v případě jejich nesplnění,
- f) možnost doplacení nejvyššího podání úvěrem,
- g) povinnost provést rozvrhové jednání pouze na návrh účastníka řízení, osob uvedených v § 336b odst. písm. b) nebo § 336p odst. 2 OSŘ nebo správce daně.

⁶ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

V roce 2015 následovaly z pohledu exekučního řízení další dvě významné novely exekučního řádu a občanského soudního řádu provedené zákonem č. 134/2015 Sb., který nabyl účinnosti dne 01.07.2015 a zákonem č. 164/2015 Sb. s účinností od 01.09.2015.

Novela exekučního řádu provedená zákonem č. 134/2015 Sb. přinesla do exekučního řízení několik změn. První změna se dotkla práva nezastoupeného účastníka, který má za předpokladu úspěchu ve věci nárok na náhradu nákladů řízení. Od 01.07.2015 může soudní exekutor nezastoupenému účastníkovi přiznat namísto doložených hotových výdajů náhradu nákladů v paušální výši dle vyhlášky č. 254/2015 Sb. Další změna se týkala exekutorského zástavního práva. Účinností 01.07.2015 došlo ke zrušení ustanovení § 69a EŘ, které upravovalo postup soudního exekutora při zřízení exekutorského práva jako jednoho ze způsobů provedení exekuce, a zároveň bylo do exekučního řádu vloženo nové ustanovení § 73a EŘ. Toto ustanovení i nadále umožňuje soudnímu exekutorovi na návrh oprávněného zřídit exekutorské zástavní právo k zajištění jeho pohledávky v rámci samostatného řízení, které je považováno za zvláštní druh exekučního řízení vyznačující se svými specifickými znaky.

Novela exekučního řádu a občanského soudního řádu provedená zákonem č. 169/2015 Sb., s účinností od 01.09.2017, která je aplikována na všechna řízení bez rozdílu na okamžik jejich zahájení, znamenala pro průběh exekuce prováděné soudním exekutorem další změny, např. změnil se okruh nezabavitelných movitých věcí uvedených v ustanovení § 322 OSŘ, zavedla se povinnost pořizovat audiovizuální záznamy z mobiliárních exekucí a jiných úkonů, při kterých dochází k prohlídce bytu a jiných místností povinného, stanovena dolní hranice pro dražbu nemovitých věcí, kde má povinný trvalý pobyt, novelizováno ustanovení § 58 odst. 2 EŘ, které obligatorně stanoví pořadí, v jakém má být exekuce provedena.

3. Postavení soudního exekutora v České republice

Institut soudního exekutora byl do právního řádu České republiky začleněn s účinností exekučního řádu v roce 2001, kdy došlo k přenesení části veřejné moci, která byla do té doby svěřena výlučně do pravomoci soudů.

Pro výkon funkce soudního exekutora zákon předpokládá splnění zákonných podmínek, stejně jako je tomu v případě výkonu dalších právnických profesí, na které stát delegoval výkon veřejné moci. Podmínky, za kterých může být osoba jmenována soudním exekutorem, jsou podrobně rozebrány v jiné části této práce.

Mezi další právnické profese, na které stát přenesl část svých pravomocí, jsou insolvenční správci a soudní komisaři (notáři). Nelze opomenout ani rozdílné postavení soudních exekutorů a soudců, kteří jsou též i nadále oprávněni nařizovat a provádět výkon rozhodnutí.

Postavení soudního exekutora je v dnešní době značně problematické a veřejností je vnímáno zcela rozdílně, a to i přesto, že stejně jako insolvenční správci nebo soudní komisaři vykonávají svou činnost na základě pověření soudů.

Soudní exekutor je též považován ve smyslu ustanovení § 127 odst. 1 písm. f) TZ za úřední osobu. Pojem úřední osoby nahradil dříve užívaný termín veřejný činitel. Statut úřední osoby soudnímu exekutorovi, stejně jako ostatním osobám, kterým byl svěřen výkon veřejné moci, zaručuje určitou zvýšenou ochranu při výkonu veřejné moci, a současně jsou na něj kladeny vyšší požadavky při výkonu svěřené moci s důrazem na zvláštní odpovědnost.

Ústavní soud ve svém stanovisku sp. zn. Pl. ÚS-st. 23/06 ze dne 12. 09. 2006 (ST 23/42 SbNU 545) konstatoval, že soudní exekutor má v průběhu exekuce dvojí postavení a jeho charakter se mění. Je nutné odlišovat případy, kdy soudní exekutor vykonává vlastní exekuční činnost při vymáhání pravomocného rozhodnutí na základě pověření exekučního soudu v pozici úřední osoby, od jeho postavení při rozhodování soudu o nákladech exekuce, kdy je v postavení účastníka řízení.

Ke stejnému závěru dospěl Ústavní soud i ve svém nálezu sp. zn. IV. ÚS 378/2016 ze dne 06. 09. 2016⁷, ve kterém uvedl, že soudní exekutor je v rámci výkonu své funkce považován jednak za orgán veřejné moci, který není způsobilý být nositelem základních práv a svobod.

Soudní exekutor je zároveň však považován i za fyzickou osobu-podnikatele, a tedy poživatele základních práv. Soudní exekutor tak vystupuje ve dvojím postavení a je nutné pečlivě zvážit, které z těchto dvou odlišných postavení v jednotlivých případech upřednostnit.

Stát sice přenesl část svých pravomocí na další subjekty (soudní exekutory, soudní komisaře a insolvenční správce) s tím, že do činnosti těchto subjektů ve větší nebo menší míře stále zasahuje pokyny udělenými soudy a za současného provádění dohledu nad dodržováním zákonných postupů při výkonu těchto funkcí. Jelikož tyto subjekty vykonávají výkon veřejné moci, měl by jim stát garantovat stejná práva při výkonu těchto funkcí. Jednotlivé profese se však vyznačují různými specifickými znaky a některé znaky mají naopak společné.

3.1 Komparace výkonu funkce soudního exekutora s ostatními právníckými profesemi

3.1.1 Soudní exekutor a soudce

Exekuční řád ve svém ustanovení § 2 stanoví, že soudní exekutor vykonává exekuční činnost nezávisle a ustanovení § 28 odst. 1 druhá věta dále stanoví, že se úkony soudního exekutora považují za úkony soudu.⁸

Požadavek nezávislosti a nestrannosti při výkonu soudní moci platí i pro soudce při výkonu moci soudní a projevuje se zásadami nezávislosti a nestrannosti, která je již výslovně vyjádřena v čl. 36 LZPaS, čl. 80 a 81 ÚS.⁹ Nezávislost soudců je zaručena také tím, že soudce je z projednání věci vyloučen tehdy, lze-li mít pochybnosti o

⁷ Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. IV. ÚS 378/2016 ze dne 06. 09. 2016

⁸ Kasíková, M. a kol. Exekuční řád. Komentář. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, 1167 s.

⁹ Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

jeho nepodjatosti. Soudci jsou vyloučeni, jestliže lze mít se zřetelem na jejich poměr k věci, účastníkům řízení nebo právním zástupcům důvod zakládající pochybnosti o jejich nepodjatosti. Ze zákona jsou dále vyloučeni soudci, kteří rozhodovali věci u soudu nižšího stupně. Nezávislost je dále garantována také tím, že účastníci řízení mají možnost vznést námitku podjatosti vůči soudci či přisedícímu.¹⁰

Námitka podjatosti je přípustná též v exekučním řízení, když účastník exekučního řízení může vznést námitku podjatosti i proti osobě soudního exekutora za stejných podmínek jako v případě podané námítky podjatosti směřující proti soudci či přisedícímu.

V případě nezávislosti soudního exekutora, lze na ni v první řadě nahlížet tak, že soudní exekutor nahradil soud, jako orgán soudní moci, který má v konkrétní svěřené oblasti při výkonu státní moci, rozhodovat nezávisle a nestranně o právech a povinnostech účastníků exekučního řízení. Dále jde o nezávislost ekonomickou, která spočívá v charakteru exekuční činnosti, kdy soudní exekutor vykonává exekuční činnosti za úplatu, avšak s podnikatelskými riziky spočívajícími např. v hrazení nákladů neúspěšných exekučních řízení. S ohledem na skutečnost, že exekuční činnost je v podstatě vykonávána ve veřejném zájmu, má soudní exekutor při provádění exekuční činnosti postupovat nezávisle a způsobem, který by nenarušil důstojnost a vážnost exekutorského stavu a nenarušil důvěru v nezávislý výkon exekuční činnosti.

Další činnost soudních exekutorů je neslučitelná s jinou výdělečnou činností s výjimkou správy vlastního majetku a činnosti vědecké, pedagogické, tlumočnické, znalecké, umělecké apod. I pro výkon funkce soudce platí určitá zákonná omezení, tedy stanoví neslučitelnost funkce s jinými zákonem vymezenými činnostmi. Avšak soudci na rozdíl od soudních exekutorů nenesou podnikatelské riziko.

¹⁰ Svoboda, K. Šínová, R. Hamul'áková, K. a kol. Civilní proces. Obecná část a sporné řízení. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014, 458 s.

Jestliže stát přenesl na soudní exekutory část státní moci, která jinak náleží do pravomoci soudů, a dle zákona jsou úkony soudního exekutora považovány za úkony soudu, měli by soudní exekutoři požívat stejné ochrany jako soudci, a zároveň by měla být použita stejná kritéria pro posuzování ústavních limitů, a to i za situace, kdy je soudní exekutor fyzickou osobou, která vykonává svobodné povolání v pozici úřední osoby.

3.1.2 Soudní exekutor a notář

I pro výkon funkce notáře zákon stanoví určité podmínky. Dle ustanovení § 7 odst. 1 NŘ může být notářem občan České republiky, který je plně svéprávný, ukončil vysokoškolské právnické vzdělání, je bezúhonný, vykonal minimálně pětiletou notářskou praxi a úspěšně absolvoval notářské zkoušky.¹¹

Notáře stejně jako soudního exekutora jmenuje ministr spravedlnosti na návrh Notářské komory do notářského úřadu. Notář vykonává svou činnost za úplatu a nezávisle.

Pro výkon notářské činnosti stanoví notářský řád určitá omezení, dle kterých je činnost notáře neslučitelná s jinou výdělečnou činností s výjimkou správy vlastního majetku.¹² Notář je oprávněn vykonávat funkci poslance, senátora nebo zastupitele obecního nebo krajského zastupitelstva, a i za úplatu může vykonávat činnost vědeckou, publikační, pedagogickou, tlumočnickou, znaleckou, uměleckou a činnost v poradních orgánech vlády, ministerstev, činnost jiných ústředních orgánů státní správy a v orgánech samosprávy a činnost zapsaného mediátora podle zákona o mediaci.

Notářský řád dále taxativně vyjmenovává, které právní služby může notář v souvislosti s notářskou činností vykonávat, např. sepisovat soukromé listiny a zpracovávat právní rozbor. Notář může též vykonávat správu majetku, dále je oprávněn vykonávat funkci insolvenčního správce, předběžného insolvenčního

¹¹ Svoboda, J., Klička, O. Dědické právo v praxi. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014, 408 s.

¹² Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)

správce apod. Notář je oprávněn vykonávat i další činnosti, stanoví-li tak notářský řád nebo zvláštní zákon.

Za hlavní činnost notáře lze považovat činnost vykonávanou v pozici soudního komisaře v řízení o pozůstalosti, kdy pověřený soudní komisař (notář) vystupuje v pozici úřední osoby a vykonává podobně jako soudní exekutor veřejnou moc na základě pověření soudu.

Na první pohled by se tedy mohlo zdát, že notář má v pozici soudního komisaře v řízení o pozůstalosti stejné postavení jako soudní exekutor při výkonu exekuční činnosti, existuje však několik rozdílů.

Rozdílné postavení soudních exekutorů a notářů spočívá zejména v tom, že notář může dle ustanovení § 5 odst. 2 NŘ vykonávat i jinou činnost za úplaty, a zároveň mu stát garantuje ve věcech výkonu veřejné moci úhradu nákladů, které mu v průběhu řízení vzniknou.

Druhý rozdíl spočívá v tom, že notáře jako soudního komisaře v řízení o pozůstalosti pověří místně příslušný soud na základě rozvrhu práce. V případě exekučního řízení je volba soudního exekutora zcela na oprávněném, který již v exekučním návrhu označí konkrétního soudního exekutora, který má být vedením exekuce pověřen.

Dalším rozdílem řízení o pozůstalosti a exekučního řízení je, že soudní komisař provádí úkony v řízení o pozůstalosti jménem soudu, tedy na rozhodnutím vydaných v průběhu dědického řízení je uvedeno, že je vydává příslušný okresní (obvodní) soud, a nikoliv sám soudní komisař. Naopak v exekučním řízení vydává rozhodnutí sám soudní exekutor vlastním jménem.

Zásadní rozdíl, který má vliv na výkon obou těchto profesí, lze však shledat v tom, že pokud řízení o pozůstalosti končí likvidací pozůstalosti, hradí se náklady představující odměnu soudního komisaře, hotové výdaje a daň z přidané hodnoty vzniklé v průběhu řízení z majetku likvidační podstaty, kdy stát ručí za uspokojení. Ustanovení § 108 odst. 1 písm. d) ZŘS dále výslovně stanoví, že stát hradí odměnu, náhradu hotových výdajů a náhradu za daň z přidané hodnoty notáři v řízení o pozůstalosti tehdy, nejde-li o osoby a případy uvedené v ustanovení § 108 odst. 1

písm. a) až c) ZŘS.¹³ Soudní komisař má zákonem garantovanou úhradu svých nákladů vzniklých v řízeních o pozůstalosti na rozdíl od případů bezúspěšných exekucí, kdy náklady vzniklé soudnímu exekutorovi při vedení exekuce hradí sám soudní exekutor, a to i přesto, že je ve stejném postavení, tedy v postavení úřední osoby při výkonu státní moci, jako soudní komisař (notář) při provádění řízení o pozůstalosti.

3.1.3 Soudní exekutor a insolvenční správce

Insolvenčním správcem může být jak fyzická osoba, tak veřejná obchodní společnost nebo zahraniční obchodní společnost dle ustanovení § 2 odst. 2 InsSp.¹⁴

Činnost insolvenčního správce lze vykonávat na základě povolení vydaného Ministerstvem spravedlnosti na návrh osoby, která chce vykonávat činnost insolvenčního správce. Je-li povolení uděleno, vzniká těmto osobám oprávnění vykonávat činnost insolvenčního správce dnem nabytí právní moci tohoto povolení.¹⁵

Povolení vykonávat činnost je však časově omezeno, a to na dobu pěti let, které však může být opakovaně prodlouženo o dalších pět let. Osoby, kterým bylo uděleno oprávnění na základě pravomocného povolení, se zapisují do seznamu insolvenčních správců. Oproti tomu jmenování soudního exekutora do exekutorského úřadu je bez časového omezení.

Pro udělení povolení však zákon stanoví určité předpoklady stejně jako pro výkon funkce soudního exekutora nebo notáře.

Povolení může být vydáno fyzické osobě, která je plně svéprávná a bezúhonná, má ukončené vysokoškolské vzdělání magisterského studijního oboru, úspěšně složila zkoušky insolvenčního správce, vykonala odbornou praxi v oblasti související s

¹³ Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

¹⁴ Zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích

¹⁵ Šínová, R., Kovářová, Kochová, I. a kol. Civilní proces. Řízení exekucí, insolvenční a podle části páté OSŘ. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, 359 s.

výkonem funkce insolvenčního správce, zejména v oblasti práva, ekonomie, daňového poradenství, účetnictví, auditu nebo řízení podniku po dobu minimálně tří let, uzavřela smlouvu o pojištění odpovědnosti za škodu, která by mohla vzniknout s výkonem funkce insolvenčního správce, a zároveň disponuje personálním a materiálním vybavením pro výkon činnosti insolvenčního správce. Podmínky, za kterých může být uděleno povolení veřejné obchodní společnosti nebo zahraniční společnosti, upravuje ustanovení § 8 InsSp.

Insolvenčním správcem však může být primárně jmenována osoba zapsána v seznamu insolvenčních správců, avšak není vyloučeno, že jí může být i osoba neevidovaná v tomto seznamu. Ustanovení § 23 odst. 2 IZ stanoví, že pokud není možné vybrat osobu ze seznamu insolvenčních správců, je možné insolvenčním správcem ustanovit i fyzickou osobu, která splňuje obecné a kvalifikační předpoklady pro zápis do seznamu insolvenčních správců.¹⁶

Pro insolvenčního správce stejně jako soudního exekutora platí, že insolvenční správce pro jednotlivá insolvenční řízení ustanovuje předseda Krajského soudu opatřením tak, aby byla dodržena zásada rovnoměrného určování, i zde ale existují určité výjimky. Insolvenční správce činí v průběhu insolvenčního řízení úkony jménem státu.

Z výše uvedeného vyplývá, že společné pro insolvenční správce a soudní exekutory je to, že pro výkon těchto profesí musí být splněny zákonem stanovené předpoklady a vedením jednotlivých řízení jsou pověřeni nebo ustanoveni příslušným soudem, jsou podnikateli s tím, že jejich činnost a odměňování podléhá regulaci. Postavení insolvenčního správce a soudního exekutora by mělo být tedy stejné, avšak ve skutečnosti jsou odlišnosti těchto profesí značné.

Hlavní diference mezi insolvenčním správcem a soudním exekutorem je v oblasti odměňování, tedy stanovení výše nákladů vzniklých v těchto řízeních a způsobu jejich úhrady, kdy insolvenčnímu správci zákon garantuje úhradu nákladů, zatímco soudní exekutor, jak již bylo výše uvedeno, nese riziko úhrady vzniklých nákladů

¹⁶ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jejich řešení (insolvenční zákon)

bezúspěšných exekucí sám, ačkoliv se již soudy opakovaně zabývaly otázkou postavení soudního exekutora a dospěly k závěru, že postavení insolvenčního správce a soudního exekutora je obdobné.

Ústavní soud ve svém nálezu sp. zn. I ÚS 3916/14 ze dne 12.04.2016¹⁷ konstatoval, že pokud je soudní exekutor účastníkem řízení, které se přímo týká výkonu veřejné moci, která mu byla státem svěřena, je nutno na něj v případě náhrady nákladů řízení aplikovat shodná pravidla, jako by účastníkem řízení byl přímo stát.

Nález Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 14/10 ze dne 01. 07. 2010¹⁸ dále uvádí: „Jestliže většinový názor dovodil, že insolvenční správce má postavení specifického orgánu veřejné moci.“ či nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 378/2016 ze dne 06.09.2016, který uvádí že: „Soudní exekutor a insolvenční správce vykonávají v zásadě obdobnou činnost; cílem obou je zajistit uspokojení přihlášených věřitelů pomocí autoritativního nakládání s majetkem povinného (resp. úpadce), za což jim náleží odměna. Je však zjevně neopodstatněné, aby měl insolvenční správce za tuto svoji činnost odměnu v podstatě zajištěnu, zatímco soudní exekutor se ocitá ve stavu nepředvídatelnosti a nejistotě, zda se své odměny (a rovněž hotových výdajů, které k uspokojení věřitele vynaložil) kdy dočká a v jaké výši. Zákonodárce zařadil nárok insolvenčního správce na odměnu a náhradu nákladů na první místo kategorie pohledávek za majetkovou podstatou [§ 168 odst. 2 písm. a) IZ], tedy pohledávek, které se uspokojují v plné výši a kdykoliv po rozhodnutí o úpadku. Stejný nárok na odměnu a náhradu nákladů by měl mít i soudní exekutor, který provádí obdobnou činnost.“

Náklady vzniklé v průběhu insolvenčního řízení, tj. odměna insolvenčního správce a hotové výdaje, jsou pohledávkami za majetkovou podstatou, které se uspokojí přednostně, a to buď z majetkové podstaty nebo z případně zaplacené zálohy na insolvenční řízení. Navíc zákon garantuje úhradu nákladů vzniklých v průběhu insolvenčního řízení insolvenčnímu správci státem tehdy, nebudou-li uhrazeny z majetkové podstaty.

¹⁷ Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. I ÚS 3916/14 ze dne 12.04.2016

¹⁸ Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. Pl. ÚS 14/10 ze dne 01.07.2010

V této souvislosti nelze opomenout ani výši nákladů, na které má insolvenční správce oproti soudnímu exekutorovi nárok. Minimální výše odměny soudního exekutora činí 2.000,- Kč,¹⁹ zatímco insolvenční správce má nárok na minimální odměnu ve výši 45.000,- Kč. Paušální náhrada hotových výdajů v exekučním řízení činí 3.500,- Kč, v insolvenčním řízení, je-li prohlášen konkurs, se hradí skutečné výdaje, při oddlužení splátkového kalendáře má insolvenční správce nárok na 150,- Kč měsíčně. Soudnímu exekutorovi se v případě dobrovolného plnění snižuje výše odměny o 50 % a výše paušálních nákladů se snižuje o 50 %. V případě dobrovolné úhrady v insolvenčním řízení nedochází ke krácení odměny ani hotových výdajů.

Lze říci, že na základě shora uvedených nálezů Ústavního soudu, v nichž opakovaně judikoval, že insolvenční správce má postavení orgánu veřejné moci, který autoritativně rozhoduje o právech a povinnostech věřitelů, kteří se nenacházejí v rovnoprávném postavení s insolvenčním správcem, lze dospět k závěru, že ve stejném postavení se nachází i soudní exekutor při provádění exekuční činnosti a měla by mu být garantována stejná práva na úhradu nákladů exekuce jako insolvenčnímu správci.

3.1.4 Soudní exekutor a rozhodce

Rozhodcem je osoba, která na základě dohody stran, jež uzavřely rozhodčí smlouvu a za splnění zákonem stanovených podmínek, jako nezávislý a nestranný orgán, rozhoduje majetkové spory v rámci tzv. rozhodčího řízení provedeného dle zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, které představuje mimosoudní alternativu řešení sporů v civilním procesu.²⁰

Výsledkem rozhodčího řízení je vydání závazného rozhodnutí – rozhodčího nálezu, které má stejné účinky jako rozhodnutí vydané soudem. Rozhodčí nález je uveden v ustanovení § 40 odst. 1 písm. c) EŘ mezi exekučními tituly a je tedy exekučním titulem, na jehož základě lze nařídit a vést exekuci prováděnou soudním exekutorem.²¹

¹⁹ Vyhláška č. 330/2001Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škodu

²⁰ Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů

²¹ Kasíková, M. a kol. Exekuční řád. Komentář. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, 1167 s

Na výkon funkce rozhodce jsou zákonem též jako pro ostatní shora uvedené profese kladeny určité požadavky. Ustanovení § 4 ZoRŘ stanoví, že rozhodcem může být občan České republiky, který je zletilý, plně svéprávný, bezúhonný, pokud zvláštní předpis nestanoví jinak.²² Rozhodcem nemůže být soudce ani státní zástupce, neboť zákon soudci a státnímu zástupce zakazuje vykonávat jiné funkce.

Rozhodce je povinen stejně jako soudní exekutor zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o kterých se dozvěděl při výkonu funkce rozhodce.

V průběhu rozhodčího řízení vznikají různé náklady. Se zahájením každého rozhodčího řízení se váže povinnost uhradit rozhodčí poplatek, který hradí žalobce v každém sporu a který je splatný již okamžikem zahájení rozhodčího řízení a jehož výše je odvislá od výše uplatněného nároku. Bez úhrady rozhodčího poplatku není možné rozhodčí řízení provést. Tento rozhodčí poplatek má plnit stejnou funkci jako ukládání záloh oprávněným v exekučním řízení.

3.1.5 Soudní exekutor a advokát

Na výkon advokacie jsou z pohledu právních norem kladeny menší požadavky, než je tomu u ostatních shora uvedených profesí.

Pro výkon advokacie platí, že advokátem může osoba bezúhonná, která úspěšně dokončila vysokoškolské vzdělání v oboru práva, vykonala tříletou praxi v oboru a je zapsána v seznamu advokátů. Zákon nestanoví počet advokátů, tak jako je tomu v případě soudních exekutorů a není stanoven numerus clausus.

Na rozdíl od soudních exekutorů advokát není nositelem veřejné moci, nevystupuje v nadřazeném postavení vůči účastníkům daného řízení a autoritativně nerozhoduje o jejich právech a povinnostech, ale vystupuje v případě sporu na straně jednoho z účastníků, přičemž hájí zájmy svého klienta. Advokát má možnost si svého klienta zvolit.

²² Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů

Na advokáta se nevztahují jako v případě soudců, soudních exekutorů a notářů omezení související s jinou výdělečnou činností, pokud jde o činnost, jež je slučitelná s výkonem advokacie.

S ohledem na skutečnost, že advokacii lze vykonávat bez jmenování, ustanovení nebo pověření vydané orgánem veřejné moci v pozici fyzické osoby podnikatele, nebo na základě pracovního poměru, nebo jako člen veřejné obchodní společnosti, který má možnost volby a možnost vyhodnotit případná rizika související s jeho činností a za přípustnosti další výdělečné činnosti, je na místě, aby nesl podnikatelské riziko související s výkonem advokacie.

4. Exekuční řízení a výkon rozhodnutí

4.1 Exekuční řízení a jeho dvojkolejnost v právním řádu České republiky

Exekuce pochází z latinského *executio*, což znamená vykonání nebo provedení. Nucený výkon v České republice provádí soud anebo soudní exekutor, jedná se o dvojkolejnost v našem právním řádu.

Dnem 01.09.2001 nabyl účinnosti zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, který věřitelům nabídl další alternativu vedle výkonu rozhodnutí prováděných soudy, jak se věřitelé mohou domoci svých práv vůči dlužníkům. I když jsou tyto dva způsoby v mnoha ohledech podobné, vyznačují se i svými určitými specifickými znaky. Komparace výkonu rozhodnutí prováděné exekučními soudy a exekuce prováděná soudním exekutorem je podrobně rozebrána v další části této práce.

Rozdíly při výkonu rozhodnutí prováděná exekučním soudem a exekucí prováděnou soudním exekutorem se prohloubily ještě s novelou exekučního řádu a občanského řádu provedenou zákonem č. 396/2012 Sb. s účinností od 01.01.2013.

Hlavní rozdíly mezi soudním výkonem rozhodnutí a exekucí prováděnou soudním exekutorem jsou v počátku řízení, kdy je návrh na výkon rozhodnutí podáván u soudu a oprávněný si přímo navrhne způsob provedení výkonu, naopak pokud oprávněný podá návrh u soudního exekutora, tento jej soudu pouze předloží s žádostí o pověření k provedení. Za předpokladu, že je návrh bezchybný, vydá soud pověření a tady jeho spoluúčast na řízení končí. Stejně tak je u exekučního řízení způsob provedení exekuce, kdy může soudní exekutor zvolit několik způsobů najednou.

Dne 01.09.2015 nastaly účinky novely § 58 odst. 2 EŘ, kde je blíže specifikováno tzv. postupné provádění exekuce, které platí pro exekuční řízení zahájené od 01.09.2015. I přesto, že oprávněný do návrhu uvede způsob provedení, není tento pro soudního exekutora závazný, jako je to právě u výkonu rozhodnutí.

Oproti tomu je vedení výkonu rozhodnutí pouze jedním způsobem nevýhodou, kdy může povinný nepostižený majetek prodat a zmařit tak budoucí výkon rozhodnutí například prodejem movitých věcí. V možnosti zvolení více způsobů provedení exekuce najednou je spatřována výhoda, kdy pro povinného od doručení vyrozumění o zahájení exekuce platí zákaz jakkoliv nakládat se svým majetkem včetně nemovitých věcí a majetku patřícího do společného jmění manželů. Exekucí je tedy postižen veškerý majetek povinného s výjimkou věcí uvedených v ustanovení § 44a odst. 1 EŘ, dle kterého se generální inhibitorium nevztahuje na běžnou obchodní a provozní činnost, uspokojování základních potřeb svých a osob, ke kterým má povinný vyživovací povinnost, a udržování správy majetku.

Dalším rozdílným znakem mezi exekucí prováděnou soudním exekutorem a výkonem rozhodnutí prováděným soudem je i způsob stanovení výše nákladů řízení. V případě výkonu rozhodnutí je výše nákladů určena z výše vymáhaného plnění a minimálním soudním poplatkem. V exekuci jsou náklady řízení tvořeny jednak odměnou exekutora a jednak náhradou hotových výdajů, přičemž základem pro stanovení výše odměny je výše vymoženého plnění bez nákladů oprávněného v exekučním řízení a nákladů soudního exekutora.

Diference se projevuje i při zjišťování majetku povinného, kdy při provádění výkonu rozhodnutí označuje majetek povinného přímo sám oprávněný, anebo je na návrh oprávněného později povinný soudem v rámci probíhajícího řízení předvolán k prohlášení o majetku, kdy i pod hrozbou trestního stíhání nemusí povinný sdělit vše anebo úplnou pravdu. Naopak zjišťování majetku povinného v exekuci prováděné soudním exekutorem zcela spadá do pravomoci soudního exekutora, který již v okamžiku pověření vedením exekuce činí úkony směřující ke zjištění postižitelného majetku povinného, na jehož základě by mohla být exekuce provedena. To ovšem nevylučuje, aby oprávněný soudnímu exekutorovi poskytl informaci o majetkových poměrech povinného nebo informaci o konkrétním majetku povinného. Soudní exekutor tedy zjišťuje tak veškerý majetek povinného, na základě odpovědí si sestaví podrobný přehled o majetku, financích a zaměstnání povinného.

Z tohoto pohledu a po výčtu některých rozdílů v těchto řízeních, je exekuční řízení oproti soudnímu výkonu rozhodnutí určitě mnohem flexibilnější a mnohem efektivnější.

Soudní exekutor vykonává svůj úřad na základě pověření státem (soudem). Oprávněná osoba-věřitel si sama zvolí, který soudní exekutor povede exekuční řízení. Exekuční návrh podává oprávněný přímo u vybraného soudního exekutora. Podaný exekuční návrh je zkontrolován soudním exekutorem, respektive jeho pověřeným zaměstnancem, a pokud neobsahuje žádné vady nebo nedostatky, je postoupen s žádostí o pověření místně příslušnému soudu (okresní, obvodní).

Po splnění zákonných předpokladů soud vydá a doručí soudnímu exekutorovi pověření k provedení exekuce. Jakmile je soudní exekutor pověřen, podnikne zákonem vymezené kroky k vymožení pohledávky oprávněné osoby. Ihned po pověření je povinnému zaslána výzva ke splnění povinnosti, spolu s vyrozuměním o zahájení exekuce. Povinnému je ve výzvě stanovena lhůta k úhradě exekuce.

Od okamžiku zahájení řízení, které je evidováno v rejstříku zahájených exekucí, nesmí povinný jakkoliv nakládat se svým majetkem. Tento zákaz platí na veškerý majetek povinného. Jde o tzv. generální inhibitorium, kdy se postihuje všechnen majetek povinného, a to i ten, o kterém soudní exekutor nebo soud v okamžiku nařízení exekuce nevěděl. Výjimkou je majetek potřebný k uspokojení základních potřeb života nebo obchodní činnosti a správě či údržbě majetku.

V případě uhrazení celé dlužné částky exekuce zaniká. Pokud lhůta marně uplyne a povinný exekuci neuhradí, přistoupí soudní exekutor k provedení exekuce, kdy je možno zvolit i více způsobů provedení zároveň, při dodržení postupného provádění dle zákona. Způsob provedení exekuce určuje soudní exekutor v exekučním příkazu.

Způsob provedení exekuce je závislý na druhu uložené povinnosti. Exekuci je možné vést ke splnění peněžité povinnosti nebo jiné než peněžité povinnosti.

Je-li exekuce vedena k uspokojení peněžité pohledávky, může být exekuce provedena na základě těchto exekučních příkazů:²³

- a) exekuční příkaz srážkami ze mzdy,
- b) exekuční příkaz přikázáním jiné peněžité pohledávky,
- c) exekuční příkaz přikázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu,
- d) exekuční příkaz prodejem movitých věcí,
- e) exekuční příkaz prodejem nemovitých věcí,
- f) exekuční příkaz správou nemovité věci,
- g) exekuční příkaz postižením závodu,
- h) exekuční příkaz pozastavením řidičského oprávnění.

Je-li exekučně vymáhaná jiná povinnost než zaplacení peněžité částky, je možné vést exekuci následujícími způsoby a to:

- a) vyklizením,
- b) odebráním věci,
- c) rozdělením společné věci,
- d) provedením prací a výkonů.

Mezi jednotlivé způsoby, kterými bylo možné provést exekuci ukládající zaplacení peněžité částky řadil od 01.11.2009 do 30.06.2015 exekuční řád i exekuci zřízením exekutorského zástavního práva na nemovitých věcech. Exekutorské zástavní právo bylo mezi jednotlivé způsoby provedení exekuce zařazeno novelou exekučního řádu provedenou zákonem č. 286/2009 Sb. Exekutorským zástavním právem bylo možné zajistit jak pohledávku oprávněného, tak i náklady oprávněného v exekučním řízení a náklady exekuce.

Od 01.01.2013 došlo ke změně exekuce prováděné zřízením exekutorského zástavního práva na nemovitých věcech a exekutorské zástavní právo bylo možné zřídit pouze pro pohledávku oprávněného. Novelou exekučního řádu provedenou zákonem č. 139/2015 Sb., jenž nabyla účinnosti 01.07.2015 došlo ke změně ustanovení § 59 odst. 1 EŘ. S účinností od 01.07.2015 došlo ke zrušení ustanovení § 69a EŘ, které upravovalo postup soudního exekutora v případě exekuce zřízením

²³ Wolfová, J. Štika, M. Soudní exekuce. Praha. Wolters Kluwer ČR. 2016. 336 s.

exekutorského zástavního práva na nemovitých věcech, a současně nabylo účinnosti nové ustanovení § 73a EŘ. Exekuci zřízením exekutorského zástavního práva na nemovitých věcech již nyní není možné provést v rámci exekuce ukládající zaplacení peněžité částky. Exekuční řád však i nadále připouští vést exekuci zřízením exekutorského zástavního práva na nemovitých věcech, ačkoliv již tento způsob není uveden v ustanovení § 59 odst. 1 EŘ. Exekutorské zástavní právo lze nově zřídit dle ustanovení § 73a EŘ v rámci samostatného řízení na základě podaného exekučního návrhu, kterým oprávněný výslovně požádá o provedení exekuce zřízením exekutorského zástavního práva na nemovitých věcech dle ustanovení § 73a EŘ.

Jak již bylo výše uvedeno, způsob provedení exekuce volí soudní exekutor. Soudní exekutor je oprávněn exekuci provést jedním nebo několika, popřípadě všemi možnými způsoby uvedenými v ustanovení § 59 odst. 1 EŘ současně.²⁴ Způsob provedení exekuce vždy závisí na konkrétním případě, výši vymáhané pohledávky, délce exekučního řízení a dosavadnímu průběhu exekuce. Soudní exekutor je při volbě způsobu provedení exekuce povinen postupovat v souladu s právním řádem a při tom postupovat rychle a účelně a dbát ochrany práv účastníků řízení a třetích osob.

V souvislosti se zvolením konkrétního způsobu provedení exekuce vyvstává otázka přiměřenosti exekuce. V praxi dochází k tomu, že poté, kdy je soudní exekutor pověřen vedením exekuce na základě vyrozumění vydaného dle ustanovení § 43 odst. 3 písm. a) EŘ, provede úkony ke zjištění postižitelného majetku povinného, na jehož základě by byla pohledávka oprávněného včetně nákladů exekuce a nákladů oprávněného uspokojena. Soudní exekutor tedy vydá současně i několik exekučních příkazů, neboť vydání exekučního příkazu je zákonem i judikaturou považováno pouze za zajišťovací úkon. Samotné vydání exekučního příkazu není chápáno jako provedení exekuce, neboť jeho vydání samo o sobě nepůsobí následky předvídané zákonem. K provedení exekuce některým ze způsobů uvedených v ustanovení § 59 odst. 1 písm. a) až f) EŘ dochází až ve spojení s účinky

²⁴ Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) ve znění pozdějších předpisů

stanovenými v ustanovení § 52 odst. 3 EŘ, tedy musí být kumulativně splněny dvě podmínky, a to:

- a) musí uplynout lhůta dle ustanovení § 46 odst. 6 EŘ, popř. musí být pravomocně rozhodnuto o návrhu povinného na zastavení exekuce podaným ve třicetidenní denní lhůtě od doručení výzvy k dobrovolnému plnění a
- b) exekuční příkaz musí nabýt právní moci.

Z tohoto obecného pravidla však existující určité výjimky. V případě, že je exekuce prováděna prodejem nemovitých věcí, movitých věcí a postižením závodu, se provedením exekuce rozumí až samotné zpeněžení věci – dražba věci. V praxi se však lze setkat i s jiným názorem. Dle tohoto názoru je exekuce provedena již tehdy, je-li přizván soudní znalec k ocenění věci, nebo v okamžiku, kdy je vydána dražební vyhláška, tedy k okamžiku, kdy je stanoven termín dražby.

Otázka přiměřenosti exekuce vyvstává v průběhu exekuce většinou v okamžiku, kdy se pohledávku oprávněného nepodařilo uspokojit některým z primárních způsobů a jako jediná možná alternativa se jeví exekuce prodejem nemovitých věcí. V takovém případě povinní často namítají nepřiměřenost zvoleného způsobu provedení exekuce s ohledem na výši vymáhané pohledávky a cenu nemovité věci, jež má být předmětem dražby.

Otázkou přiměřenosti zvoleného způsobu provedení exekuce se již několikrát v průběhu posledních let zabýval Nejvyšší soud České republiky např. ve svém rozhodnutí sp. zn. 20 Cdo 3576/2012 ze dne 21.03.2013²⁵, ve kterém dospěl k závěru, že nepoměr stanovené ceny nemovité věci, která má být předmětem dražby a výše vymáhané pohledávky je jen jedním z kritérií pro posouzení vhodnosti zvoleného způsobu provedení exekuce, ale nikoliv tím jediným. Při posuzování vhodnosti navrhovaného způsobu provedení exekuce je též nutné brát v úvahu, zda je možné vymáhanou povinnost splnit jiným zákonem stanoveným způsobem. Nejvyšší soud České republiky dále konstatoval, že v případě, že není možné pohledávku oprávněného uspokojit některým jiným způsobem v přiměřené

²⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 20 Cdo 3576/2012 ze dne 21.03.2013

době, nelze exekuci prodejem nemovité věci považovat, a to ani za situace nepoměru výše vymáhané pohledávky a ceny nemovité věci, za způsob nevhodný.

Ke stejnému závěru dospěl Nejvyšší soud České republiky i ve svém rozhodnutí sp. zn. 26 Cdo 3570/2014 ze dne 28.04.2015²⁶, v rozhodnutí sp. zn. 30 Cdo 5350/2014 ze dne 15.04.2015²⁷ nebo v rozhodnutí sp. zn. 26 Cdo 53/2015 ze dne 11.02.2015²⁸.

V opačném případě, tedy za situace, kdy by soudnímu exekutorovi bylo znemožněno provést dražbu nemovité věci v případě, že ostatní způsoby provedení exekuce nebyly úspěšné, by došlo k porušení zásady rovnosti účastníků civilního procesu. Tímto postupem by bylo oprávněnému odepřeno právo na uspokojení jeho přiznaného nároku v rozporu se zákonem, když povinný vlastní majetek, ze kterého by bylo možné nárok oprávněného buď zcela, nebo zčásti uspokojit.

S účinností od 01.09.2015 došlo k novelizaci ustanovení § 58 odst. 2 EŘ, který upřesnil postup soudního exekutora při volbě způsobu provedení exekuce, tedy opětovně zasáhl do rozsahu pravomoci přiznané ustanovení § 58 odst. 3 věta první EŘ, dle kterého způsob provedení exekuce volí soudní exekutor. Ustanovení § 58 EŘ určuje pořadí jednotlivých způsobů provedení exekuce, tedy pořadí, v jakém má být exekuce provedena.²⁹ Exekuce má být nejdříve provedena příkázáním pohledávky, srážkami ze mzdy a jiných příjmů. Teorie někdy tyto způsoby označuje jako primární způsoby provedení exekuce. K exekuci prodejem movitých věcí, nemovitých věcí, postižením závodu nebo správou nemovité věci, tzv. sekundární způsoby provedení exekuce, má být ze strany soudního exekutora přistoupeno teprve poté, nepodaří-li se pohledávku uspokojit některým z primárních způsobů, neboť sekundárními způsoby provedení exekuce je citelněji zasahováno do práv povinného.

²⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 26 Cdo 3570/2014 ze dne 28.04.2015

²⁷ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 30 Cdo 5350/2014 ze dne 15.04.2015

²⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 26 Cdo 53/2015 ze dne 11.02.2015

²⁹ Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) ve znění pozdějších předpisů

Exekuční řád však soudnímu exekutorovi umožňuje provést exekuci v jiném pořadí, než stanoví ustanovení § 58 EŘ, a to za předpokladu, že s tímto postupem souhlasí povinný nebo pokud sám povinný navrhne provedení v jiném pořadí, než je pořadí předvídané dle ustanovení § 58 odst. 2 EŘ.

4.1.1 Zahájení exekučního řízení

Exekuční řízení je ovládáno dispoziční zásadou, což znamená, že ho lze zahájit pouze na návrh oprávněného, tedy na základě exekučního návrhu. Exekuční řízení je zahájeno dnem podání nebo doručení exekučního návrhu soudnímu exekutorovi. Pouze oprávněný, případně jeho zplnomocněný zástupce podává exekuční návrh. Oprávněný je tak v pozici účastníka řízení, kdy sám rozhoduje, v kterou chvíli exekuční návrh proti povinnému podá, a který soudní exekutor bude jeho pohledávku vymáhat.

4.1.2 Exekuční návrh

Exekuční návrh je podání účastníka, na základě kterého je zahájeno exekuční řízení. Exekuční návrh musí kromě obecných náležitostí stanovených pro každé podání zároveň obsahovat náležitosti požadované exekučním řádem. Povinnou přílohou exekučního návrhu je exekuční titul opatřený doložkou vykonatelnosti nebo stejnopis notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti³⁰. Pokud je soud, který vydal exekuční titul, zároveň soudem exekučním, tedy soudem, ke kterému je exekuční návrh s žádostí o pověření předkládán, není třeba, aby byl touto doložkou opatřen. Jakmile je návrh podán, soudní exekutor jej zavede do evidence specializovaným softwarem, určeným k evidenci exekučních spisů a ostatní činnosti spojenou s exekučním řízením.

Exekuční návrh je spolu s exekučním titulem řádně soudním exekutorem zkontrolován a v případě, že soudní exekutor shledá, že exekuční návrh obsahuje všechny náležitosti, je tedy bez chyb, je přes elektronický formulář odeslán k exekučnímu soudu spolu s žádostí o vydání pověření dle ustanovení § 43a EŘ.

³⁰ Šínová, R., Kovářová, Kochová, I. a kol. Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, 359 s.

V případě, že je exekuční návrh oprávněného chybný, neúplný nebo nesrozumitelný, soudní exekutor v souladu s ustanovením § 39 odst. 1 EŘ vyzve oprávněného k opravě, nebo doplnění exekučního návrhu s tím, že soudní exekutor současně stanoví oprávněnému lhůtu k doplnění či opravě tohoto exekučního návrhu. V usnesení, kterým byl oprávněný vyzván k doplnění či opravě exekučního návrhu, je soudní exekutor povinen oprávněného poučit o důsledcích při nesplnění výzvy soudního exekutora. Po marném uplynutí lhůty, tedy v případě, že ze strany oprávněného není na výzvu soudního exekutora k doplnění či opravě exekučního návrhu reagováno a pro tento nedostatek není možné v řízení pokračovat, nebo není-li k exekučnímu návrhu připojen exekuční titul, soudní exekutor postupuje dle ustanovení § 39 odst. 2 EŘ tak, že takový exekuční návrh usnesením odmítne. Proti tomuto usnesení je přípustné odvolání ve lhůtě patnácti dní od jeho doručení. V případě, že je exekuční návrh opraven či doplněn, je exekuční návrh postoupen exekučnímu soudu spolu se žádostí o vydání pověření vedením exekuce.

Může zde vzniknout překážka litispendence. Výjimkou jsou řízení, která již byla pravomocně zastavena např. pro nemajetnost, anebo pokynem soudu či přímo soudním exekutorem částečně nebo úplně odmítnuta nebo zamítnuta.

4.1.3 Pokyn exekučního soudu

Exekuční soud vydá při zjištění překážek znemožňující vydání pověření dle ustanovení § 43 odst. 3 EŘ pokyn, kterým soudnímu exekutorovi uloží, jakým způsobem má o exekučním návrhu rozhodnout.

Exekuční soud může soudnímu exekutorovi uložit, aby exekuční návrh odmítl a to tehdy, jestliže exekuční návrh neobsahuje všechny stanovené náležitosti, nebo pro jeho nesrozumitelnost případně neurčitost. Exekuční soud dá též pokyn k odmítnutí exekučního návrhu, jestliže k návrhu nebyl připojen originál nebo úředně ověřená kopie exekučního titulu opatřeného potvrzením jeho vykonatelnosti nebo stejnopis notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti, to však neplatí, jde-li o exekuční titul, který vydal soud, který je současně exekučním soudem. K odmítnutí exekučního návrhu dochází tehdy, jestliže exekuční návrh neobsahuje všechny náležitosti požadované ustanovením § 38 odst. 1 a 2 EŘ, tedy chybí-li některá z formálních náležitostí.

Pokyn exekučního soudu může též soudnímu exekutorovi stanovit, aby exekuční návrh zamítl. K zamítnutí exekučního návrhu dojde v případě, jestliže nejsou splněny všechny zákonné požadavky pro vedení exekuce a nedojde-li k odmítnutí exekučního návrhu. Exekuční soud vydá pokyn k zamítnutí exekučního návrhu, jestliže exekuční titul vydal orgán, kterému nebyla dána pravomoc k vydání tohoto rozhodnutí, nebo též v případě, že exekuční titul není vykonatelný, při nesplnění aktivní věcné legitimace na straně oprávněného a pasivní věcné legitimace na straně povinného nebo jestliže se oprávněný domáhá uspokojení prekludovaného práva.

Exekuční soud může pokynem uložit, aby soudní exekutor rozhodl o zastavení exekuce, a to za situace, kdy vezme oprávněný exekuční návrh zpět.

Exekuční návrh může být odmítnut či zamítnut částečně anebo úplně. Pokyn soudu je pro soudního exekutora závazný a musí jej splnit. Proti usnesení soudního exekutora, kterým došlo k odmítnutí či zamítnutí, popř. částečnému odmítnutí nebo zamítnutí exekučního návrhu, může oprávněný podat odvolání ve lhůtě patnácti dní od doručení tohoto usnesení k odvolacímu soudu soudním exekutorem. Odvolací soud může po přezkoumání odvolání oprávněnému vyhovět a následně změnit rozhodnutí soudu exekučního. Po právní moci rozhodnutí odvolacího soudu, soudní exekutor opětovně požádá exekuční soud o pověření. Pokynem může soud taktéž soudního exekutora vyzvat k tomu, aby vyzval oprávněnou osobu k opravě podání a poté tuto opravu ve stanovené lhůtě soudu předložil. V některých případech je nutno opravit i data formuláře žádosti (EŽOPEX), žádost je pak zasílána jako doplňující, spolu s opravou podání.

4.1.4 Pověření exekuce

Za předpokladu, že je exekuční návrh oprávněného správný a netrpí žádnými vadami, požádá soudní exekutor ve lhůtě patnácti dní od doručení exekučního návrhu věcně a místně příslušný soud o pověření. Tato žádost (EŽOPEX) je zprostředkována elektronickou podatelnou soudu. Obsah žádosti je generován programem obsahujícím exekuční agendu, tzn., že jsou do žádosti generovány údaje, které pracovník do agendy uloží. Elektronická žádost se podává vždy přednostně, pokud formě tohoto podání brání nějaká překážka, lze formulář vyplnit

ručně a odeslat buďto datovou zprávou nebo v listinné podobě poštou. V případě, že exekuční soud dospěje k závěru, že exekuční návrh splňuje všechny zákonem stanovené náležitosti, vydá do patnácti dní od doručení žádosti pověření k provedení exekuce. Pověření není rozhodnutím, proto se nedoručuje účastníkům řízení, pouze soudnímu exekutorovi. Teprve po obdržení pověření může soudní exekutor zahájit provádění exekuce., tedy až od okamžiku doručení pověření vzniká soudnímu exekutorovi oprávnění provádět úkony směřující primárně ke zjištění a následně k zajištění postižitelného majetku povinného.

4.1.5 Rejstřík zahájených exekucí

Rejstřík zahájených exekucí je neveřejný seznam vedený v elektronické podobě, který spravuje a provozuje Ministerstvo spravedlnosti. Údaje jsou zapisovány soudem nebo soudním exekutorem. Soudní exekutoři, soudy a Komora disponují dálkovým přístupem do této databáze. Informace jsou zde evidovány po dobu pětadvaceti let. Je zde uveden soudní exekutor, který byl k provedení pověřen, spisová značka řízení, exekuční titul a podrobnosti o jeho vydání, účastníci řízení, vymáhaná povinnost, datum zahájení řízení a datum, kdy nastaly jeho skutečnosti ustanovení § 52 odst. 3 písm. a) a b) EŘ, a nakonec datum ukončení exekuce.³¹

4.1.6 Vyrozumění o zahájení exekuce

Vyrozumění o zahájení exekuce je listina určená pro účastníky řízení a další orgány nebo osoby spravující veřejné rejstříky.

Obsahem vyrozumění jsou tyto informace:

- a) exekuční soud,
- b) soudní exekutor,
- c) spisová značka daného řízení,
- d) exekuční titul, včetně osoby nebo orgánu, který jej vydal,
- e) účastníci řízení, tedy povinný a oprávněný,
- f) povinnost, která má být exekučně vymožena včetně nákladů oprávněného a soudního exekutora,

³¹ Kasíková, M. a kol. Exekuční řád. Komentář. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, 1167 s.

g) datum vydání pověření.

Vyrozumění o zahájení exekuce rovněž obsahuje rozsáhlé poučení pro účastníky řízení např. právo uplatnit námitku podjatosti soudního exekutora, zákaz povinného jakkoli nakládat s majetkem po doručení vyrozumění (tzv. generální inhibitorium), obsahové náležitosti k návrhu na odklad atd. Oprávněné osobě je vyrozumění odesláno do patnácti dní od doručení pověření, kdy toto pro oprávněného představuje informaci, že byl jeho exekuční návrh v pořádku a že je vybraný soudní exekutor pověřen.

Doručování vyrozumění o zahájení exekuce povinnému probíhá s časovým odstupem, tento časový prostor je věnován ke zjištění postižitelného majetku povinného. Soudní exekutor se snaží získat co nejvíce informací o povinném a vyhodnotit tak, který způsob provedení exekuce bude nejefektivnější. Vyrozumění o zahájení exekuce musí být povinnému doručeno nejpozději s prvním exekučním příkazem. Společně s vyrozuměním se doručuje exekuční návrh, ověřená kopie exekučního titulu a výzva ke splnění povinnosti, vše je doručováno do vlastních rukou.

Výzva ke splnění vymáhané povinnosti musí obsahovat aktuální výši vymáhané pohledávky s příslušenstvím oprávněného včetně výše nákladů exekuce. Kromě těchto údajů musí být ve výzvě uvedena též výše snížených nákladů exekuce stanovena dle ustanovení § 5, 6, 11 odst. 1 a § 13 odst. 3 VOSE.

V této chvíli má povinný v rukou všechny potřebné informace k exekučnímu řízení, je poučen o svých právech a povinnostech a případných následcích, které plynou z jejich nedodržení.

4.1.7 Součinnosti třetích osob

Soudní exekutor při zjišťování majetku povinného není vázán návrhem oprávněného, tak jako je tomu v případě výkonu rozhodnutí vedeného soudem, ale soudní exekutor sám činí úkony směřující ke zjištění majetku povinného, neboť soudní exekutor při provádění exekuce postupuje z úřední povinnosti, a tedy dle zásady oficiality. Exekuční řád soudnímu exekutorovi umožňuje dle ustanovení §

33 EŘ a násl. obrátit se na třetí osoby se žádostí o součinnost. Těmito osobami (subjekty) jsou zejména soudy, orgány státní správy a samosprávy, obce, notáře, právnické osoby a fyzické osoby. Tyto osoby jsou povinni na žádost soudního exekutora odpovědět, a to bezplatně a neprodleně. Soudní exekutor činí žádosti o součinnosti především na banky, úřady spravující evidenci motorových vozidel, Policii České republiky, katastrální úřady, zdravotní pojišťovny, jiné soudní exekutory, provozovatele telekomunikačních služeb. Nejsou výjimečně ani žádosti o součinnost osobám vedoucím různé rejstříky, které evidují např. cenné papíry, lodě apod.

Pokud dotazovaná osoba na žádost soudního exekutora o poskytnutí součinnosti nereaguje, může jí soudní exekutor uložit pořádkovou pokutu za nesplnění této povinnosti.

4.1.8 Exekuční titul

Ustanovení § 38 EŘ stanoví náležitosti exekučního návrhu, které musí návrh obsahovat, aby bylo možné nařídit a vést exekuční řízení. Zákon stanoví, že k návrhu musí být připojen originál nebo úředně ověřená kopie exekučního titulu opatřeného potvrzením o jeho vykonatelnosti, nebo stejnopis notářského zápisu se svolením k vykonatelnosti.³² Z povinnosti připojit k exekučnímu návrhu exekuční titul existuje výjimka, kdy oprávněný nemá povinnost doložit exekuční titul a to tehdy, vydal-li exekuční titul exekuční soud.

Exekučním titulem se rozumí listina, která byla vydána orgánem nadaným rozhodovací pravomocí a kterou byl povinný povinován k určitému plnění nebo listina, ve které vlastním právním jednáním povinný na sebe převzal povinnost plnit dobrovolně a v případě nesplnění této převzaté povinnosti souhlasil s nuceným výkonem.

Exekuční titul musí být vykonatelný, opatřený tzv. doložkou vykonatelnosti, kterou vyznačí přímo na listinu příslušný orgán, který exekuční titul vydal. Exekuční titul je nedílnou přílohou návrhu k provedení exekuce. Obecně jsou vykonatelná taková

³² Kasiková, M. a kol. Exekuční řád. Komentář. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, 1167 s.

rozhodnutí, která ukládají povinnost něco dát, něco konat, něčeho se zdržet nebo něco strpět. Tato rozhodnutí jsou materiálně vykonatelná.

Zároveň však může být exekučním titulem i rozhodnutí jiného druhu jako např. rozhodčí nález, kdy byl v civilním procesu vybrán rozhodce, který vydal tento titul nebo notářský zápis se svolením k vykonatelnosti, sepsaný podle zvláštního předpisu, kterému žádný civilní proces nepředcházel. V případě existence splatného závazku (např. nezaplacená faktura) a neexistence exekučního titulu nejsou však splněny všechny podmínky pro vedení exekuce a oprávněný se nemůže domáhat exekuce k uspokojení své pohledávky, když tato listina (faktura) není exekučním titulem ve smyslu ustanovení § 40 odst. 1 EŘ. Bez exekučního titulu nelze zahájit a vést exekuční řízení.

Exekuční titul je rozhodnutí nebo jiná listina, která je vydána na základě řízení o nesplnění uložené povinnosti dobrovolně. Řízení, jehož výsledkem je takovéto rozhodnutí, se nazývá nalézací. Toto řízení v podstatě předchází řízení exekučnímu. Pouze notářský nebo exekutorský zápis lze okamžitě exekučně provádět, obsahuje tzv. svolení k vykonatelnosti při nesplnění sepsaných podmínek.

Všechny exekuční tituly musí být vykonatelné, což znamená opatřené doložkou vykonatelnosti. Tato doložka je na listině či rozhodnutí vyznačena razítkem, na kterém je uvedeno datum vykonatelnosti exekučního titulu, v případě elektronických dokumentů je doložka vepsána většinou na konci dokumentu větou s uvedením data a pracovník, který doložku provedl. Doložku vždy vyznačuje příslušný orgán, který rozhodnutí vydal. Exekuční titul musí splňovat jak materiální, tak formální vykonatelnost.

Materiální stránka vykonatelnosti znamená, že jsou v exekučním titulu přesně identifikováni oprávněný, povinný a jejich práva a povinnost. Dále zkoumá lhůtu ke splnění a výši uložené povinnosti. Vše musí být v exekučním titulu jasné a srozumitelné, tak aby nedošlo k žádným pochybnostem. Formální stránku vykonatelnosti tvoří lhůta uložené povinnosti, pokud již není stanovena zákonem. V případech, kdy není v titulu lhůta ke splnění uvedena, je povinnost splnit do tří dnů od nabytí právní moci, u vyklizení je lhůta patnácti dnů od nabytí právní moci. Exekuční titul přikazuje žalovanému (např. dlužníkovi) splnit povinnost vůči

žalobci (např. věřiteli) ve stanovené lhůtě. Pokud uplyne lhůta k podání opravného prostředku a žalovaný tak povinnost nesplní včas, je žalobce oprávněn podat návrh na provedení exekuce, kde bude jeho pohledávka nuceně vymáhána.

Exekučním titulem může být povinnému uložena různá povinnost. Ve většině případů je povinnému uloženo uhradit oprávněnému určitou finanční částku, tzv. peněžní plnění. Kromě splnění peněžní povinnosti může být povinnému uloženo i splnění jiné povinnosti než zaplacení peněžité částky, např. vyklidit byt nebo jinou nemovitou věc, odebrat věc, rozdělit společnou věc nebo provést práce.

4.1.9 Cizozemský exekuční titul

Výčet exekučních titulů, na základě kterých může být exekuce vedena, je uveden v ustanovení § 40 odst. 1 písm. a) až f) EŘ. Exekuci však lze vést i na základě jiného exekučního titulu, než který je uveden v tomto ustanovení, neboť jde pouze o výčet demonstrativní a přípustnost využít jako exekuční titul i jiné rozhodnutí vyplývá i přímo z tohoto ustanovení, připouští-li to jiný zákon, předpis evropského práva nebo mezinárodní smlouva. Je tedy možné vykonat i rozhodnutí vydaná mimo území České republiky.

Cizozemským exekučním titulem, tedy listinou vydanou mimo území České republiky, je rozhodnutí soudů či jiných orgánů. Za cizozemský exekuční titul se též považuje cizí soudní smír, notářské či jiné veřejné listiny týkající se soukromoprávních vztahů.³³

Soud při posuzování náležitostí postupuje podle předpisů Evropské unie nebo dvoustranných či mnohostranných smluv zabývajících se uznáním a výkonem těchto rozhodnutí.

Předpokladem pro vedení exekuce na základě cizozemského exekučního titulu je skutečnost, že u tohoto rozhodnutí bude vydáno prohlášení o jeho vykonatelnosti, tzv. exequator, tedy rozhodnutí příslušného orgánu cizího státu je vykonatelné na území naší jurisdikce. Prohlášení vykonatelnosti se vydává na základě přímo použitelných předpisů Evropské unie nebo na základě mezinárodní smlouvy.

³³ Kasíková, M. a kol. Exekuční řád. Komentář. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, 1167 s.

Soud může prohlásit vykonatelnost rozhodnutí nebo listiny vydané mimo území České republiky za vykonatelné pouze v řízení zahájeném na návrh účastníka řízení nebo na návrh toho, kdo na tom má právní zájem. O vykonatelnosti tohoto rozhodnutí rozhoduje soud bez nařízení jednání rozsudkem. Rozhodnutí o prohlášení o vykonatelnosti musí oprávněný připojit k exekučnímu návrhu.

Přímo použitelnými evropskými předpisy, dle kterých je vyžadováno prohlášení o vykonatelnosti a které se týkají exekučního řízení, jsou nařízení Brusel I., Brusel I bis.

Otázkou vykonatelnosti exekučního titulu se zabýval i Nejvyšší soud České republiky ve svém usnesení sp. zn. 20 Cdo 5180/2008 ze dne 24.03.2011³⁴, v němž soud dospěl k závěru, že jestliže je rozsudek vydaný pravomocným soudem (Okresní soud v Imstu) je vykonatelný v zemi původu a byly-li splněny formální náležitosti uvedené v čl. 41 nařízení Brusel I., je nutné rozsudek prohlásit za vykonatelný na území České republiky.

V praxi se však lze setkat s rozhodnutími, která nepodléhají režimu řízení o prohlášení vykonatelnosti, a která se stávají automaticky vykonatelná v jiných zemích, než ve kterých byla vydána. Z povinnosti prohlášení vykonatelnosti jsou vyňata rozhodnutí označená jako evropský exekuční titul, evropský platební rozkaz a rozhodnutí vydané v evropském řízení o drobných nárocích. Kromě evropského exekučního titulu, evropského platebního rozkazu a rozhodnutí vydaného v evropském řízení o drobných nárocích není vyžadováno prohlášení vykonatelnosti v případě některých mezinárodních smluv. Takovou mezinárodní smlouvou je např. Newyorská úmluva.

4.1.10 Opravné prostředky v exekučním řízení

Účastníci řízení mohou v jeho průběhu využít k ochraně svých práv různé procesní prostředky přípustné zákonem, tzv. opravné prostředky.

³⁴ Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 20 Cdo 5180/2008 ze dne 24.03.2011

Účastníci řízení se mohou proti vedené exekuci nebo rozhodnutím vydaným v jejím průběhu soudním exekutorem bránit těmito procesními úkony:

- a) podáním návrhu na zastavení, popř. částečné zastavení exekuce,
- b) podáním návrhu na odklad exekuce,
- c) podáním námitek proti příkazu k úhradě nákladů exekuce,
- d) odvoláním proti usnesení soudního exekutora, je-li přípustné,
- e) podáním námítky podjatosti soudního exekutora.

Odvolání je též přípustné proti rozhodnutím vydaným exekučním soudem, nejde-li o rozhodnutí, proti kterému není odvolání přípustné.

Obecně platí, že rozhodování o opravných prostředcích je svěřeno do pravomoci exekučního soudu, jde-li o rozhodování o návrhu na odklad exekuce, návrhu na zastavení (částečné) zastavení exekuce a námitkách proti příkazu k úhradě nákladů exekuce nebo do pravomoci soudu odvolacího, jde-li o odvolání proti rozhodnutí soudního exekutora nebo exekučního soudu. Z tohoto obecného pravidla však platí určité výjimky, kdy stát opět delegoval na soudního exekutora část svých pravomocí a soudní exekutor je v postavení vrchnostenského orgánu, který jako nezávislý orgán rozhoduje o právech a povinnostech účastníků řízení. Soudní exekutor je oprávněn rozhodnout o odložení exekuce, o zastavení exekuce za předpokladu, že s návrhem na zastavení exekuce souhlasí všichni účastníci řízení, nebo námitkách proti příkazu k úhradě nákladů exekuce, pokud jim v plném rozsahu vyhoví.

Otázkou rozhodovací pravomoci soudního exekutora se zabýval i Nejvyšší soud České republiky ve svém usnesení sp. zn. 20 Cdo 1914/2016 ze dne 12.08.2016, ve kterém dospěl k závěru, že do pravomoci soudního exekutora patří i rozhodnutí o procesní nástupnictví v případě, že povinný pozbyl po zahájení exekučního řízení způsobilost být účastníkem řízení, stejně tak vydání rozhodnutí o zastavení exekučního řízení v případě, že pro tuto překážku nelze v řízení pokračovat. Nejvyšší soud v usnesení dále uzavřel, že ačkoliv obecně o zastavení řízení pro nedostatek podmínky řízení rozhoduje soud, ale pravomoc soudního exekutora k vydání rozhodnutí o procesním nástupnictví a vydání usnesení o zastavení exekuce z důvodu nedostatku způsobilosti být účastníkem řízení dovodil z ustanovení § 55b odst. 1 věty druhé EŘ, jenž stanoví, že soudní exekutor při

rozhodování činí úkony, které v řízení o výkon rozhodnutí přísluší soudu prvního stupně.

Každé podání účastníka musí být učiněno ve formě stanovené zákonem, musí obsahovat jednak obecné náležitosti dle ustanovení § 42 odst. 4 OSŘ, popř. zvláštní náležitosti, jsou-li pro některá podání stanoveny, musí být učiněno v předepsané lhůtě, a aby učiněný úkon vyvolal právní následky, musí jít o úkon, který zákon připouští.

Zákon však kromě ochrany práv účastníků řízení (oprávněný, povinný, popř. manžel povinného, byl-li postihnut majetek manžela povinného patřící do společného jmění manželů, nebo majetek ve společném jmění povinného a manžela povinného) chrání i práva třetích osob, jejichž práva mohou být exekucním řízením dotčena. Jde zejména o ochranu vlastnického práva poskytované osobě, která tvrdí, že byl exekučně postižen její výlučný majetek. Tato osoba se proti takovému postihu může bránit jednak podáním návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu dle ustanovení § 68 EŘ, byla-li sepsána movitá věc a v případě negativního výsledku následně podáním vylučovací žaloby dle ustanovení § 267 OSŘ a v případě postižení nemovité věci podáním vylučovací žaloby, jejíž podání musí být soudnímu exekutorovi doloženo a prokázáno před zahájením první dražby. Kromě vylučovací žaloby mohou k ochraně svých práv třetí osoby využít žalobu podanou dle ustanovení § 267a OSŘ.³⁵

Ochranu práv garantuje třetím osobám též exekucní řád, který ve svém ustanovení § 57 vylučuje v exekucním řízení uvedení v předešlý stav. Toto ustanovení slouží zejména k ochraně práv vydražitele, který se stal na základě příklepu uděleného soudním exekutorem vlastníkem věci a následně by další osoba nebo účastník řízení rozporovali např. splnění podmínek pro provedení dražby a nabytí vlastnického práva k držené věci nebo oprávněnost vedené exekuce. Pokud by bylo shledáno pochybení na straně soudního exekutora nebo exekucního soudu, neměla by však tato skutečnost vliv na již nabyté vlastnického právo vydražitele. Tato ustanovení však nelze aplikovat na náklady exekuce.

³⁵ Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, 1422 s.

S ochranou práv účastníků exekučního řízení a třetích osob vzniká otázka, kdo je vlastně účastníkem tohoto řízení a kdo je tedy osobou aktivně legitimovanou k ochraně svých práv využít shora uvedené procesní prostředky a kdo je již považován za třetí osobu, na kterou dopadá ustanovení § 57 EŘ.

V praxi je však institut účastenství vykládán nejednotně. Dle extenzivního výkladu by za účastníka řízení mohla být považována jakékoliv další osoba, která není oprávněným a povinným. Tyto třetí osoby by pak k ochraně svých práv mohly využít shora uvedené procesní prostředky a s tím, že by se v takovém případě ustanovení § 57 EŘ stalo zcela irelevantní.

Otázkou účastenství se zabýval Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí sp. zn. 22 Cdo 3513/2016 ze dne 27.06.2017, ve kterém soud rozhodoval o dovolání povinného proti usnesení o příklepu, a zároveň se zabýval i otázkou účastenství vydražitele a aplikací ustanovení § 57 EŘ ve vztahu k přechodu vlastnického práva při dražbě nemovitých věcí na vydražitele za situace, kdy sice usnesení o příklepu nabylo právní moci, ale následně bylo zrušeno a vydražitel doplatil nejvyšší podání. Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí konstatoval, že dle ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, která vychází z toho, že účastníkem určité fáze exekučního řízení jsou nejen oprávněný a povinný, nýbrž i osoby, o jejichž právech a povinnostech má být v určité fázi řízení jednáno, tedy je účastníkem řízení a z tohoto důvodu je aplikace ustanovení § 57 EŘ vyloučena.

4.1.10.1 Odklad exekuce

Odklad exekuce je velmi zásadní procesní prostředek ochrany povinného, který má sloužit k ochraně povinného od provedení exekuce nebo její provedení alespoň odložit. Odklad exekuce má zamezit nadměrnému poškozování osoby povinného a jeho rodiny, anebo v případech, kde byla exekuce nařízena neoprávněně a lze očekávat její zastavení.

Návrh na odklad exekuce se podává u soudního exekutora, který je exekucí pověřen.³⁶ Pokud nejsou splněny všechny zákonné podmínky, soudní exekutor

³⁶ Wolfová, J. Štika, M. Soudní exekuce. Praha. Wolters Kluwer ČR. 2016. 336 s.

takovýto návrh na odklad exekuce odmítne. Pokud soudní exekutor vydá usnesení o odkladu exekuce, nejsou v tomto řízení po dobu trvání odkladu exekuce činěny žádné úkony směřující k provedení exekuce. V usnesení musí být uvedena doba, na kterou se exekuce odkládá. Po uplynutí této doby je v exekuci dále pokračováno. Exekuci lze též odložit na dobu, na kterou byla odložena vykonatelnost exekučního titulu. Jestliže soudní exekutor nevyhoví návrhu na odklad exekuce do sedmi dní od jeho doručení, je tento postoupen spolu s exekučním spisem exekučnímu soudu.

Hlavním smyslem odkladu exekuce je dočasná eliminace osobních, ekonomických a sociálních dopadů exekuce na povinného a jeho blízkou rodinu. Základními předpoklady pro úspěšný odklad exekuce jsou neuspokojivé důsledky exekučního řízení v životě povinného a jeho rodiny, když jsou dočasně ve špatné sociální situaci, kterou povinný nezavinil úmyslně a která trvá jen přechodné období. Zároveň je třeba přihlížet i k oprávněnému, který nesmí být tímto aktem poškozen. Účinky návrhu na odklad exekuce nastávají prakticky okamžitě, po jeho doručení soudnímu exekutorovi. Tímto návrhem však nesmí docházet ke svévolnému a bezúspěšnému uplatňování a bránění práva a tento návrh nesmí být podán, pokud již bylo ve věci samé soudním exekutorem, popř. exekučním soudem, dříve rozhodnuto. Účinky odkladu nemají vliv na generální ani speciální inhibitorium. Po skončení účinků odkladu, pokračuje soudní exekutor v provádění exekuce, a to bez vydání jakéhokoliv dalšího rozhodnutí.

4.1.10.2 Zastavení exekuce

Návrh na zastavení lze považovat za nejdůležitější a nejčastěji využívaný ochranný prostředek ze strany účastníků řízení proti vedení exekuce.

V současné době exekuční řád připouští možnost podat návrh na zastavení exekuce buď ve lhůtě stanovené v ustanovení § 46 odst. 6 EŘ, který v řízeních zahájených po 01.01.2013 nahradil odvolání proti usnesení o nařízení exekuce anebo je možné návrh na zastavení exekuce podat po této lhůtě.³⁷ Zásadní rozdíl těchto návrhů spočívá v tom, že návrh podaný ve lhůtě dle ustanovení § 46 odst. 6 EŘ, tedy ve lhůtě 30 dní ode dne, kdy byla povinnému doručena výzva k dobrovolnému plnění,

³⁷ Kasíková, M. a kol. Exekuční řád. Komentář. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, 957 s.

má odkladný účinek, což znamená, že do pravomocného rozhodnutí o návrhu na zastavení exekuce nenastanou účinky předvídané ustanovením § 52 odst. 3 EŘ a exekuci tedy není možné provést.

S účinností od 01.07.2015 může dle ustanovení § 55 odst. 1 EŘ návrh na zastavení exekuce podat též manžel povinného dle ustanovení § 262 písm. b) OSŘ, a to za předpokladu, že se manžel povinného domnívá, že exekucí byl postižen majetek manžela povinného ve větším rozsahu, než připouští zákon. Tento návrh posuzuje soudní exekutor, a to i bez souhlasu oprávněného rozhodne ve lhůtě patnácti dní od jeho doručení. V případě, že soudní exekutor návrhu manžela povinného nevyhoví, postoupí jej společně s exekučním spisem exekučnímu soudu.

Návrh na zastavení exekuce se podává soudnímu exekutorovi ve lhůtě patnácti dní od zjištění důvodů pro zastavení řízení, to ovšem neplatí pro návrh na zastavení exekuce podaný ve lhůtě dle ustanovení § 46 odst. 6 EŘ. Pokud je návrh nesrozumitelný, schází v něm listina, či byl podán opožděně, je soudním exekutorem odmítnut. Jestliže soudní exekutor návrhu na zastavení exekuce nevyhoví, postoupí tento návrh na zastavení exekuce spolu s exekučním spisem exekučnímu soudu. Bylo-li však proti rozhodnutí soudního exekutora, kterým byl návrh na zastavení odmítnut, podáno odvolání, soudní exekutor postoupí odvolání k nadřízenému, tj. odvolacímu soudu k rozhodnutí.

Pokud je návrh na zastavení podáván ve lhůtě dle ustanovení § 46 odst. 6 EŘ, povinný v něm vylíčí všechny skutečnosti pro zastavení, aniž by musel dokazovat, že je podání uplatněno v zákonné lhůtě patnácti dní od doby, kdy se o nich dozvěděl. Tento návrh nahrazuje v podstatě odvolání proti usnesení o nařízení exekuce, na základě kterých byl soudní exekutor pověřován vedením exekuce v řízeních zahájených do 31.12.2012. Návrh na zastavení je s dřívějším odvoláním proti nařízení exekuce obsahově totožný. Povinný však musí v podání uvést rozhodné skutečnosti pro zastavení řízení.

Podává-li však povinný návrh na zastavení po lhůtě stanovené dle ustanovení § 46 odst. 6 EŘ, je povinen v podání vylíčit skutečnosti rozhodné pro posouzení návrhu na zastavení exekuce a v případě, že z návrhu není zřejmé, zda byl návrh na zastavení exekuce podán v patnáctidenní lhůtě, soudní exekutor vyzve účastníka

řízení k doložení těchto skutečností tak, aby bylo možné posoudit, zda byl návrh na zastavení exekuce podán ve lhůtě stanovené zákonem. Soudní exekutor se postará též o odstranění dalších vad návrhu, aby bylo možné o návrhu rozhodnout.

Pokud je návrh bezvadný a obsahuje všechny náležitosti, soudní exekutor vyzve účastníky řízení k vyjádření k tomuto návrhu, pokud s návrhem někdo nesouhlasí, musí doložit dokumenty k prokázání jeho prohlášení. Pakliže všichni účastníci se zastavením souhlasí, případně se ve stanovené lhůtě nevyjádří, čímž dle poučení vyjadřují svůj souhlas, soudní exekutor návrhu na zastavení vyhoví a exekuci zastaví.

Exekuci je možné zastavit zcela anebo částečně. V případě částečného zastavení může být exekuce zastavena co do výše vymáhané povinnosti, co do osoby nebo co do konkrétního způsobu exekuce.³⁸

Exekuci lze zastavit i bez návrhu. Exekuci může zastavit bez návrhu exekuční soud, ale není vyloučeno, aby o zastavení exekuce při absenci návrhu oprávněného rozhodl i soudní exekutor. Exekuční řád opravňuje k zastavení exekuce bez návrhu i soudního exekutora, a to tehdy, když oprávněný se zastavením exekuce souhlasí. V praxi, dochází k zastavení exekuce bez návrhu v určitých situacích. Tato možnost je využívána zejména v situaci, kde je povinný zcela bez majetku anebo vlastní majetek nepatrné hodnoty a dosavadní průběh exekuce naznačuje, že se pohledávku oprávněného nepodaří uspokojit žádným ze zákonem povolených způsobů provedení exekuce. V případě, že se v průběhu exekuce na základě provedených součinností nepodařilo zjistit žádný majetek povinného, nebo je podařilo zajistit pouze majetek nepatrné hodnoty, může soudní exekutor z vlastní iniciativy, ačkoliv mu to žádný právní předpis neukládá, zaslat oprávněnému informaci o dosavadním průběhu exekuce a podnětem k podání návrhu na zastavení exekuce s tím, že pokud se ve stanovené lhůtě nevyjádří, bude soudní exekutor předpokládat, že s ohledem na dosavadní průběh exekuce netrvá na dalším pokračování exekuce a souhlasí s jejím zastavením. V takovém případě soudní exekutor exekuci zastaví. Pokud však oprávněný se zastavením exekuce nesouhlasí, je toto podání spolu se spisem

³⁸ Winterová, A. Civilní právo procesní část druhá: řízení vykonávací, řízení insolvenční. Praha. Nakladatelství Leges, s.r.o. 2015. 352 s.

předloženo exekučnímu soudu k rozhodnutí. Taktéž lze exekuci zastavit na pokyn exekučního soudu.

Exekuci lze zastavit jen z důvodů taxativně uvedených v ustanovení § 268 OSŘ³⁹ např., byla-li exekuce nařízená na základě nevykonatelného exekučního titulu nebo se rozhodnutí, na jehož základě bylo vydáno pověření a je vedena exekuce, stalo neúčinným, zastavení navrhl ten, kdo navrhl jeho řízení, pokud exekuce postihuje věci, které jsou z exekuce vyloučeny dle ustanovení § 321 a § 322 OSŘ průběh exekučního řízení naznačuje, že dosažený výsledek nebude stačit ani na pokrytí nákladů řízení.

Exekuční řád dále soudnímu exekutorovi umožňuje exekuci zastavit v případě, že oprávněný nesložil zálohu na náklady exekuce, a pokud není oprávněná/ý od placení osvobozena nebo v případě, že má být v exekuci vymáháno výživné na nezletilé dítě. Výše zálohy je stanovena vyhláškou ministerstva spravedlnosti č. 330/2001 Sb. a to konkrétně ustanovením § 12.

Exekuci není možné na návrh účastníků zastavit, jestliže nejsou zaplacený náklady exekuce. V tomto případě lze exekuci zastavit částečně pro pohledávku oprávněného a vést exekuci nadále pro náklady exekuce.

4.1.10.3 Odvolání proti rozhodnutí soudního exekutora a exekučního soudu

Odvolání je dalším prostředkem, který mohou účastníci využít v průběhu exekuce, proti usnesení soudního exekutora a exekučního soudu. Odvolání může být podáno za splnění určitých podmínek. Odvoláním lze napadnout nepravomocné rozhodnutí exekučního soudu nebo soudního exekutora, je-li proti tomuto usnesení přípustné odvolání.

Občanský soudní řád v ustanovení § 202 odst. 1 písm. a) až n) negativním výčtem stanoví usnesení, proti kterým rozhodnutím není odvolání přípustné. Jde např.

³⁹ Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, 1422 s.

o usnesení, kterým se upravuje vedení řízení, účastník byl vyzván k opravě nebo doplnění neúplného nebo nesrozumitelného podání apod.⁴⁰ Dle exekučního řádu dále není odvolání přípustné proti rozhodnutí o návrhu na vyškrtnutí věci ze soupisu, exekučnímu příkazu, usnesení o změně nebo zrušení exekučního příkazu nebo příkazu k úhradě nákladů exekuce.

O odvolání rozhoduje příslušný odvolací soud (krajský, městský soud), tedy nadřízený soud exekučního soudu, v jehož obvodu působí soud exekuční, neboť odvolání má devolutivní účinek.

Odvolání je možné podat ve lhůtě patnácti dní od jeho doručení. V případě nesprávného poučení a je-li lhůta delší než patnáct dní, platí tato delší lhůta. Neobsahuje-li však usnesení žádné poučení o odvolání, je možné podat odvolání ve lhůtě tří měsíců od doručení tohoto rozhodnutí.

4.1.10.4 Námitky proti příkazu k úhradě nákladů exekuce

Příkaz k úhradě nákladů exekuce je rozhodnutím soudního exekutora vydaném v exekučním řízení, kterým soudní exekutor rozhoduje jednak o nákladech exekuce a jednak o nákladech oprávněného.

Účastník exekuce (oprávněný, povinný, popř. manžel povinného) může u soudního exekutora proti příkazu k úhradě nákladů podat námitky. Lhůta k podání námitek je stanovena ustanovením § 88 odst. 3 EŘ a činí osm dní od doručení příkazu.

O podaných námitkách rozhodne buď soudní exekutor, a to v případě, že soudní exekutor těmto námitkám zcela vyhoví a vydá nový příkaz k úhradě nákladů exekuce.⁴¹ V opačném případě, tedy za situace, kdy soudním námitkám nevyhoví, postoupí je soudní exekutor neprodleně příslušnému exekučnímu soudu k rozhodnutí. Exekuční soud buď napadený příkaz potvrdí, dospěje-li exekuční

⁴⁰ Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, 1422 s.

⁴¹ Kasíková, M. a kol. Exekuční řád. Komentář. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, 1167 s.

soud k závěru, že napadený příkaz je věcně správný, nebo ho může změnit anebo jej zruší.

4.1.10.5 Námitka podjatosti soudního exekutora

I pro účastníky exekuce platí, že mají právo vznést námitku podjatosti vůči osobě soudního exekutora, tak jako je tomu v případě jakéhokoli druhu civilního procesu. O právu vznést námitku podjatosti soudní exekutor poučí účastníky řízení již na začátku exekuce. Účastníci řízení mohou vznést námitku podjatosti ve lhůtě osmi dní od doručení vyrozumění o zahájení exekuce. V případě, že o důvodu nevěděl, nebo vznikl-li tento důvod později, je možné námitku vznést do osmi dní poté, kdy se o něm dozvěděl.

O námitce podjatosti rozhoduje exekuční soud a soudní exekutor je v takovém případě oprávněn učinit pouze takové úkony, které nesnesou odkladu. Proti rozhodnutí exekučního soudu, kterým bylo rozhodnuto o námitce podjatosti soudního exekutora, není přípustné odvolání.

4.2 Výkon rozhodnutí

Ustanovení § 2 OSŘ stanoví, že soudy projednávají a rozhodují v občanském soudním řízení spory a jiné právní věci a provádí výkony rozhodnutí, které nebyly splněny dobrovolně. Soudní řízení lze tedy rozdělit na řízení nalézací, při kterém soudy v pozici vrchnostenského orgánu autoritativně rozhodují o právech a povinnostech jednotlivých subjektů a dále řízení vykonávací. Vykonávací řízení plní funkci zajišťovací, neboť účastníkům řízení státní donucovací moci zajišťuje splnění povinnosti, která nebyla splněna dobrovolně.

Vykonávací řízení, neboli výkon rozhodnutí, je prováděn exekučním soudem a je upraveno v ustanovení § 251 až § 351a OSŘ.

4.2.1 Příslušnost soudu

Exekuční soud jako jednu z procesních podmínek při nařízení výkonu rozhodnutí zkoumá i příslušnost soudu, a to věcnou a místní. Věcná příslušnost soudu vyplývá

z ustanovení § 9 odst. 1 OSŘ, tedy pro výkon rozhodnutí je dána věcná příslušnost okresnímu (obvodnímu) soudu. Místní příslušnost pro výkon rozhodnutí je upravena v ustanovení § 252 odst. 1 OSŘ, které stanoví, že není-li stanoveno jinak, je obecně místně příslušným soudem obecný soud povinného určený v souladu s ustanovením § 85 OSŘ.

Místně příslušným soudem povinného je soud, kde se nachází bydliště povinného nebo v případě právnické osoby její sídlo dle obchodního rejstříku. Nemá-li povinný bydliště, potom je místně příslušným soudem ten okresní (obvodní) soud, v jehož obvodu se povinný fakticky zdržuje. V případě, že má povinný bydliště na více místech, jsou jeho obecnými soudy všechny okresní (obvodní) soudy v jejichž obvodu bydlí s úmyslem se tam zdržovat trvale. Není-li bydliště povinného známo, je obecným místně příslušným soudem, v jehož obvodu měl povinný evidován poslední trvalý pobyt, popřípadě místo jiného pobytu evidované podle jiných právních předpisů.

Je-li však povinným fyzická osoba podnikatel, je místně příslušný soud (okresní, obvodní), v jehož obvodu má sídlo, jde-li o věc týkající se této podnikatelské činnosti. V případě, že povinný nemá sídlo, určuje se místní příslušnost dle ustanovení § 85 odst. 1 OSŘ.

V případě, že exekuční návrh směřuje proti právnické osobě, je místně příslušným soudem tohoto povinného soud (okresní, obvodní), v jehož obvodu má tato právnická osoba své sídlo.

V praxi je možné se výjimečně setkat i s případy, kdy exekuční návrh směřuje proti státu, obci či vyššímu územnímu samosprávnému celku. V těchto případech je pak místní příslušnost určována dle ustanovení § 85 odst. 5, 6 a 7 OSŘ.

Z tohoto obecného pravidla však existují i určité výjimky, kdy je nutné místní příslušnost stanovit jinak, a to v případě, kdy povinný nemá obecný soud nebo nemá obecný soud v České republice. V takovém případě je obecným soudem soud, v jehož obvodu má povinný majetek. Má-li být výkon rozhodnutí proveden příkazáním pohledávky, je místně příslušným obecným soudem banky nebo dlužníka povinného.

Dalším typickým příkladem, kdy je nutné stanovit příslušnost soudu jinak, je situace, kdy je výkon rozhodnutí prováděn postižením závodu, kdy je místně příslušný soud určen podle místa, kde se nachází závod nebo jeho část. Jde-li o výkon rozhodnutí prodejem nemovité věci, je příslušným soudem soud, v jehož obvodu je nemovitá věc.

4.2.2 Účastníci řízení

V případě označení účastníků výkonu rozhodnutí se neuzije definice účastníků nalézacího řízení ve smyslu ustanovení § 90 OSŘ ani ustanovení § 6 odst. 1 a 2 ZŘS. Dle ustanovení § 255 odst. 1 OSŘ jsou účastníky vykonávacího řízení oprávněný, povinný. Manžel povinného je účastníkem řízení tehdy, je-li výkonem rozhodnutí postihován majetek manžela povinného nebo majetek ve společném jmění manželů. Účastníkem výkonu rozhodnutí je též další oprávněný.

Oprávněný je osoba, která se na základě vykonatelného exekučního titulu domáhá návrhem na exekuci nařízení vedení výkonu rozhodnutí. Je tedy osobou, která určuje předmět řízení a účastníky řízení. Povinný je osoba, která má splnit povinnost, která mu byla uložena exekučním titulem a proti které směřuje návrh na nařízení výkonu rozhodnutí.

Vedle oprávněného a povinného je dalším účastníkem vykonávacího řízení další oprávněný. Za dalšího oprávněného je v řízení o výkon rozhodnutí prodejem nemovité věci ve smyslu ustanovení § 335 odst. 2 OSŘ považován ten, kdo podal návrh na nařízení výkonu rozhodnutí prodejem téže nemovitosti u příslušného soudu dříve, než soud pravomocně rozhodl o nařízení výkonu rozhodnutí, a to ode dne podání návrhu. Nejvyšší soud ve svém usnesení sp. zn. 20 Cdo 4463/2007 ze dne 18.02.2010⁴² konstatoval, že v exekučním řízení vedeném soudním exekutorem podle exekučního řádu je přistoupení dalšího oprávněného vyloučeno.

⁴² Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 20 Cdo 4463/2007 ze dne 18.02.2010

4.2.3 Nařízení

Výkon rozhodnutí lze rozdělit do několika na sebe navazujících fází. První fáze je nařízení výkonu rozhodnutí některým se zákonem stanovených způsobů, která započne na návrh oprávněného.⁴³ Výkon rozhodnutí je možné vést některým ze způsobu uvedených v ustanovení § 258 odst. 1 až 3 OSŘ. K návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí je nutné přiložit vykonatelné rozhodnutí, ve kterém je uvedeno, zda má být řízení vedeno pro plnění peněžité či nepeněžité plnění. V návaznosti na druhu plnění oprávněný v návrhu uvede, jakým způsobem má být uložená povinnost vymáhána. Oprávněný tedy musí ke konkrétnímu zvolenému způsobu vymáhání uvést rozhodné skutečnosti, např. jde-li o výkon rozhodnutí srážkami ze mzdy, musí oprávněný ve svém návrhu označit plátce mzdy. V případě výkonu rozhodnutí příkazáním pohledávky musí uvést číslo účtu povinné osoby apod.

Rozhodne-li se oprávněný, že se svého práva bude domáhat výkonem rozhodnutí, předpokládá se, že jsou oprávněnému známy majetkové poměry povinného, které je nutno uvést k realizaci výkonu řízení. Jestliže však oprávněný nedisponuje dostatečnými informacemi o majetkových poměrech povinného, jeví se jako vhodnější způsob k vymožení své pohledávky exekuce prováděná soudním exekutorem, který disponuje více prostředky ke zjištění potřebných informací týkajících se majetkových poměrů a pobytu povinného.

V případě, že oprávněný podá u soudu návrh na nařízení výkonu rozhodnutí, je řízení zahájeno okamžikem doručení tohoto návrhu soudu. Po doručení návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí je povinný vyzván soudem k označení svého majetku, příjmů, případně aktuálního bydliště. Povinný je povinen na tytu výzvu soudu odpovědět ve stanovené lhůtě. Soud může též povinného vyzvat k okamžitému splnění povinností zasláním výzvy s vyčíslením pohledávky.

4.2.4 Prohlášení o majetku

Na návrh oprávněné osoby může dále soud povinného předvolat k prohlášení o majetku, kde povinný uvede veškerý majetek a místa, kde se nachází. Od doručení

⁴³ Ttipes, A. Exekuce v soudní praxi. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2006, 852 s.

předvolání jsou veškeré převody majetku povinného zneplatněny a výkon rozhodnutí nebo exekuci lze vést i na tyto „převedené“ hodnoty. Pokud je navrhovateli známo, že povinný nemá žádný účet, nelze zahájit řízení příkázáním pohledávky z účtu nebo pokud již bylo u soudu vedeno řízení o výkonu rozhodnutí příkázáním pohledávky z účtu, avšak neúspěšně, je povinen tuto informaci uvést k návrhu. Je možné, že mezitím byly povinnému na účet připsány finanční prostředky či, že si založil účet u jiné banky. Toto předvolání musí obsahovat účel výsledku a poučení. Pokud se povinný nemůže k prohlášení dostavit, řádně se omluví. V případě, že by se nedostavil a neomluvil se, hrozí mu sankce dle poučení. Všechny skutečnosti, které povinný sdělí při prohlášení, jsou zapsány do protokolu, který je uložen ve spise.

4.2.5 Provedení

Usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí exekuční soud doručí oprávněnému, povinnému a popřípadě manželovi povinného.

Okamžikem doručení tohoto usnesení nastávají účinky inhibitoria vůči povinnému, což znamená, že povinný nesmí od tohoto okamžiku nakládat s tímto majetkem. Okamžikem doručení tohoto usnesení nastávají další účinky, které se však týkají dlužníka povinného, tzv. arrestatoria, Arrestatorium lze definovat jako zákaz směřující vůči dlužníkovi povinného, aby mu vyplatil jeho pohledávku nebo aby s ní i jakkoli jinak nakládal. Smyslem arrestatoria je zajištění finančních prostředků k uspokojení vymáhané pohledávky oprávněného. Účinky arrestatoria nastanou např. při srážkách ze mzdy či jiných příjmů, při příkázání pohledávky z bankovního účtu nebo při příkázání jiné pohledávky.

Výkon rozhodnutí může být proveden jedním nebo několika způsoby současně. Proti usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí je přípustné odvolání. K provedení výkonu rozhodnutí některým ze způsobů uvedených v ustanovení § 258 odst. 1 a 3 OSŘ dojde po právní moci usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí.⁴⁴

⁴⁴ Winterová, A.. Civilní právo procesní část druhá: řízení vykonávací, řízení insolvenční. Praha. Nakladatelství Leges, s.r.o. 2015. 352 s.

4.2.6 Odklad výkonu rozhodnutí

Občanský soudní řád připouští, aby výkon rozhodnutí byl odložen. Výkon rozhodnutí lze odložit ze dvou důvodů. Výkon rozhodnutí může být odložen na návrh povinného za předpokladu, že se povinný bez své viny ocitl přechodně v takovém postavení, že by neprodlený výkon rozhodnutí mohl mít pro něho nebo příslušníky jeho rodiny zvláště nepříznivé následky a oprávněný by nebyl odkladem výkonu rozhodnutí vážně ohrožen. V tomto případě se tedy jedná o odklad ze sociálních důvodů. Při posouzení důvodnosti návrhu soud zkoumá, zda byly povinným splněny všechny zákonné předpoklady pro odklad výkonu rozhodnutí např. ztráta zaměstnání, špatný zdravotní stav, náhlý úraz nezaviněný povinným. V druhém případě může exekuční soud rozhodnout o odkladu výkonu rozhodnutí i bez návrhu tehdy, lze-li očekávat, že dojde k zastavení výkonu rozhodnutí. V tomto druhém případě dochází často k situaci, že povinný podá společně návrh na zastavení výkonu rozhodnutí a návrh na odklad.

4.2.7 Skončení výkonu rozhodnutí

Výkon rozhodnutí může být skončen několika způsoby, a to:

- a) vymožením,
- b) zastavením.

Po uhrazení vymáhaného plnění, např. srážkami ze mzdy, je řízení řádně skončeno. Soud nevydává žádné zvláštní rozhodnutí, neboť řízení naplnilo svůj účel a bylo proto ukončeno,

Výkon rozhodnutí může být zastaven před nabytím právní moci, po nabytí právní moci je možné zastavení již prováděného výkonu rozhodnutí.⁴⁵ K zastavení výkonu rozhodnutí dochází z těchto důvodů:

- a) zastavení z důvodu nevykonatelného exekučního titulu,
- b) zastavení pro rozhodnutí, které bylo zrušeno nebo se stalo neúčinným,
- c) zastavení pro návrh oprávněného,

⁴⁵ Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, 1422 s.

- d) zastavení pro zpeněžení věcí, které jsou vyloučeny nebo je nelze postihnout,
- e) zastavení pro nedostatečný výtěžek, který ani nepokryje náklady řízení,
- f) zastavení pro majetek, na který má právo další osoba a který nelze postihnout výkonem rozhodnutím,
- g) zastavení pro zaniknutí přiznaného práva,
- h) zastavení pro jiný důvod, např. že titul nesplňuje podmínky pro uznání a výkon anebo byl již promlčen.

Je-li výkon rozhodnutí prováděn příkázáním pohledávky z účtu a nebyla-li pohledávka oprávněného uspokojena ve lhůtě šesti měsíců od doručení vyrozumění o nabytí právní moci, ukončí soud řízení pro jeho bezvýslednost. Tímto však pohledávka nebo její část, která nebyla uspokojena, nezaniká, lze ji vymáhat i nadále po dobu její právní existence.

4.2.8 Náklady výkonu rozhodnutí

Jsou uplatňovány tyto náklady řízení – hotové výdaje oprávněného a soudní poplatky, odměna za zastupování, náklady spojené s prováděním výkonu rozhodnutí, náklady úschovy movitých věcí, náklady na odhad hodnoty prodávané věci, odměna správce závodu, náklady za vyklizení a náklady za úschovu vyklizených věcí.

Tyto náklady vznikly následkem neplnění uložené povinnosti povinného, jsou tak důsledkem konání povinného, který kdyby pohledávku včas uhradil, tak by tyto náklady nevznikly. V tomto případě náleží povinnost hradit náklady řízení povinnému. U některých řízení nemusí být náklady požadovány vůbec, případně mohou být přiznány státu. Oprávněný musí vynaložit náklady na soudní poplatek při podání návrhu, a pokud má advokáta, tak i náklady na jeho odměnu. V některých případech je oprávněný nucen uhradit zálohu na náklady provedení soudního výkonu rozhodnutí, bez které by byl tento výkon zastaven.

Soud vyčíslí v usnesení o nařízení výkonu náklady pouze oprávněné, protože konečná výše ostatních nákladů v okamžiku vydání usnesení není známa.

4.3 Komparace výkonu rozhodnutí a exekuce prováděné soudním exekutorem

Před účinností exekučního řádu, tedy před koncem roku 2001 a zavedením institutu soudního exekutora měli věřitelé možnost se domáhat svých práv ve většině případů zaplacení svých pohledávek přiznaných exekučním titulem, které nebyly ze strany dlužníků plněny dobrovolně, a to návrhem na nařízení výkonu rozhodnutí. Výkon rozhodnutí byl však v mnoha případech neefektivní a zdoluhavý a dlužníci se dlouhodobě zcela úmyslně vyhýbali plnění svých povinností.

Exekuční řád a exekuce prováděná soudními exekutory přinesla věřitelům možnost, jak se domoci svých práv v případě nečinnosti dlužníka. Věřitelé nyní mají oprávnění volby, zda se obrátí s návrhem na nařízení a provedení výkonu rozhodnutí na exekuční soud nebo využijí druhou alternativu v podobě exekučního řízení prováděného soudním exekutorem.

V současné době tedy vedle sebe působí nucený výkon rozhodnutí ve formě výkonu rozhodnutí prováděný soudem a exekuční řízení prováděné soudním exekutorem. Občanský soudní řád dále negativně vymezuje okruh věcí, které je možné v rámci soudního výkonu rozhodnutí vykonat.⁴⁶ Nelze vykonat titul, který se dle zákona vykonává ve správním nebo daňovém řízení. Pro exekuční řízení exekuční řád též stanoví určitá omezení, ve kterých exekuční soud nepověří soudního exekutora vedením exekuce. V exekuci prováděné soudním exekutorem není možné vykonat exekuční titul týkající se rozhodnutí péče o nezletilé děti, ve věcech ochrany proti domácímu násilí, orgánů Evropské unie nebo cizí rozhodnutí. Naopak exekuční řád stanoví, že exekuční návrh může oprávněný k soudnímu exekutorovi podat, je-li exekučním titulem rozhodnutí o výživném na nezletilé děti, nebo cizí rozhodnutí, u něhož bylo vydáno prohlášení o jeho vykonatelnosti podle přímo použitelného předpisu Evropské unie nebo mezinárodní smlouvy nebo rozhodnutí o uznání.

Soudní výkon rozhodnutí a exekuce prováděná soudním exekutorem mají společný cíl, tedy uspokojení peněžité pohledávky oprávněného nebo splnění jiné povinnosti

⁴⁶ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

povinného, v případě že povinný povinnost dobrovolně uloženou ve stanovené lhůtě nesplní.⁴⁷

Výkon rozhodnutí prováděný soudy a exekuce prováděná soudními exekutory se v určitých věcech odlišují a jednotlivá řízení se vyznačují svými specifickými znaky, které jsou charakteristické pro dané vykonávací řízení.

První odlišností mezi výkonem rozhodnutí a exekucí prováděnou soudním exekutorem je otázka příslušnosti soudu a soudního exekutora. V případě podání návrhu na nařízení a provedení výkonu rozhodnutí a nestanoví-li zákon jinak, je příslušným soudem obecný soud povinného, ke kterému se návrh podává a který následně výkon rozhodnutí provede. Jde-li o exekuci prováděnou soudním exekutorem, je situace odlišná v tom, že volba soudního exekutora zcela závisí na vůli oprávněného, který ve svém návrhu uvede konkrétní osobu soudního exekutora a který je následně obecným soudem povinného pověřen vedením exekuce. V praxi dochází k situacím, že provedením exekuce je pověřen soudní exekutor, který byl ministrem spravedlnosti jmenován do jiného obvodu exekučního soudu, než je obecný soud povinného.

Charakteristickým rysem pro soudní výkon rozhodnutí je skutečnost, že oprávněný je již ve svém návrhu povinen uvést způsob, jakým způsobem má být výkon rozhodnutí proveden, jde-li o návrh na nařízení a provedení výkonu rozhodnutí ukládající zaplacení peněžité částky a soud je tímto návrhem vázán. Jiným způsobem není možné výkon soudního rozhodnutí provést. V případě podání exekučního návrhu však exekuční řád oprávněnému takovou povinnost neukládá, a naopak exekuční řád svěřil do pravomoci soudního exekutora volbu způsobu provedení exekuce. Soudní exekutor je oprávněn provést exekuci jedním nebo více, popřípadě všemi zákonem stanovenými způsoby uvedenými v ustanovení § 59 odst. 1 EŘ, jde-li o exekuci ukládající zaplacení peněžité částky.

Dalším rozdílem mezi výkonem rozhodnutí prováděné soudy a exekučním řízením prováděným soudními exekutory, je otázka týkající se nákladů řízení, zejména

⁴⁷ Ttipes, A. Exekuce v soudní praxi. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2006, 852 s.

způsob, jakým je o nákladech řízení rozhodováno a jakým způsobem dochází k úhradě nákladů těchto nákladů. Obecně platí, že soud rozhodne o nákladech výkonu rozhodnutí již na začátku řízení v usnesení, kterým je nařízen výkon rozhodnutí, aniž by stanovil lhůtu k jejich plnění.

Náklady výkonu rozhodnutí hradí stát. Náklady soudního výkonu rozhodnutí jsou tedy uhrazeny vždy bez ohledu na výsledek řízení, tedy skutečnost, zda se podařilo uspokojit peněžitou pohledávku oprávněného nebo zda povinný splnil jinou než peněžitou povinnost. Exekuční řízení je však postaveno na jiném principu, který vychází již z ustanovení § 3 odst. 1 EŘ, dle kterého soudní exekutor vykonává exekuční a jinou činnost za úplatu. Soudní exekutor tedy vystupuje v pozici podnikatele, který má nárok na úhradu nákladů exekuce v případě jejího úspěšného provedení a nese i náklady v případě tzv. bezúspěšných exekucí. Ustanovení § 87 odst. 3 EŘ stanoví, že náklady exekuce hradí povinný. Existují však určité výjimky, kdy lze zavázat oprávněného k úhradě nákladů exekuce a to např. v případě zastavení exekuce pro nemajetnost povinného.

V obou těchto řízeních lze najít i další rozdíly, např. ve způsobu provedení exekuce. V případě výkonu soudního rozhodnutí, soud vydá usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, proti kterému je přípustné odvolání. Naproti tomu soudní exekutor je pověřen vedením exekuce na základě pověření vydaného exekučním soudem dle ustanovení § 43 odst. 3 písm. a) EŘ, které není rozhodnutím a které nelze napadnout žádným opravným prostředkem.⁴⁸ Procesní obranou proti nařízené exekuci je podání návrhu na zastavení exekuce dle ustanovení § 55 EŘ. Soudní exekutor je dále oprávněn rozhodnout jen o takovém návrhu účastníků, ve kterých není mezi účastníky sporu a sporné věci předkládá k rozhodnutí exekučnímu soudu.

⁴⁸ Kasíková, M. a kol. Exekuční řád. Komentář. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, 1167 s.

5. Soudní exekutor

Soudní exekutor je dle prvního ustanovení exekučního řádu fyzická osoba splňující podmínky stanovené exekučním řádem. Tato osoba je na základě těchto a dalších předpokladů jmenována státem do výkonu exekutorského úřadu.⁴⁹ Po jmenování soudního exekutora do úřadu provádí soudní exekutor exekuční činnost, a to nucený výkon exekučních titulů a další činnosti stanovené exekučním řádem.

5.1 Předpoklady pro jmenování

Soudní exekutor je oprávněn vykonávat exekuční a další činnost dle ustanovení § 74 EŘ v případě, že splní zákonem stanovené podmínky. Aby se osoba mohla stát soudním exekutorem, byla tedy jmenována k výkonu exekutorského úřadu, musí být splněny následující předpoklady.

Ve funkci soudního exekutora může být pouze občan České republiky, který je plně způsobilý k právnímu jednání, a který je bezúhonný. Postulát bezúhonnosti plyne ze skutečnosti, že soudní exekutor je úřední osobou, které byla státem svěřena určitá pravomoc a jednak také proto, že soudní exekutor musí při výkonu exekutorského úřadu respektovat důstojnost a vážnost stavu.

Dalším předpokladem pro jmenování soudního exekutora je požadavek týkající se vzdělání. Soudní exekutor musí mít úplné vysokoškolské vzdělání v oboru práva na vysoké škole, jejíž sídlo se nachází na území České republiky. V případě vysokoškolského právnického vzdělání v zahraničí je k uznání takového vzdělání nutno vázanosti České republiky mezinárodní smlouvou anebo zvláštním právním předpisem dle ustanovení § 9 a § 128 EŘ. Osvědčení o uznání právnického vzdělání na zahraniční vysoké škole vydá Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy na základě žádosti absolventa této vysoké školy. V případě vysokoškolského vzdělání v zahraničí musí jít o školu obdobného rozsahu a srovnatelné úrovně jako vysokoškolské vzdělání v rámci magisterského studijního programu v oblasti práva studiem na vysoké škole v České republice. Právnické vzdělání na území České

⁴⁹ Kasíková, M. a kol. Exekuční řád. Komentář. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, 1167 s.

republiky poskytují Karlova univerzita v Praze, Masarykova univerzita v Brně, Univerzita Palackého v Olomouci a Západočeská univerzita v Plzni.

Pro jmenování soudního exekutora je dále nezbytně nutné, aby po úspěšném ukončení právnického vzdělání následovala praxe v exekutorském úřadu, nebo praxe z ostatních právních oborů v délce tří let, přičemž z toho musí budoucí soudní exekutor absolvovat praxi na exekutorském úřadu jako exekutorský koncipient, která bude trvat minimálně jeden rok a je zakončená exekutorskou zkouškou. Exekutorské zkoušky se může zúčastnit osoba, která splnila podmínky dané ustanovením § 9 odst. 1 písm. a) až d) EŘ.

Za praxi exekutorského koncipienta se považuje také praxe soudce, soudce Ústavního soudu, asistenta soudce, prokurátora, advokáta, notáře, komerčního právníka, státního zástupce, asistenta státního zástupce, justičního čekatele, právního čekatele prokuratury, advokátního koncipienta, notářského koncipienta, právního čekatele státního zastupitelství a právního čekatele u komerčního právníka, kterou Ministerstvo spravedlnosti na žádost uchazeče započítalo do exekuční praxe. Za praxi exekutorského koncipienta se pokládá též jiná právní praxe, kterou Ministerstvo spravedlnosti na žádost uchazeče započítalo do exekuční praxe maximálně však v rozsahu dvou let.⁵⁰

Exekutorské zkoušky osvědčují odbornost a znalosti exekutorských koncipientů v oboru právo a skládají se z písemné a ústní části. Termíny a místo konání zkoušek určuje prezídium Exekutorské komory v součinnosti se zkušební komisí. Z této podmínky však existuje výjimka, která umožňuje osobám být jmenován do funkce soudního exekutora bez úspěšného složení exekutorské zkoušky, a to v případě, že uchazeč již úspěšně složil notářskou, advokátní či jinou zkoušku.

⁵⁰ Stavovský předpis Exekutorské komory České republiky ze dne 17. července 2001 (Změna: 17. prosince 2002, Změna: 15. dubna 2005, Změna: 11. června 2010, Změna: 16. února 2012, Změna: 23. května 2013) - Zkušební řád

5.2 Jmenování soudního exekutora

Soudní exekutor je jmenován do svého úřadu úřadujícím ministrem spravedlnosti. Předpokladem jmenování soudního exekutora je nutná jeho účast ve výběrovém řízení, které pořádá ministerstvo spravedlnosti. Toto výběrové řízení se vyhlašuje ze předpokladu, že nastanou dvě možné situace. V první dojde k uvolnění místa na pozici soudního exekutora na již existujícím úřadě, např. při odvolání stávajícího soudního exekutora. Ve druhé se řízení koná k obsazení nově zřízených úřadů, kde je třeba navýšit jejich počet. Pokud se kandidát přihlásí do výběrového řízení na stávající úřad, je toto řízení vyhlášeno do jednoho měsíce od uvolnění. Vítěz výběrového řízení skládá slib k rukám ministra spravedlnosti, a pak je nejpozději do jednoho měsíce po ukončení výběrového řízení jmenován. Po jmenování soudního exekutora do jeho úřadu je Komorou ustanoven na jeho návrh zástupce pro případ dlouhodobé nemoci, dovolené, pozastavení nebo zániku výkonu. Pokud soudní exekutor žádného zástupce pro výše uvedené případy nenavrhne, ustanoví jeho zástupce Komora bez jeho přičinění.

5.3 Podmínky pro výkon činnosti soudního exekutora

Soudní exekutor již složil slib k rukám ministra, který musí být v přesném znění a bez výhrad. Po tomto aktu musí uzavřít smlouvu s pojišťovnou o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou v souvislosti s výkonem exekuční činnosti. Pojištění se uzavírá na celou dobu trvání exekuční činnosti. Soudní exekutor předloží tuto smlouvu v ověřené kopii v sídle Exekutorské komory do třiceti dní od svého jmenování. Pro své zaměstnance sjedná soudní exekutor obdobnou smlouvu o pojištění, a to pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou zaměstnanci soudního exekutora.⁵¹

Obě výše uvedené povinnosti musí uchazeč o výkon exekutorského úřadu splnit. V opačném případě nebude jmenován a jeho nástupcem se stane uchazeč, který skončil ve výběrovém řízení na následujícím místě. I tento nástupce musí složit slib. Přesné znění slibu je uvedeno v ustanovení § 12 odst. 1 EŘ.

⁵¹ Kasíková, M. a kol. Exekuční řád. Komentář. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, 1167 s.

5.4 Mlčenlivost a nezávislost exekutora

Soudní exekutor při provádění exekuce postupuje v souladu s Ústavou České republiky, právními předpisy zejména exekučním a občanským soudním řádem, ale i jinými právními předpisy, jakožto i rozhodnutími soudu, které byly vydány v řízení o výkon rozhodnutí a exekučním řízení, dále pokyny soudu, které je soud soudnímu exekutorovi oprávněn udělit v souladu s ustanovením § 43a odst. 6 EŘ, tedy v případě, že nejsou splněny všechny podmínky pro vedení exekuce. Soudní exekutor při výkonu exekuční činnosti též dodržuje stavovské předpisy vydané Komorou. Při provádění exekuční činnosti soudní exekutor postupuje rychle a účelně, přičemž dbá ochrany práv účastníků řízení a třetích osob.

S výkonem exekuční činnosti je spjat i požadavek nezávislosti soudního exekutora, který vyplývá již z ustanovení § 2 odst. 1 EŘ, dle kterého soudní exekutor vykonává exekuční činnosti nezávisle a požadavek soudního exekutora zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, které jsou soudnímu exekutorovi známy z exekuční nebo další činnosti.

Soudní exekutor jako úřední osoba, je povinen vykonávat své povolání svědomitě, nezávisle a pečlivě. Při výkonu povolání, ale i v běžném životě, se musí soudní exekutor zdržet všeho, co by mohlo ohrozit jeho důstojnost nebo důvěru. Soudní exekutor vykonává svou činnost vždy nezávisle, nestranně a spravedlivě.⁵²

Nezávislost a nestrannost soudního exekutora jsou presumpcí výkonu funkce soudního exekutora proto, aby byla v exekučním řízení zachována jedna z hlavních zásad civilního procesu, tedy aby byla v exekučním řízení zachována rovnost účastníků v řízení. Nezávislost soudních exekutorů je dále garantována i tím, že soudní exekutor je do výkonu exekutorského úřadu jmenován ministrem spravedlnosti, stejně tak může být ministrem spravedlnosti z této funkce odvolán. Jednou z nejdůležitějších záruk nezávislosti soudního exekutora je Exekutorská komora České republiky a její samosprávná činnost.

⁵² Usnesení Sněmu Exekutorské komory České republiky ze dne 28. února 2006 - Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže soudních exekutorů

Nezávislost a nestrannost soudního exekutora je zajištěna i tím, že je činnost soudního exekutora neslučitelná s jinými zákonem vymezenými činnostmi. V případě, že soudní exekutor poruší tento požadavek, zakládá to jeho kárnou odpovědnost.⁵³

Otázkou porušení nezávislosti soudního exekutora se zabýval Nejvyšší správní soud ve svém rozhodnutí sp. zn. 13 Kse 23/2009-95⁵⁴, kterým byl soudní exekutor uznán vinným tím, že kromě vykonávání funkce soudního exekutora zároveň působil ve funkci předsedy představenstva jedné společnosti, čímž závažným způsobem porušil ustanovení § 3 odst. 1 EŘ.

Nezávislost soudního exekutora pak vyplývá i ze skutečnosti, že je soudní exekutor sice v roli veřejnoprávního činitele ve vrchnostenském postavení a to proto, že rozhoduje o právech a povinnostech soukromých osob, avšak zároveň je v postavení soukromého podnikatele, který je soudem jmenován k vykonávání veřejné moci. V pozici podnikatele musí čelit riziku podnikání, a protože soudní exekutor svou činnost vykonává za úplatu, je také povinen řádně odvádět daň z přidané hodnoty. Soudní exekutor je díky zpoplatněným službám nezávislý na finanční podpoře od státu. Nesmí ale vykonávat jinou výdělečnou činnost, až na zákonem vymezené výjimky.

Jak již bylo výše uvedeno, je soudní exekutor při exekuční činnosti a další činnosti vázán mlčenlivostí o všech skutečnostech, které souvisí s exekuční nebo jinou související činností, kterou vykonává. Tato mlčenlivost platí také pro všechny zaměstnance během i po skončení jejich pracovního poměru. Porušením této povinnosti může ohrozit postavení exekutorského úřadu, v krajních případech může dojít i k ukončení exekuční činnosti. Komora však může na základě důvodné žádosti v konkrétní věci zprostit soudního exekutora povinnosti mlčenlivosti. Ustanovení § 31 EŘ upravující mlčenlivost soudního exekutora je však nutné vykládat v kontextu s ustanovením § 94 až § 96 EŘ, který umožňuje oprávněným orgánům a osobám nahlížet do spisů.⁵⁵

⁵³ Stavovský předpis Exekutorské komory České republiky ze dne 23. 5. 2002 (Změna: 15. dubna 2005, Změna: 11. června 2010 Změna: 23. května 2013) - Kárný řád

⁵⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 13 Kse 23/2009-95

⁵⁵ Kasíková, M. a kol. Exekuční řád. Komentář. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, 1167 s.

Osoby uvedené v ustanovení § 95 odst. 1 EŘ mají oprávnění nahlížet do spisu. Oprávnění k nahlížení do spisů vyplývá z činnosti těchto osob nebo jejich vztahu k exekučnímu řízení. Soudní exekutor má však pravomoc ve sporných případech neumožnit nahlédnutí do spisu nebo jeho části. V případě, že soudní exekutor nezpřístupní osobám uvedeným v ustanovení § 95 EŘ, je možné se domáhat získání informací od Komory, která by soudního exekutora pro konkrétní věc zprostila mlčenlivosti a soudního exekutora by tak zavázala požadované informace poskytnout nebo umožnit nahlédnout do spisu.

5.5 Otevření exekutorského úřadu

Soudním exekutorem může být občan České republiky, který splnil podmínky stanovené ustanovením § 9 odst. 1 písm. a) až e) EŘ, kterého jmenuje ministr spravedlnosti na základě návrhu Komory podaného dle výsledků výběrového řízení do jednoho měsíce od doručení návrhu Komory.

Jmenování soudního exekutora ministrem spravedlnosti a složení slibu je jedním z předpokladů pro otevření a započetí výkonu exekutorského úřadu. Soudní exekutor musí kromě složení slibu do rukou ministra spravedlnosti ještě ve lhůtě třiceti dní od svého jmenování uzavřít smlouvu o pojištění odpovědnosti za způsobenou újmu, která by mohla vzniknout v souvislosti s výkonem exekuční činnosti a uzavření této smlouvy doložit Exekutorské komoře.

V praxi mohou nastat dvě situace. Soudní exekutor je jmenován buď do uvolněného úřadu, tedy do exekutorského úřadu, do jehož obvodu byl již dříve jmenován jiný soudní exekutor a jehož výkon zanikl některým z důvodů uvedených v ustanovení § 15 odst. 1 EŘ, nebo může být soudní exekutor jmenován do nového úřadu, a to v případě, kdy Komora rozhodne o zvýšení počtu exekutorských úřadů.

Je-li soudní exekutor jmenován do uvolněného úřadu, vyrozumí účastníky řízení o této skutečnosti. Účastníci řízení mají právo na změnu soudního exekutora. Soudní exekutor převezme všechny neukončené spisy, kdy převzetí proběhne souběžně, čímž zůstane zachován plynulý chod úřadu. Dojde tak pouze ke změnám administrativním. Stejně tak agenda spisů zůstane vedena pod stejnými čísly, s tím,

že se změní pouze předčísli, které má každý soudní exekutor jedinečné, jde o číslo v seznamu soudních exekutorů vedeném Komorou. Jmenovaný soudní exekutor plní všechny úkony a řídí činnosti exekutorského úřadu. Úřad má vždy sídlo v obci, v níž se nachází sídlo okresního soudu, tedy obvod, do kterého byl soudní exekutor jmenován.

Se znovuotevřením exekutorského úřadu však vzniká celá řada dosud nevyjasněných situací. Jedním z největších problémů, které mohou nastat s převzetím – otevřením již zaběhlého úřadu, je otázka majetkového vypořádání mezi soudním exekutorem, jehož výkon zanikl a nově jmenovaným soudním exekutorem a otázka odpovědnosti za škodu, která vznikla v době výkonu exekutorského úřadu původního soudního exekutora, ale která by byla uplatněna v době, kdy do uvolněného exekutorského úřadu byl jmenován nový soudní exekutor.

Soudní exekutor se při své činnosti prokazuje průkazem soudního exekutora, dále pro svůj výkon používá razítko a pečetidlo, na kterých je uvedeno:⁵⁶

- a) jméno, příjmení a dosažené vzdělání (titul) soudního exekutora,
- b) označení „soudní exekutor“,
- c) sídlo soudního exekutora,
- d) státní znak České republiky.

Všechny výše uvedené identifikátory soudního exekutora vydává Komora. S otevřením svého úřadu se soudní exekutor taktéž dostává do pozice zaměstnavatele, kdy vytváří nové volné pracovní pozice.

Úřad je povinný vést úřední desku, která informuje veřejnost o vyvěšených listinách a rozhodnutích. Bývá zpravidla umístěována ve vstupní chodbě jako uzamykatelná průhledná vitrína pro listinnou formu vývěsky. Avšak v dnešní době se lze setkat i s elektronickou, která je ve formě obrazovky, kdy jsou písemnosti nahrávány a zobrazovány elektronicky. Vzhledem k počtu vyvěšovaných písemností se zdá být

⁵⁶ Stavovský předpis Exekutorské komory České republiky, ze dne 23. 5. 2002, (Změna: 15. dubna 2005 Změna: 11. června 2010, Změna: 14. listopadu 2013) - Kancelářský řád

efektivnějším řešením pro úřady s větším počtem aktivních spisů. Dále jsou pak písemnosti vyvěšovány na webových stránkách exekutorského úřadu.

5.6 Zaměstnanci soudního exekutora

Koncipient soudního exekutora je zapsán v seznamu vedeném Komorou na návrh soudního exekutora, a to na základě splnění zákonem stanovených podmínek. Kandidát soudního exekutora je také zapsán v seznamu vedené Komorou, a to na návrh koncipienta při splnění zákonem stanovených podmínek

Vykonavatel soudního exekutora provádí na základě písemného pověření od soudního exekutora úkony v exekučním řízení, tak jako soudní vykonavatel podle ustanovení § 265 odst. 2 a 3 OSŘ a ustanovení § 46 a následující VOKS.

Ostatní zaměstnanci soudního exekutora jsou pověřeni vykonáváním jednoduchých úkonů exekuční a další činnosti soudního exekutora. Pro všechny zaměstnance vydá soudní exekutor písemné pověření k provádění příslušné práce, která jim dle zařazení a pracovní náplně náleží.

Nutno podotknout, že je v zájmu každého soudního exekutora podporovat zvyšování kvalifikace a prohlubování znalostí všech svých zaměstnanců, a to zvláště za situace, kdy exekuční řád byl za dobu své účinnosti mnohokrát novelizován, a v důsledku těchto změn se neustále zvyšují kvalifikační požadavky na jednotlivé zaměstnance a odbornost vykonávané práce. Zvyšování nezbytné odbornosti a kvalifikace pro výkon exekuční činnosti jednotlivých zaměstnanců jednak provádí sám soudní exekutor, a to školením svých zaměstnanců a jednak účastí svých zaměstnanců na školení pořádaných Exekutorskou komorou. Je též nezbytné, aby byli všichni zaměstnanci seznámeni s náplní práce ostatních, a aby měli přehled o průběhu celého exekučního řízení, podle čehož jsou pak schopni lépe reagovat na změny a správnost zpracování. S tím také přichází inovace v postupech a řešení nově vzniklých situací. Neméně významná při zvyšování kvalifikace je i skutečnost, že výkon exekuční činnosti podléhá dohledové činnosti.

5.7 Zánik výkonu exekutorského úřadu

Exekuční řád stanoví důvody, na základě kterých dochází k zániku výkonu exekutorského úřadu.⁵⁷ Exekutorský úřad může zaniknout taxativními způsoby uvedenými v ustanovení § 15 EŘ.

Důvodem pro zánik výkonu exekutorského úřadu je:

- a) smrt soudního exekutora nebo prohlášení soudního exekutora za mrtvého,
- b) odvolání soudního exekutora,
- c) pokud soudní exekutor pozbyde státního občanství nebo je omezen ve svéprávnosti,
- d) v případě uložení kárného opatření den nabytí právní moci tohoto rozhodnutí,
- e) den právní moci rozhodnutí soudu, kdy byl soudnímu exekutorovi uložen trest zákazu činnosti nebo kterým byl soudní exekutor odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody,
- f) uplynutí šesti kalendářních měsíců následujících po měsíci, v němž byla ministerstvu doručena žádost soudního exekutora o ukončení výkonu jeho úřadu.

Občanský zákoník ve svém ustanovení § 23 OSŘ stanoví, že člověk má právní osobnost od narození až do smrti. S pojmem právní osobnost souvisí i svéprávnost⁵⁸, která je jako jedna z podmínek stanovena pro jmenování do funkce soudního exekutora.

Se smrtí soudního exekutora exekuční řád spojuje zánik exekutorského úřadu, stejně tak jako v případě, kdy je soudní exekutor prohlášen na základě rozhodnutí soudu za mrtvého.

⁵⁷ Kasíková, M. a kol. Exekuční řád. Komentář. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, 1167 s.

⁵⁸ Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, 1422 s.

Dalším, a zároveň i nejkomplicovanějším důvodem pro zánik výkonu exekutorského úřadu, je odvolání soudního exekutora. Odvolání soudního exekutora je svěřeno do pravomoci ministra spravedlnosti.

Soudní exekutor může být ze svého úřadu odvolán ministrem spravedlnosti, a to z těchto důvodů:

- a) pravomocné odsouzení soudního exekutora pro spáchání úmyslného trestného činu nebo pro spáchání trestného činu v souvislosti s exekuční činností,
- b) pokud soudní exekutor nedoloží Komoře stejnopis nebo ověřenou kopii smlouvy o pojištění své odpovědnosti za újmu do třiceti dní po svém jmenování nebo pokud jeho pojištění zanikne a není do třiceti dní obnoveno,
- c) pokud si soudní exekutor ve lhůtě tří měsíců od jmenování neotevře v sídle exekutorského úřadu, do kterého byl jmenován, kancelář a nebude připraven vykonávat svoji činnost,
- d) pokud soud na návrh ministra rozhodl, že soudní exekutor není schopen po dobu jednoho roku řádně vykonávat exekuční činnost z důvodu nevyhovujícího zdravotního stavu.

Výkon exekutorského úřadu je pozastaven dnem, kdy bylo soudnímu exekutorovi doručeno rozhodnutí o jeho odvolání. Pokud Komora zjistí skutečnosti pro odvolání soudního exekutora, je povinna je neprodleně oznámit ministerstvu.

Zákon dále spojuje zánik výkonu exekutorského úřadu i v případě, že soudní exekutor pozbude státní občanství České republiky. Pozbytí státního občanství České republiky jako důvod zániku výkonu exekutorského úřadu vychází ze skutečnosti, že stát na soudního exekutora přenesl určité pravomoci, a zároveň stanovil jako jednu z podmínek pro jeho jmenování do výkonu exekutorského úřadu, že soudním exekutorem může být jmenován pouze občan České republiky.

Dle současné platné právní úpravy lze člověka omezit ve svéprávnosti tehdy, je-li to v zájmu člověka, hrozila-li by mu jinak závažná újma a není-li k ochraně jeho zájmu dostačující některé z mírnějších opatření např. nápomoc při rozhodování a schválení smlouvy o nápomoci. Je-li zahájeno řízení ve věci omezení svéprávnosti osoby z důvodu duševní poruchy, a tato osoba je zároveň soudním exekutorem,

doručí soud stejnopis návrhu na zahájení řízení nebo usnesení bezodkladně též ministru spravedlnosti a Exekutorské komoře. Právní mocí rozhodnutí o omezení svéprávnosti zaniká výkon exekutorského úřadu.

Exekuční činnost a další činnost podle ustanovení § 74 odst. 1 písm. c) EŘ soudního exekutora, která mu byla svěřena do pravomoci, podléhá státnímu dohledu. Dohled nad činností soudního exekutora provádí jednak ministerstvo spravedlnosti, Exekutorská komora a předseda okresního soudu, v jehož obvodu je soudní exekutor jmenován.

V případě, že se soudní exekutor dopustí dle ustanovení § 116 EŘ kárného deliktu, lze mu uložit některá z kárných opatření stanovených v ustanovení § 116 odst. 6 EŘ. Za kárný delikt lze soudnímu exekutorovi uložit i kárné opatření spočívající v odvolání z exekutorského úřadu. K odvolání z exekutorského úřadu je přistoupeno v případě, že soudní exekutor opakovaně nebo závažně porušuje zákonem stanovené povinnosti, nebo povinnosti stanovené stavovskými předpisy, případně povinnosti uložené usnesením. Výkon exekutorského úřadu zaniká právní mocí rozhodnutí, kterým bylo soudnímu exekutorovi uloženo kárné opatření spočívající v odvolání z exekutorského úřadu.

K zániku výkonu exekutorského úřadu dochází také v případě, kdy byl soudnímu exekutorovi uložen trest zákazu činnosti nebo kterým byl soudní exekutor odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody, a to právní mocí tohoto rozhodnutí.

Posledním důvodem, se kterým zákon spojuje zánik výkonu exekutorského úřadu, je žádost soudního exekutora o ukončení výkonu exekutorského úřadu.

V tomto případě je nutné, aby žádost byla doručena ministerstvu spravedlnosti. Výkon exekutorského úřadu zaniká uplynutím šesti kalendářních měsíců následujících po měsíci, v němž byla žádost doručena ministerstvu spravedlnosti.

5.8 Převzetí úřadu

Dojde-li k zániku výkonu exekutorského úřadu, vykonává exekuční činnost v tomto exekutorském úřadu zástupce, kterého si soudní exekutor musí zvolit po

jmenování do své funkce, nebo zástupce jmenovaný Exekutorskou komorou v případě, že zvolený zástupce soudního exekutora rezignuje na funkci zástupce. Tento zástupce vykonává exekuční činnost v uvolněném exekutorském úřadu do doby jmenování nového soudního exekutora, tedy do doby znovuobsazení uvolněného exekutorského úřadu novým soudním exekutorem na základě jmenování ministrem spravedlnosti.

Exekuční řád ani jiný právní předpis neumožňuje ukončení uvolněného úřadu, tedy úřadu, ve kterém jmenovanému soudnímu exekutorovi zanikl výkon exekutorského úřadu na základě některého ze zákonných důvodů.

Se zánikem výkonu funkce soudního exekutora je úzce spjata i předání takto uvolněného exekutorského úřadu. Soudní exekutor, kterému zanikl výkon exekutorského úřadu, je povinen zástupci a následně nově jmenovanému soudnímu exekutorovi předat exekutorský úřad. Předáním se rozumí předání veškeré exekuční agendy, tedy předání všech exekučních spisů, informací týkajících se finančního chodu úřadu a dalších informací souvisejících s výkonem exekutorského úřadu a exekuční činností.

Praxe zejména v posledních letech ukázala nekomplexnost právní úpravy související s předáním exekutorských úřadů, neboť některé situace nejsou exekučním řádem ani jiným právním předpisem vůbec upraveny a působí tak značné komplikace. Zákon vůbec neupravuje otázku náhrady nákladů vzniklých zástupci při zastupování soudního exekutora v jeho exekutorském úřadu, nebo odpovědnost za škodu vzniklou účastníkům řízení či třetím osobám v době výkonu funkce soudního exekutora, jehož výkon zanikl, ale která byla uplatněna v době, kdy byl do uvolněného úřadu jmenován nový soudní exekutor.

Zákonem není též řešena ani situace, jakým způsobem bude naloženo s exekučními spisy v úřadu, do kterého se nepodaří jmenovat nového soudního exekutora.

Předání a převzetí exekutorského úřadu nově jmenovaným soudním exekutorem je snazší za situace, kdy dosavadní soudní exekutor ukončil výkon exekutorského úřadu na vlastní žádost. V takovém případě se většinou uskuteční předání a převzetí exekutorského úřadu bez větších komplikací, neboť dosavadní soudní exekutor

nemá zájem na dalším setrvání v této funkci. Obecným předkladem pro bezproblémové předání a převzetí exekutorského úřadu je spolupráce obou soudních exekutorů a ochota se dohodnout.

I v těchto případech však mohou vzniknout spory, neboť dochází ke střetu postavení soudního exekutora jako nositele veřejné moci, kde je soudní exekutor povinen předat svému nástupci veškeré podklady potřebné pro pokračování exekuční činnosti a postavení soudního exekutora v pozici soukromoprávní, tedy podnikatele, který za dobu výkonu své funkce vybudoval „závod“, jenž má určitou hodnotu, který získal v oblasti vymáhání pohledávek určité know-how, používá moderní počítačové vybavení, účetní podporu, zaměstnává řadu zaměstnanců a v této pozici vybudoval předpoklady pro výkon exekuční činnosti.

Komplikovanější situace však nastane v okamžiku, kdy původní soudní exekutor nepředá nově jmenovanému soudnímu exekutorovi veškeré podklady, listiny, spisy, informace týkající se financí, zaměstnanců apod. V takovém případě však nově jmenovaný soudní exekutor nemá žádnou možnost, jak donutit svého předchůdce k součinnosti a předání kompletní agendy, což soudnímu exekutorovi způsobuje značné problémy, které mohou následně přivodit nepříznivé účinky i na účastníky řízení, popř. třetí osoby. Nedojde-li k předání exekučních spisů nebo jsou-li předány neúplné exekuční spisy, je soudní exekutor povinen provést rekonstrukci spisů v souladu s ustanovením § 97 EŘ, což může způsobit průtahy exekučního řízení. V mnoha případech se novému soudnímu exekutorovi ani nepodaří zjistit aktuální stav finančních prostředků.

V těchto případech by měl stát zajistit, aby v případě shora popsaných situací byla garantována práva účastníků řízení zejména právo oprávněného na uspokojení své pohledávky, tedy aby stát právními předpisy upravil situace, kdy se nepodaří obsadit uvolněný exekutorský úřad. Řešením vzniklé situace by bylo rozdělení těchto exekučních řízení mezi zbývající soudní exekutory, neboť převzetí těchto spisů státem by bylo příliš složité a zřejmě by muselo dojít ke změnám při provádění výkonu rozhodnutí, což by přineslo další komplikace. Mimo této změny by měl stát garantovat, že zástupci budou státem hrazeny náklady vzniklé při zastupování, neboť nelze klást k tíži těchto zástupců, aby nesli odpovědnost za chod úřadu a platili náklady související s tímto úřadem.

5.9 Ostatní činnosti soudního exekutora

Soudní exekutor může poskytovat právní pomoc účastníkům řízení v souvislosti s exekuční a další činností. Dále je oprávněn k provádění autorizované konverze dokumentů, a to jak listinné, tak i elektronické, případně je opatřit doložkou o provedené konverzi. Na základě písemného potvrzení provádí exekutorské úschovy, kde je uvedena identifikace uschovaného předmětu. Soudní exekutor spravuje rejstřík těchto úschov, kde jsou všechny podrobně zapsány. Obsahem tohoto rejstříku úschov je místo, čas, způsob a přesný popis ukládané věci. Úschovy jsou však prováděny pouze ve spojitosti s exekučním, soudním anebo jiným řízením. Dále soudní exekutor zjišťuje a spravuje majetek ze zvláštní činnosti v trestním řízení, kdy k tomuto soudního exekutora pověří soud anebo státní zástupce.

5.10 Sepisování exekutorských zápisů

Soudní exekutor může na žádost sepsat exekutorský zápis o osvědčení skutkového děje nebo stavu věci, např. o stavu bytů a nebytových prostor, za předpokladu, že se skutkový děj stal v přítomnosti soudního exekutora nebo se o něm soudní exekutor sám přesvědčil. Exekutorský zápis je veřejná listina, která musí obsahovat zákonné náležitosti. Tyto zápisy jsou vedeny pod zvláštními spisovými značkami, uložené v uzamykatelné skříni odděleně od exekučních spisů. Při provádění této činnosti se soudní exekutor řídí vyhláškou č. 196/2001 Sb., o odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky (notářský tarif).

5.11 Odměna a náklady soudního exekutora

Soudní exekutor vykonává svoji činnost za úplatu. Náleží mu tak odměna, náhrada hotových výdajů, náhrada za ztrátu času stráveného vedením exekučního řízení, náhrada za doručení písemností a v případě, že je plátcem daně z přidané hodnoty, tak mu náleží i tato daň podle zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů. Odměnu a náhradu nákladů soudního exekutora upravuje vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 330/2001 Sb., o odměně a

náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti a škody způsobené soudním exekutorem. Jde o tzv. exekuční tarif, jsou zde podrobně rozepsány výše odměn a náhrad u různých druhů plnění. Nákladům a odměně soudního exekutora je v této práci vyčleněna samostatná kapitola, kde je vše podrobně rozebráno.

5.12 Kárná odpovědnost soudního exekutora, kandidáta a koncipienta

Soudní exekutor, koncipient a kandidát jsou kárně odpovědní za kárný delikt nebo závažný kárný delikt. Kárným deliktem je nedodržení povinností, které stanovuje právní nebo stavovský předpis anebo usnesení Komory; taktéž je za delikt považováno jednání, kterým soudní exekutor poškozují exekutorské povolání, důstojnost a důvěryhodnost výkonu exekuční činnosti. Za kárné delikty se považují i výše uvedená jednání, kterých se dopustil zaměstnanec soudního exekutora.⁵⁹

Soudnímu exekutorovi lze za kárný delikt uložit některá z těchto kárných opatření:

- a) písemné napomenutí,
- b) veřejné napomenutí,
- c) pokutu do výše 2.500.000 Kč,
- d) odvolání z exekutorského úřadu.

Kandidátovi a koncipientovi lze udělit za kárný delikt výše uvedené opatření taktéž, pouze s rozdílem ve výši udělené pokuty uvedené v ustanovení § 116 EŘ. Za kárný delikt lze soudnímu exekutorovi zároveň uložit písemné nebo veřejné napomenutí a pokutu.

Při ukládání kárného opatření se přihlíží k tomu, jestli soudní exekutor, kandidát anebo koncipient se znovu nedopustil kárného provinění, a to i když již byl pravomocně uznán vinným kárným proviněním.⁶⁰ Pokud je soudní exekutor odvolání z exekutorského úřadu, nesmí být po dobu pěti let od právní moci rozhodnutí o odvolání jmenován soudním exekutorem. Rovněž kandidát, který byl

⁵⁹ Stavovský předpis Exekutorské komory České republiky ze dne 23. 5. 2002 (Změna: 15. dubna 2005, Změna: 11. června 2010, Změna: 23. května 2013) - Kárný řád

⁶⁰ Kasíková, M. a kol. Exekuční řád. Komentář. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, 1167 s.

odvolán ze zastupování, nesmí být po dobu pěti let od právní moci rozhodnutí o odvolání ustanoven zástupcem anebo jmenován soudním exekutorem. V případě kárného opatření veřejným napomenutím je soudní exekutor povinen zveřejnit pravomocné rozhodnutí o kárném opatření na vlastní náklady v celostátním tisku do 1 měsíce od nabytí právní moci rozhodnutí. Obsah a forma napomenutí je stanovena kárným soudem. Příjem z udělených pokut je příjmem do státního rozpočtu, příjem z pokut, které byly uloženy kandidátům nebo koncipientům náleží Komoře. Odpovědnost soudního exekutora, kandidáta nebo koncipienta za kárné provinění zaniká, pokud není ve lhůtě tří let od jeho spáchání podán návrh na zahájení kárného řízení.

5.12.1 Kárné řízení

Je zahájeno návrhem, který se nazývá kárná žaloba. Tuto žalobu je oprávněn podat ministr, předseda revizní komise, předseda kontrolní komise, předseda krajského soudu, předseda okresního soudu, předseda exekučního soudu, a to proti soudnímu exekutorovi, kandidátovi nebo koncipientovi. Ministr a předsedové výše uvedených komisí tento návrh mohou podat proti kterémukoliv soudnímu exekutorovi, kandidátovi a koncipientovi, ostatní předsedové soudů návrh podávají pro příslušný obvod soudního exekutora, kandidáta nebo koncipienta. Kárnou žalobu je nutné podat do tří let ode dne, kdy ke kárnému provinění došlo.

Náležitosti kárné žaloby:

- a) jméno a příjmení soudního exekutora, kandidáta nebo koncipienta,
- b) sídlo soudního exekutora,
- c) popis skutku, který je důvodem pro zahájení kárného řízení,
- d) označení důkazů, o které se návrh opírá,
- e) připojení důkazů od kárného žalobce, které má k dispozici.

Kárné řízení proti soudnímu exekutorovi je vedeno obdobně, jako je uvedeno v ustanovení zákona o řízení ve věcech soudců a státních zástupců dle ustanovení § 66 SŘS. Potřebná opatření k výkonu kárného opatření provádí ministerstvo.

Ministr může pozastavit výkon exekutorského úřadu, a to v případě, že bylo proti soudnímu exekutorovi zahájeno trestní řízení za úmyslný trestný čin nebo za trestný

čin související s exekuční činností. Dále ministr pozastaví soudnímu exekutorovi výkon úřadu, pokud je ve výkonu trestu odnětí svobody, jestliže nejsou shledány důvody pro jeho odvolání. Po tuto dobu odvolání nesmí soudní exekutor vykonávat svoji činnost. Proti rozhodnutí ministra může soudní exekutor podat žalobu u soudu.

5.12.2 Zahlazení kárného postihu

Po uplynutí pěti let od právní moci rozhodnutí o uložení kárného opatření, je na soudního exekutora, kandidáta nebo koncipienta pohlíženo, jako by nebyl pro kárné provinění nikdy stíhán. Pokud nebyl výkon kárného opatření do té doby skončen, kárný postih se zahlazuje vykonáním kárného opatření.

6. Náklady exekuce

V exekučním řízení platí, že exekuce je vedena nejen k uspokojení pohledávky oprávněného přiznané vykonatelným exekučním titulem, ale též pro náklady oprávněného a náklady exekuce, které oprávněnému a soudnímu exekutorovi v průběhu exekuce vzniknou, a to i přesto, že dnes exekuční soudy v řízeních zahájených od 01.01.2013 v pověření vydaném dle ustanovení § 43 odst. 3 EŘ výslovně nestanoví, že exekuce je vedena též pro náklady oprávněného a náklady exekuce, tak jako tomu bylo v případě usnesení o nařízení exekuce vydaných v řízeních zahájených do 31.12.2012.

Nárok soudního exekutora na zaplacení nákladů exekuce za vedení exekuce vyplývá ze zákona, lze jej dovodit z ustanovení § 43a odst. 1 EŘ, které stanovuje, že soudní exekutor, kterému byl doručen exekuční návrh, požádá exekuční soud o pověření k vedení exekuce a ve spojení s ustanovením § 3 odst. 1 EŘ, dle kterého soudní exekutor vykonává exekuční a ostatní činnost za úplatu na základě pověření exekučního soudu za splnění zákonem stanovených předpokladů, kdy mu za výše uvedené provedené úkony mimo přiznané odměny náleží také náhrada nákladů exekučního řízení.⁶¹

6.1 Pojem náklady exekuce

V průběhu exekučního řízení vznikají v souvislosti s vedením exekuce soudnímu exekutorovi různé náklady, označované jako náklady exekuce. Tyto náklady jsou tvořeny odměnou soudního exekutora, paušálními nebo účelně vynaloženými hotovými výdaji, dále náhradami ve formě náhrad za ztrátu času nebo doručování písemností, odměnou a náklady správce závodu. V řízení však mohou soudnímu exekutorovi vznikat i další náklady, např. náklady za znalecký posudek. V případě, že je soudní exekutor nebo správce závodu plátcem daně z přidané hodnoty je i daň z přidané hodnoty považována za náklad exekuce.

⁶¹ Kasíková, M. a kol. Exekuční řád. Komentář. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, 1167 s.

6.1.1 Odměna soudního exekutora

V ustanovení § 3 odst. 1 EŘ je zakotveno, že soudní exekutor vykonává exekuční a další činnost za úplatu. Citované ustanovení je ustanovením kogentním, což mimo jiné znamená, že soudní exekutor není oprávněn poskytovat exekuční činnost bezúplatně nebo jen za úhradu vynaložených nákladů, tedy v rozporu s podmínkami, které v souladu se zmocněním obsaženým v ustanovení § 92 EŘ stanoví exekuční tarif. Takové jednání by bylo možné posuzovat jako (závažný) kárný delikt soudního exekutora, neboť jím porušuje ustanovení exekučního řádu, pravidla soutěže mezi soudními exekutory a pravidla profesní etiky, která jsou definována v čl. 15 etického kodexu, který stanoví, že pokud soudní exekutor účtuje v rámci exekuční či další činnosti odměnu, která je nižší než platná odměna tarifní, stanovená cenovým předpisem, nebo za provedené služby neúčtuje odměnu žádnou, dopouští se závažného porušení pravidel soutěže mezi soudními exekutory.

Nárok na odměnu soudnímu exekutorovi náleží v podstatě už jen za to, že byl vedením exekuce pověřen, ačkoli zatím neprovedl žádné kroky k provedení exekuce (usnesení Krajského soudu v Hradci Králové sp. zn. 19 Co 559/2003 ze dne 22.12.2003⁶², nález Ústavního soudu sp.zn. IV. ÚS 3250/14 ze dne 01.07.2016)⁶³.

Výše odměny soudního exekutora, jak již bylo výše uvedeno, se stanoví dle vyhlášky č. 330/2001 Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škodu, jejíž výše je závislá jednak na způsobu provedení exekuce, tedy na skutečnosti, zda je exekuce vedena k uspokojení peněžité pohledávky nebo ke splnění jiné než peněžité povinnosti a v případě exekuce vedené k uspokojení peněžité částky tak i na výši vymáhané povinnosti.

Většina exekučních řízení je vedena pro pohledávky nižší hodnoty pohybující se ve výši 10.000,- Kč, za které soudnímu exekutorovi náleží odměna ve výši 15 % z vymoženého plnění, přičemž minimální výše odměny činí částku 2.000,- Kč. Do

⁶² Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové sp. zn. 19 Co 559/2003 ze dne 22.12.2003

⁶³ Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. IV ÚS 3250/14 ze dne 01.07.2016

31.03.2017 činila výše minimální odměny částku ve výši 3.000,- Kč. Soudní exekutor má nárok na odměnu ve výši 15 % vždy, je-li exekuce vedena pro částku do 3.000.000,- Kč. Je-li však soudní exekutor pověřen vedením exekuce pro částku vyšší než 3.000.000,- Kč, náleží soudnímu exekutorovi odměna ve výši 10 % z částky vyšší než 3.000.000,- Kč až do 40.000.000,- Kč, dále mu náleží odměna ve výši 5 % z částky přesahující 40.000.000,- Kč až do částky 50.000.000,- Kč a 1 % z částky ve vyšší než 50.000.000,- Kč do 250.000.000,- Kč.⁶⁴

Jde-li o exekuci ukládající jinou povinnost než zaplacení peněžité částky, je výše odměny vždy stanovena pevnou částkou pro každý z těchto způsobů vedení exekuce.

6.1.2 Paušální a účelně vynaložené náklady exekuce

Soudní exekutor má nárok na zaplacení paušálních nákladů ve výši 3.500,- Kč. V praxi však dochází k situacím, že v průběhu trvání exekuce účelně vynaložené náklady přesáhnou tuto částku a v takovém případě má soudní exekutor nárok na úhradu účelně vynaložených nákladů exekuce. Exekuční řád ani vyhláška č. 330/2001 Sb. neobsahuje taxativní výčet účelně vynaložených nákladů exekuce, ale pouze v ustanovení § 13 odst. 5 a 6, § 14 a § 15 VOSE uvádí demonstrativní výčet nákladů, avšak kromě těchto nákladů mohou vznikat i další náklady.

Rozhodovací praxe soudů uznává jako účelně vynaložené náklady uvedené ve shora uvedených ustanoveních, tedy náklady za znalecké posudky a překlady, cestovní náhrady, náhrady za ztrátu času a náhrada za doručování písemností. Soudní exekutor má nárok i na úhradu těchto nákladů. Kromě těchto nákladů však mohou vznikat i další náklady např. parkovné, skladné, náklady spojení s vyklizením nemovité věci apod. Pro všechny účelně vynaložené náklady bez výjimky platí, že je soudní exekutor povinen tyto náklady prokázat, v opačném případě mu nárok na úhradu těchto nákladů nevznikne.

⁶⁴ Vyhláška č. 330/2001Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti za škodu

Otázkou je, zda náklady za ustanoveného opatrovníka, který byl soudním exekutorem některému z účastníků v průběhu exekučního řízení ustanoven, lze považovat za účelně vynaložený náklad exekuce, neboť exekuční soudy v této otázce nejsou jednotné. V praxi se lze shledat jednak s názorem, že jsou to náklady, které po skončení exekučního řízení hradí stát, ale na druhou stranu některé soudy naopak dovodily, že náklady za ustanoveného opatrovníka jsou náklady exekuce a jdou k tíži účastníků řízení, popřípadě soudního exekutora.

Občanský soudní řád v ustanovení § 29 stanoví povinnost účastníku, který nemůže jako účastník před soudem jednat, není procesně způsobilý, ustanovit opatrovníka, je-li tu nebezpečí z prodlení.

Ustanovení § 140 odst. 2 OSŘ se dále zabývá otázkou povinnosti hradit náklady vzniklé opatrovníkovi se zastupováním, byl-li opatrovníkem jmenován advokát.⁶⁵ Dle tohoto ustanovení náklady představující jeho hotové výdaje a odměnu za zastupování, popřípadě též náhradu za daň z přidané hodnoty vzniklé zástupci nebo opatrovníkovi s výkonem funkce opatrovníka hradí stát.

V případě, že existuje určitá zákonná povinnost, která výslovně stanoví postup, jakým má být v řízení postupováno, je povinnost ustanovit účastníku řízení opatrovníka při absenci procesní způsobilosti účastníka řízení, není možné extenzivním výkladem zákona přenést tuto povinnost na třetí osobu. Opačný výklad by zcela popíral smysl a účel zákona.

6.1.3 Záloha na náklady exekuce

Exekuční řád ve svém ustanovení § 90 odst. 3 soudnímu exekutorovi umožňuje po oprávněném požadovat zaplacení zálohy na náklady exekuce. Zaplacení zálohy na náklady exekuce je však vyloučeno, je-li v exekuci vymáháno výživné na nezletilé dítě.

⁶⁵ Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, 1422 s.

Účelem institutu zaplacení zálohy na náklady exekuce je zajistit dostatek finančních prostředků pro další vedení exekuce. Oprávněnému by měla být uložena povinnost uhradit zálohu na náklady exekuce pouze za situace, kdy by zaplacení této zálohy mělo vliv na úspěšné provedení exekuce. Zda soudní exekutor bude po oprávněném zaplacení zálohy požadovat, je tedy nutné vždy posuzovat individuálně⁶⁶.

V praxi však dochází k využívání tohoto institutu velmi výjimečně, a to s ohledem na konkurenční tržní prostředí, které působí mezi soudními exekutory, kdy v mnoha případech při rozhodování oprávněných, kterého soudního exekutora si zvolí, aby byl pověřen vedením exekuce k uspokojení jeho pohledávky, hraje významnou roli i skutečnost, zda po něm bude soudní exekutor požadovat zaplacení zálohy ve smyslu ustanovení § 90 odst. 3 EŘ.

Při stanovení výše zálohy na náklady exekuce je soudní exekutor limitován její maximální výší. Soudní exekutor může požadovat zaplacení zálohy na náklady exekuce v exekuci ukládající zaplacení peněžité částky v maximální výši nepřesahující 50 % odměny stanovené dle ustanovení § 6 VOSE a v případě exekuce ukládající jinou povinnost, než zaplacení peněžité částky nesmí být záloha vyšší než 50 % odměny stanovené pro tuto exekuci. Dále může soudní exekutor po oprávněném požadovat zaplacení zálohy na paušální náhradu hotových výdajů v maximální výši 50 %, tedy v maximální výši 1.750,- Kč nebo ve výši 50 % odhadovaných výdajů, jestliže lze s ohledem na způsob exekuce očekávat, že odhadované náklady výrazně převýší paušální částku hotových výdajů, např. jde-li o exekuci vyklizení nemovité věci.

Lhůtu a výši zálohy na náklady exekuce určuje soudní exekutor. Ustanovení § 88 odst. 2 písm. g) EŘ stanoví, že zaplatí-li oprávněný zálohu na náklady exekuce, musí příkaz k úhradě nákladů exekuce též obsahovat výši zaplacené zálohy a její vyúčtování.

⁶⁶ Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. IV. ÚS 378/2016 ze dne 06.09.2016

6.2 Rozhodování o nákladech exekuce

Rozhodování o nákladech exekuce spadá primárně do pravomoci soudního exekutora, který rozhoduje jednak o nákladech exekuce a jednak i o nákladech účastníků řízení. Soudní exekutor rozhoduje o nákladech exekuce příkazem k úhradě nákladů exekuce, nebo v usnesení o zastavení exekuce. Není však vyloučeno, aby o nákladech exekuce a nákladech účastníků řízení rozhodl exekuční soud, a to v případě, kdy exekuční soud rozhoduje o zastavení exekuce.

Exekuční řád stanoví v ustanovení § 87 odst. 3 obecnou povinnost hradit náklady povinnému. Z této povinnosti však existují zákonné výjimky, kdy jdou náklady exekuce k tíži oprávněného nebo k tíži soudního exekutora. Zákon výslovně ukládá zavázat oprávněného k úhradě nákladů exekuce za situace, je-li exekuce zastavena pro nemajetnost povinného.

Rozhodovací praxe exekučních soudů v otázce rozhodování o nákladech exekuce a účastníků řízení je zcela nejednotná a rozkolísaná, kdy soudy zejména v otázce rozhodování o nákladech exekuce při zastavení exekuce postupují zcela rozdílně.

Dojde-li na základě vedené exekuce k uspokojení pohledávky oprávněného, stanoví se náklady oprávněného a náklady exekuce v příkaze k úhradě nákladů exekuce. V opačném případě, tedy v případě zastavení exekuce, zákon soudnímu exekutorovi, popřípadě exekučnímu soudu ukládá, aby o nákladech exekuce a nákladech účastníků řízení rozhodl v usnesení o zastavení, a to i v případě, že v průběhu exekučního řízení bylo již pravomocně rozhodnuto příkazem nákladů exekuce, neboť vydáním usnesení o zastavení se ruší dříve vydaný příkaz k úhradě nákladů exekuce.

Soudní praxe dovodila, že soudní exekutor by při stanovení výše nákladů exekuce měl též zohlednit i míru dobrovolnosti plnění ze strany povinného. Otázkou dobrovolnosti plnění povinným se zabýval Ústavní soud ve svém nálezu sp. zn. sp. zn. II. ŮS 262/2016 ze dne 13.12.2016⁶⁷, který konstatoval, že rozhodujícím okamžikem pro posouzení, zda povinný splnil dobrovolně povinnost uloženou

⁶⁷ Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. sp. zn. II. ŮS 262/2016 ze dne 13.12.2016

exekučním titulem, je okamžik, zda povinný splnil před tím, než se o exekuci dozvěděl nebo až poté. Soud dospěl k závěru, že jestliže povinný plnil před tím, než se dozvěděl o exekuci, je pro stanovení odměny soudního exekutora nulová částka a soudní exekutor má nárok pouze na úhradu prokazatelných výdajů, které mu vznikly do chvíle, než bylo ze strany povinného plněno.

6.2.1 Příkaz k úhradě nákladů exekuce

Exekuční řád stanoví, že o nákladech exekuce a nákladech oprávněného rozhodne soudní exekutor v příkaze k úhradě nákladů exekuce, proti kterému je přípustný opravný prostředek. Příkaz k úhradě nákladů exekuce je rozhodnutím sui generis.

Účastník exekučního řízení může proti příkazu k úhradě nákladů exekuce podat ve lhůtě osmi dní od jeho doručení námitky. O podaných námitkách rozhodne exekuční soud ve lhůtě patnácti dní od jejich doručení tehdy, pokud soudní exekutor námitkám nevyhoví.

Vzhledem k tomu, že exekuční řád nestanoví žádný časový okamžik, kdy by bylo možné příkaz k úhradě nákladů exekuce vydat, když exekuční řád pouze v ustanovení § 46 odst. 6 věta třetí stanoví, že splní-li povinný uloženou povinnost ve lhůtě třiceti dní od doručení výzvy a uhradí zálohu na náklady exekuce, vydá soudní exekutor příkaz k úhradě nákladů exekuce, je potřeba vycházet z obecného oprávnění soudního exekutora činit úkony v exekučním řízení. Prakticky tak může soudní exekutor vydat příkaz k úhradě nákladů exekuce již v okamžiku, kdy byla exekuce zapsána do rejstříku zahájených exekucí, neboť soudnímu exekutorovi vznikl nárok na úhradu nákladů exekuce již okamžikem jeho pověření vedením exekuce. Pokud soudní exekutor rozhodne o postižení majetku povinného některým ze zákonem předpokládaných způsobů, má zároveň k dispozici možnost rozhodnout o výši nákladů, předpokládá-li například, že bude exekuce v brzké době úspěšně vymožena. Navíc je potřeba uvést, že tzv. předpokládané náklady exekuce jsou uvedeny v exekučním příkazu a bylo by tedy zcela nelogické vázat možnost vydání příkazu k úhradě nákladů exekuce na okamžik jejich uhrazení, když tyto náklady jsou na základě vydaného exekučního příkazu již před samotným vydáním příkazu k úhradě nákladů exekuce uhrazeny. Ustanovení § 6 odst. 3 VVEC dále

předjímá možnost vydat příkaz k úhradě nákladů exekuce již v průběhu exekuce, a nikoliv až v jejím závěru v případě, že v průběhu exekuce vzniknou další náklady.

V této souvislosti je nutné uvést nález Ústavního soudu sp. zn. IV ÚS 3250/14 ze dne 01.07.2016⁶⁸, v němž Ústavní soud konstatoval následující: „Jde-li pak o příkaz k úhradě nákladů exekuce ve smyslu § 88 odst. 1 exekučního řádu, je třeba tento v souladu s výše uvedeným považovat pouze za rozhodnutí, jímž je s ohledem na průběh předmětného exekučního řízení autoritativně určena konkrétní výše nákladů exekuce, nikoli za rozhodnutí, které by teprve zakládalo povinnost povinného k jejich úhradě, neboť tato povinnost povinnému vznikla již nařízením exekuce.“

Rovněž Ústavní soud se v usnesení sp. zn. IV. ÚS 2808/14 ze dne 22.10.2014⁶⁹ a usnesení sp. zn. IV. ÚS 2800/14 ze dne 02.12.2014⁷⁰ ztotožnil s právním názorem obecného soudu, který ve svém napadeném rozhodnutí uvedl, že s ohledem na výklad ustavení § 6 vyhlášky č. 418/2001 Sb., nepovažuje vydání příkazu k úhradě nákladů exekuce na začátku řízení za předčasné, ani odporující právním předpisům, když účastníci řízení nejsou žádným způsobem kráceni na svých právech.

6.2.2 Změna příkazu k úhradě nákladů exekuce

Ačkoliv exekuční řád výslovně nepřipouští možnost změnit příkaz k úhradě nákladů exekuce, soudní praxe dovodila a tato praxe je soudy uznávána, že v případě, že dojde-li ke změně výše nákladů exekuce a to v podobě jejich zvýšení nebo naopak jejich snížení v důsledku vývoje exekuce, je soudní exekutor povinen na tuto změnu reagovat buď vydáním dalšího příkazu k úhradě nákladů exekuce, dojde-li k jejich navýšení anebo soudní exekutor vydá nový příkaz k úhradě nákladů exekuce, ve kterém určí nižší náklady exekuce, v případě, že v průběhu exekuce dojde k jejich snížení (typicky při částečném zastavení exekuce), a tímto příkazem zároveň zruší dříve vydaný příkaz k úhradě nákladů exekuce.⁷¹

⁶⁸ Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. IV ÚS 3250/14 ze dne 01.07.2016

⁶⁹ Usnesení Ústavního soudu České republiky sp. zn. IV. ÚS 2808/14 ze dne 22.10.2014

⁷⁰ Usnesení Ústavního soudu České republiky sp. zn. IV. ÚS 2800/14 ze dne 02.12.2014

⁷¹ Vyhláška č. 418/2001 Sb., o postupech při výkonu exekuční a další činnosti

Dle obecné zásady zakotvené v občanském soudním řádu platí, že soudy jsou vázány svými pravomocnými rozhodnutími, což znamená, že taková rozhodnutí nelze změnit. Nezměnitelnost soudních rozhodnutí zaručuje účastníkům řízení právní jistotu ve vztahu k jejich nabytým právům. Za splnění určitých podmínek a v určitých případech je však změna pravomocného rozhodnutí přípustná. Typickým příkladem, kdy dochází ke změně již pravomocného rozhodnutí, je změna výše výživného pro nezletilé dítě, o kterém může soud rozhodnout, změní-li se poměry účastníků řízení.

Například z ustanovení § 163 OSŘ a § 475 ZŘS vyplývá zásada *clausula rebus sic stantibus* (tj. s výhradou změny poměrů), kterou dochází k prolomení právní moci v materiálním smyslu, z čehož vyplývá, že požadavek právní jistoty ztělesněný v institutu právní moci není tedy absolutní, kdy k jeho prolomení bude nutná vždy kvalifikovaná změna okolností. Tuto zásadu lze najít i v dalších ustanoveních procesních předpisů. Výkonu rozhodnutí (exekuce) se přímo dotýká ustanovení § 271 OSŘ, který přímo stanoví přípustnost změny nákladových výroků.

Zásada nezměnitelnosti pravomocného rozhodnutí by měla být dodržována také v případech pravomocných příkazů k úhradě nákladů exekuce, neboť příkaz je jednou ze zvláštních forem rozhodnutí využívaných soudními exekutory při provádění exekuce. Pravomocný příkaz k úhradě nákladů exekuce má stejné účinky jako jakékoliv pravomocné rozhodnutí, měl by tedy být neměnný a závazný, ale s ohledem na zásadu stanovenou v ustanovení § 271 OSŘ, jak již bylo výše uvedeno, je tato změna přípustná.

Aby byla zachována zásada nezměnitelnosti a vázanosti soudu pravomocným rozhodnutím, tak by bylo možným řešením, aby soud v případě, že exekuci zcela zastaví, před vydáním rozhodnutí o zastavení zjistil, zda v průběhu vedené exekuce již soudní exekutor pravomocně rozhodl o nákladech exekuce. V kladném případě by měl soud akceptovat existenci tohoto rozhodnutí a o nákladech znovu nerozhodovat a popřípadě uvést, že o nákladech bylo již pravomocně rozhodnuto soudním exekutorem. Tímto postupem by byla zachována předvídatelnost rozhodnutí, a zároveň by bylo dodrženo i právo soudního exekutora na úhradu nákladů exekuce, které mu vzniká již okamžikem jeho pověření k vedení exekuce.

Situaci však komplikuje ustanovení § 89 EŘ, které ukládá povinnost hradit náklady exekuce tomu z účastníků, který zastavení exekuce zavinil. Tedy v případě, že soud shledá procesní zavinění na straně oprávněného, dochází k prolomení zásady pravomocného a nezměnitelného rozhodnutí, neboť příkazem k úhradě nákladů exekuce lze uložit hradit náklady exekuce pouze povinnému a zde je na místě postup, jehož výsledkem je vydání rozhodnutí, kterým soud uloží uhradit náklady exekuce oprávněnému.

6.2.3 Usnesení o zastavení

V případě, že exekuční řízení bude ukončeno jiným způsobem nežli vymožením pohledávky oprávněného, jejího příslušenství, nákladů oprávněného a nákladů exekuce dle ustanovení § 51 písm. c) EŘ rozhodne soudní exekutor, popřípadě exekuční soud o nákladech exekuce v samostatném usnesení, jímž bude exekuční řízení zastaveno.

O nákladech exekučního řízení bude rozhodnuto znovu, tentokrát již s přihlédnutím k procesnímu zavinění na zastavení exekuce, nikoli k zákonem presumovanému zavinění povinného a procesnímu úspěchu oprávněného, z něhož soudní exekutor vychází při vydávání příkazu k úhradě nákladů exekuce.

Soud o nákladech exekuce rozhoduje pouze za situace, kdy je exekuce zastavena zcela. V případě částečného zastavení exekuce soudem, přímo soudní praxe dovodila, že o nákladech exekuce rozhoduje soudní exekutor příkazem k úhradě nákladů exekuce, což ve většině případů v odůvodnění těchto rozhodnutí soudy uvádí bez ohledu na to, zdali již bylo v průběhu exekuce pravomocně rozhodnuto příkazem k úhradě nákladů exekuce.

6.2.4 Zastavení exekuce a bezdůvodné obohacení

V současné době dochází ve větším rozsahu k zastavování exekucí z důvodu neplatné rozhodčí doložky a v mnoha případech i tehdy, byla-li pohledávka oprávněného včetně nákladů exekuce zcela uhrazena a v důsledku splnění vymáhané povinnosti též zaniklo pověření soudního exekutora k vedení exekuce a došlo ke spotřebování těchto nákladů, což může mít pro exekuce prováděné

soudními exekutory fatální důsledky, neboť v takových případech bývá exekučnímu soudu rozhodováno tak, že soudnímu exekutorovi není přiznán nárok na úhradu nákladů exekuce, a zároveň je mu uloženo vrátit povinnému vymožené náklady exekuce s tím, že v opačném případě by se jednalo ze strany soudního exekutora o bezdůvodné obohacení a tedy plnění bez právního důvodu.

Zde však vyvstává otázka, zdali není tato rozhodovací praxe exekučních soudů v rozporu s právním řádem platným na území České republiky, když soudní exekutor byl pověřen vedením exekuce na základě pověření exekučního soudu v řízeních zahájených od 01.01.2013 anebo na základě usnesení o nařízení exekuce vydaných v řízeních zahájených do 31.12.2012 a to za situace, kdy je soudní exekutor vázán tímto pověřením, popř. usnesením soudu. Soudy tak zasahují do práv soudního exekutora, zejména do práva vykonávat exekuční činnost za úplatu. Nelze přičítat k tíži soudního exekutora změnu judikatury, a to zejména tehdy, kdy soudní exekutor postupoval při vedení exekuce v souladu s právní úpravou na základě soudního rozhodnutí, vykonal svou činnost a došlo k uspokojení pohledávky oprávněného i nákladů exekuce.

Odpovědnost za vzniklé náklady exekuce by měl primárně nést stát, když rozhodčí nálezy byly soudy uznávány jako řádné exekuční tituly ve smyslu ustanovení § 40 odst. 1 EŘ, na jejichž základě bylo nařízeno a provedeno velké množství exekucí.

Nelze opomenout ani skutečnost, že s účinností od 01.01.2013 došlo k novelizaci ustanovení § 32 odst. 1 věta první EŘ, dle kterého je soudní exekutor povinen uhradit újmu tomu, komu ji způsobil, v souvislosti s výkonem činností vykonávaných dle exekučního řádu, nestanoví-li zákon jinak. Jiným zákonem se v tomto případě rozumí zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo jiným nesprávným úředním postupem. Ustanovení § 3 odst. 1 písm. b) a § 4 odst. 1,2 a § 5 shora citovaného zákona ve znění účinném od 01.01.2014 stanoví, že za činnost soudního exekutora při výkonu exekuční činnosti odpovídá výlučně stát, neboť úkony soudního exekutora při provádění výkonu exekuční činnosti se považují za výkon státní správy. Z toho lze bez dalších pochybností dovodit, že přednost má odpovědnost státu před odpovědností soudního exekutora, když tato priorita vyplývá přímo ze zákona. Paralelní odpovědnost státu a soudního exekutora lze aplikovat pouze na jiné

činnosti soudního exekutora, než je exekuční činnost. Z těchto ustanovení lze dospět k závěru, že soudní exekutor nemůže být osobou, po které se lze domáhat nároku na úhradu (vrácení) nákladů exekuce.

Otázkou odpovědnosti škody způsobené soudním exekutorem při výkonu exekuční činnosti, respektive při výkonu státní správy, se zabýval i Obvodní soud pro Prahu 5 ve svém rozsudku č.j. 25 C 254/2017-47 ze dne 13.03.2018⁷², který dospěl k následujícím závěrům. Úkony soudního exekutora provádění při výkonu exekuční činnosti jsou dle ustanovení § 4 odst. 1 ZOZŠ považovány za výkon veřejné moci a je tedy vyloučena současná odpovědnost soudního exekutora vedle státu za způsobenou škodu. Tato odpovědnost státu dále vyplývá ze skutečnosti, že exekuční činnost provádí soudní exekutor na základě pověření soudu, a to postupem předepsaným v ustanovení § 28 až § 73 EŘ, když úkony provedené soudním exekutorem v exekučním řízení mají povahu úkonů soudu. Soud dále ve svém rozsudku konstatoval, že ustanovení § 32 EŘ týkající se odpovědnosti soudního exekutora za škodu lze aplikovat pouze na ostatní činnost uvedenou v ustanovení § 74 až § 86 EŘ, tedy činnosti, při kterých nevystupuje v pozici úřední osoby.

Stejně důležitý zůstává i fakt, že činnost soudního exekutora vykonávána dle exekučního řádu je výkonem veřejné moci. Za provádění výkonu veřejné moci, potažmo za pochybení vzniklá při výkonu veřejné moci odpovídá stát. Tuto odpovědnost tudíž nelze přenést na soudního exekutora, ani požadovat, aby odpovědnost státu působila paralelně vedle odpovědnosti soudního exekutora.

Nejvyšší soud ve svém rozhodnutí sp. zn. 28 Cdo 250/2012 ze dne 02.04.2014⁷³ pak uzavřel, že činnost soudního exekutora nemá soukromoprávní charakter, tak jako je tomu v případě účastníků řízení (oprávněného a povinného), ale činnosti soudního exekutora při provádění exekuce na základě pověření, nebo usnesení exekučního soudu je výkonem státní moci a z tohoto důvodu nelze spravedlivě požadovat, aby povinný požadoval zaplacení již uhrazených nákladů exekuce z titulu bezdůvodného obohacení exekuce po soudním exekutorovi. Povinný má

⁷² Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 č.j. 25 C 254/2017-47 ze dne 13.03.2018

⁷³ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 28 Cdo 250/2012 ze dne 02.04.2014

možnost se v těchto případech práva domáhat ze svého nároku vůči oprávněnému nebo může svůj nárok uplatnit vůči státu.

Stát tedy přenesl odpovědnost na soudní exekutory s odůvodněním, že soudní exekutor je považován za úřední osobu s určitými znaky podnikatele, neboť vykonává exekuční a další činnosti za úplatu a měl by tedy nést i podnikatelské riziko v podobě hrazení nákladů neúspěšných exekučních řízení.

Ústavní soud se ve svém usnesení sp. zn. IV. ÚS 1500/17 ze dne 17.10.2017⁷⁴ zabýval otázkou povinností uhradit náklady exekuce v případě zastavení exekuce z důvodu neplatné rozhodčí doložky, ve kterém uzavřel, že je-li exekuce vedena na základě nezpůsobilého exekučního titulu, má být exekuce zastavena pro nepřipustnost v každé její fázi. Povinnost hradit náklady exekuce se má zkoumat z hlediska procesního zavinění, avšak v případě judikaturní změny týkající se rozhodčích nálezů jako exekučních titulů, která měla za následek, že došlo k narušení určitých práv účastníků, Ústavní soud konstatoval, že v takových případech by změna judikatury neměla jít k tíži některému z účastníků řízení, ale břemeno, v daném případě povinnost hradit náklady exekuce, by mělo být mezi účastníky rozloženo spravedlivě. Dále Ústavní soud dospěl k závěru, že soudní exekutor je profesionálem, po kterém lze spravedlivě žádat předvídatelnost změny judikatury, a aby následně na ni přiměřeným způsobem reagoval. Ústavní soud v závěru tohoto rozhodnutí pak dovozuje s odkazem na rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci van der Musselle proti Belgii ze dne 23.11.1983⁷⁵, že změna rozhodovací praxe soudů a s ní spojené důsledky by měly být rozloženy spravedlivě, aby nedocházelo k poškození práv jednotlivých účastníků s tím, že riziko soudního exekutora spočívající v nezaplacení nákladů exekuce je kompenzováno zejména výlučností jeho postavení a výhodami, které mu přináší výkon této profese.

Nelze opomenout ani skutečnost, že soudní exekutor je vedením exekuce pověřen na základě pověření exekučního soudu vydaného v důsledku nečinnosti na straně

⁷⁴ Usnesení Ústavního soudu České republiky sp. zn. IV. 1500/17 ze dne 17.10.2017

⁷⁵ Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci van der Musselle proti Belgii ze dne 23.11.1983

povinného dobrovolně splnit uloženou povinnost a podání exekučního návrhu oprávněným, přičemž soudní exekutor je vázán pokyny exekučního soudu. Exekuční soud zkoumá, zda jsou splněny všechny zákonem stanovené podmínky pro vydání pověření a pověření soudního exekutora vedením exekuce. Je tedy věcí soudu posoudit, zda je daný exekuční titul způsobilým exekučním titulem, na jehož základě je možné exekuci vést.

Exekuční řád soudnímu exekutorovi neumožňuje si zvolit, zda a jakou konkrétní exekuci provede, neboť je to právě oprávněný a následně exekuční soud, který určí osobu konkrétního soudního exekutora. Tím je vlastně omezeno postavení soudního exekutora jako podnikatele, který si na rozdíl od ostatních běžných podnikatelských profesí nemůže sám zvolit a vyhodnotit případná rizika související s jeho činností, resp. s vedením jednotlivých exekučních řízení, se všemi případnými negativními důsledky.

Otázkou náhrady nákladů exekuce v případě zastavení exekuce z důvodu pochybení na straně státu spočívající v pochybení při doručování exekučního titulu, kdy za situace, kdy byla exekuce nařízena na základě nezpůsobilého exekučního titulu, se zabýval Ústavní soud v usnesení sp. zn. III. ÚS 2893/17 ze dne 28.11.2017⁷⁶, ve kterém konstatoval, že ani v takovém případě nelze spravedlivě žádat, aby náklady exekuce hradil povinný, a zároveň není spravedlivé, aby tyto náklady nesl oprávněný. V tomto případě by měly jít náklady exekuce k tíži státu. Zde však vyvstává problém spočívající v tom, že procesní předpisy tuto situaci neřeší a dle názoru Ústavního soudu se v takovém případě jeví jako vhodnější alternativa zavázat k úhradě nákladů exekuce toho z účastníků, pro kterého bude snazší se na státu domoci svého práva, tedy oprávněného, který by se následně svého práva – náhrady újmy, mohl domáhat na státu dle zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady.

⁷⁶ Usnesení Ústavního soudu České republiky sp. zn. III. ÚS 2893/17 ze dne 28.11.2017

6.2.5 Polemika s aplikací rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Van der Musselle v.s. Belgie ze dne 23.11.1983

V usnesení Ústavního soudu České republiky, sp.zn. IV. ÚS 1500/17 ze dne 17.10.2017⁷⁷, soud odkázal na rozsudek Evropského soudu pro lidská práva, který je v současné době aplikován soudy v otázce náhrady nákladů exekuce při nezpůsobilosti některých rozhodčích nálezů být exekučním titulem důsledkem judikatorní změny. Přestože v projednávané věci Ústavní soud přiznal soudnímu exekutorovi nárok na náklady exekuce v minimální výši, exekuční soudy však velmi často v obdobných věcech rozhodují tak, že soudnímu exekutorovi vůbec nepřiznají nárok na náhradu nákladů exekuce s odkazem na rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci Van der Musselle v.s. Belgie ze dne 23.11.1983⁷⁸.

Ústavní soud při svém rozhodování o ústavní stížnosti uvedl k nezpůsobilosti některých rozhodčích nálezů být exekučním titulem, a to následkem judikatorní změny, že břemeno spojené se změnou judikatury musí být rozloženo spravedlivě. Riziko, které soudní exekutor nese, je odůvodněno a do značné míry kompenzováno jeho v podstatě monopolním postavením při provádění exekucí. Dále Ústavní soud konstatoval, že v rozsudku Van der Musselle proti Belgii bylo zdůrazněno, že rizika podstupována v souvislosti s výkonem určité profese, včetně rizika neuhrazení odměny za odvedenou práci, jsou vyvažována výhodami souvisejícími s touto profesí. Tyto závěry lze údajně vztáhnout bez dalšího i na činnost a postavení soudního exekutora, jenž svým návrhem a provedením zápisu do seznamu exekutorů dal souhlas s prováděním exekuční činnosti a s tím spojenými riziky, a to i takovými, že ne ve všech případech dosáhne uspokojení svých zákonných nároků.

Závěry Ústavního soudu vyvozené z rozsudku Evropského soudu pro lidská práva však na soudní exekutory v žádném případě aplikovat nelze, když z rozsudku Evropského soudu pro lidská práva vyplývá následující.

⁷⁷ Usnesení Ústavního soudu České republiky sp. zn. IV. 1500/17 ze dne 17.10.2017

⁷⁸ Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci van der Musselle proti Belgii ze dne 23.11.1983

Pan Van der Mussele byl advokátní koncipient, který se později stal advokátem, a nedostal za oficiální přidělení (bezplatnou obhajobu) zaplacen. Když Van der Mussele požadoval zákonnou cestou úhradu svých služeb, odkázal na jiná právní povolání s tím, že tyto právnické profese na určitou úplatu nárok vždy mají. Evropský soud pro lidská práva na tuto námitku reagoval tak, že profese advokáta a jiné právní profese (notář, soudní vykonavatel, aj.) nelze v žádném případě srovnávat, což však Ústavní soud České republiky při rozhodování o ústavní stížnosti nerespektoval a bez dalšího tyto profese srovnal. Přirovnal, jak sám uvádí, soudního exekutora k advokátním koncipientům, potažmo k profesi advokáta. Není však důvod přirovnávat soudního exekutora k advokátním koncipientům, potažmo advokátům, když osobám bez prostředků poskytují služby v Belgii i soudní vykonavatelé, kteří obdrží od státu hotové výdaje a jednu čtvrtinu svých obvyklých sazeb. Kdy postavení soudního vykonavatele v Belgii svojí povahou přiléhá na postavení soudního exekutora v České republice a není potřeba dovozovat postavení soudního exekutora z postavení advokáta, což Evropský soud pro lidská práva zdůrazňuje, že není ani možné. Dále z tohoto rozhodnutí vyplývá, že Evropský soud pro lidská práva rozhodl takto také proto, že absentovala v Belgii zákonná úprava za oficiální přidělení advokátních koncipientů na rozdíl od okolních států. Ústavní soud odkázal na bezplatnost služeb advokátních koncipientů, potažmo advokátů v Belgii, ale vůbec se nezabýval tím, že v České republice úplatnost ustanovení ex offio máme upravenou zákonem a není potřeba ji dovozovat judikaturou vycházející z belgické právní úpravy.

Dle názoru autora Ústavní soud na daný případ aplikoval výše uvedené rozhodnutí nepřiléhavým způsobem, protože z něj naopak vyplývá, že soudní exekutor v České republice, stejně jako soudní vykonavatel v Belgii, by měl mít vždy nějakým způsobem hrazeny náklady exekuce.

7. Místní příslušnost soudního exekutora

V souvislosti s institutem soudního exekutora a prováděním exekuce soudními exekutory je v několika posledních letech opakovaně diskutována otázka místní příslušnosti soudních exekutorů. Místní působnost soudních exekutorů je v současné době celostátní. To znamená, že oprávněný ve svém exekučním návrhu jen označí konkrétního soudního exekutora, kterého následně exekuční soud pověří vedením exekuce.

Principem místní příslušnosti soudního exekutora, jinak také označované jako teritorialita soudního exekutora, je přidělování exekučních návrhů nikoliv výběrem oprávněného, ale způsobem stejným nebo obdobným, jako je vyjádřeno ve znění § 85 OSŘ a § 45 EŘ. To znamená, že exekuční návrh by musel být podán soudnímu exekutorovi jmenovanému do obvodu obecného soudu dlužníka (povinného), tato varianta je nazývána okresní teritorialitou. Další variantou je krajská teritorialita, kdy by exekuční návrh byl podán ke krajskému soudu, v jehož obvodu se nachází obecný soud dlužníka a rozvrhem práce by tento návrh byl přidělen tomu soudnímu exekutorovi, který byl jmenován do obvodu některého okresního (exekučního) soudu spadajícímu do obvodu tohoto krajského soudu.

Místně příslušným soudem je zásadně soud vázaný na osobu povinného. U povinného – fyzické osoby je od 01.01.2013 tímto soudem soud, v jehož obvodu má místo trvalého pobytu, případně místo pobytu na území České republiky podle druhu pobytu cizince. Místem trvalého pobytu se dle ustanovení § 10 odst. 1 EvOb rozumí adresa pobytu občana v České republice, která je vedena v registru obyvatel ve formě referenční vazby (kódu adresního místa) na referenční údaj o adrese v základním registru územní identifikace, adres a nemovitých věcí, kterou si občan zvolí zpravidla v místě, kde má rodinu, rodiče, byt nebo zaměstnání. Občan může mít jen jedno místo trvalého pobytu, a to v objektu, který je označen číslem popisným nebo evidenčním, popř. orientačním číslem a který je určen pro bydlení, ubytování nebo individuální rekreaci.

Smyslem teritoriality je rovnoměrné rozdělení jednotlivých exekučních případů mezi jednotlivé soudní exekutory, což by tedy v praxi znamenalo, že volba soudního exekutora nebude již v dispozici oprávněného, tak jako je tomu nyní, ale

soudní exekutor bude vedením exekuce pověřen podle předem stanovených pravidel, tak jako je tomu např. u soudců.

Teritorialita soudních exekutorů je velmi podobná principu místní příslušnosti vymezené v ustanovení § 11 a § 8 až § 88 OSŘ. Soudy mohou zohledňovat různé aspekty organizace při rozdělování případů soudním exekutorům.

V současné době je možné najít v rámci Evropy několik různých modelů místní příslušnosti. Jako nejlepší model se ukazuje model místní příslušnosti s krajskou působností a rovnoměrným rozdělováním jednolitých exekucí mezi exekutorské úřady.

Existují i další kompromisní návrhy např. na tzv. nepravou teritorialitu, kdy by soudní exekutor vymáhal pohledávky státu vymezené právě dle obecného soudu dlužníka (povinné osoby), avšak při vymáhání pohledávek pro soukromé osoby by zůstala zachována stávající úprava, tedy právo oprávněného si zvolit soudního exekutora.

Obecně lze říci, že se v otázce místní příslušnosti soudních exekutorů setkávají názorově dvě skupiny, kdy jedna v zavedení teritoriality spatřuje negativa v podobě omezení svobodné volby soudního exekutora, v omezení jeho podnikání, nemožnosti odlišit úspěšnějšího od méně úspěšného a druhá, která si od zavedení slibuje lepší dohled nad soudními exekutory, individualizaci jejich postoje k povinným, omezením jejich konkurence a menší provázanost s oprávněným.

Ze zákona by tomu tak být nemělo, ale praxe ukazuje, že mezi jednotlivými soudními exekutory je značný výkonnostní rozdíl, který nelze vztahovat pouze na ukazatel procentuální úspěšnosti vymáhání, ale i na organizační strukturu úřadu, technické vybavení, personální obsazenost atd., z čehož vyplývá, že výběr soudního exekutora závisí na mnoha faktorech. Mezi některé hlavní faktory patří zkušenost ve vedení lidských zdrojů, organizace času a práce, s tím souvisí fungování celého úřadu soudního exekutora, kdy jednotlivé dílčí postupy tvoří v konečném efektu celý pracovní proces úřadu. Rovněž je pro soudního exekutora velmi důležité, jakým způsobem komunikuje s účastníky řízení a na jaké technické úrovni nabízí svoje služby. Úroveň těchto služeb je vždy spojena s výší investovaných

prostředků, k čemuž každý soudní exekutor přistupuje značně individuálně. Všechny tyto výše uvedené skutečnosti jsou klíčové pro věřitele, kteří se rozhodují, kterému soudnímu exekutorovi předají své vykonatelné pohledávky k vymožení.

Od věřitelů velmi často zaznívají striktní argumenty typu, že již s některými soudními exekutory nechtějí spolupracovat z historických důvodů (poškození PR věřitele, nevykonnost, nespolehlivost, zadržování finančních prostředků apod.). Z výše uvedeného vyplývají pro věřitele i další obavy týkající se zavedení teritoriality, a to zejména nastavení datových přenosů mezi věřiteli a soudními exekutory, jejich kontrola, finanční nastavení, další smluvní vztahy apod., a zejména výrazný nárůst nákladů spojených s nutností komunikovat se všemi soudními exekutory na území celé České republiky.

Současný exekuční proces je veden v naprosté většině elektronickou nebo písemnou formou, případně telefonicky, jedná se zejména o vzdálené komunikace s pojišťovnami, bankami, zaměstnavateli atd. V těchto případech není rozhodující, odkud je exekuce prováděna a náklady na cestovné a ztrátu času jsou navíc omezeny vyhláškou. Tím se tvrzení, že současný stav zdražuje dlužníkům exekuci, nezakládá na pravdě.

Rozdíl může být v případě, kdy se jedná o mobiliární exekuci, která je soudním exekutorem realizována, pokud nebyly úspěšné předchozí způsoby exekuce, které by směřovaly k vymožení pohledávky, ale tyto zvýšené náklady nemohou dle vyhlášky jít k tíži dlužníka. V současnosti je většina pohledávek věřitelů vymáhána na základě vydaných exekučních příkazů postihujících finanční prostředky povinného, movitý a nemovitý majetek, mzdu anebo jiný příjem. Jedná se tedy o platby z účtů bank, srážky ze mzdy, platby složenkami, platby třetích stran a zbývající podíl připadá na platby provedené při dražbách movitých a nemovitých věcí a při mobiliárních exekucích.

Dražby movitých a nemovitých věcí se dnes konají ve většině případů přes elektronické portály a pro dlužníka už neznamenají takový nárůst nákladů. Z těchto důvodů je patrné, že největším problémem jsou mobiliární exekuce, které jsou po novele v roce 2015 zařazeny na poslední místo při volbě způsobu provedení exekuce.

Soudní exekutoři přistupují k mobiliárním exekucím teprve poté, co jsou vyčerpány všechny ostatní způsoby provedení exekuce uvedené v §§ 58 až 73 EŘ. Pokud má povinný (dlužník) ve vlastnictví hodnotný movitý majetek a je přímo konfrontován s vykonavatelem soudního exekutora, lze tento způsob provedení exekuce považovat za velmi účinný.

Toto je ovšem z pohledu jak věřitele, tak dlužníka pozitivní, protože se tím pro věřitele snižují náklady na vymáhání, který tedy není nucen je přenášet na dlužníka. Při uplatnění principu teritoriality, kdy by věřitelé nemohli spolupracovat se soudními exekutory, se kterými již mají spolupráci prověřenou, se věřitelé shodují, že by toto zdražilo proces vymáhání a tyto náklady by následně museli přenést do cen svých služeb a produktů.

Soudy, které jsou současně i dohledovými orgány soudních exekutorů, prolamují zásadu stanovenou ve stavovském předpisu Exekutorské komory a usnesení ze dne 28.02.2006. Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže soudních exekutorů, dle kterého by soudní exekutor neměl provádět svou činnost za nižší náklady nebo dokonce nulové náklady exekuce, a to i za situace, kdy jsou přímo soudy vypisovány soutěže, ve kterých požadují, aby se soudní exekutoři zavázali, že nebudou požadovat žádné náklady v případě bezúspěšných exekucí.

7.1 Zachování konkurenceschopnosti mezi úřady

Právě konkurence mezi soudními exekutory je to, co výrazně pomáhá věřitelům k vymožení jejich pohledávek. Toto prostředí pak soudní exekutory nutí své procesy neustále zdokonalovat, urychlovat a vymáhat pro věřitele s co nejlepším možným výsledkem. V současnosti si věřitelé soudní exekutory vybírají velmi pečlivě, a jak již bylo výše zmíněno, existují mezi soudními exekutory rozdíly v celém procesu vymáhání. S tímto úzce souvisí výše uvedené podmínky a vybavení, které současně zdokonalují spolupráci věřitele (oprávněného) s exekutorským úřadem.

Dle názoru asociace věřitelů není ve společnosti od žádné jiné zájmové skupiny požadavek na zavedení principu teritoriality než právě jen od části soudních

exekutorů a některých neziskových organizací. Je možné, že zavedením teritoriality by mohlo dojít k poklesu úspěšnosti vymáhání pohledávek pro věřitele. Věřitelé upozorňují, že tyto změny mohou mít velký vliv na zvýšení cen služeb a dalších poplatků.

Rovněž je nutné podotknout, že velká část exekutorských úřadů není technicky ani kapacitně připravena na pravidelný větší nápad exekučních návrhů, ke kterému by v případě zavedení teritoriality u některých menších úřadů nutně došlo. Soudní exekutor je v podstatě podnikatelem, který hradí veškerý provoz úřadu z vlastních zdrojů. Je tedy možné, že nastane situace, kdy malé úřady nebudou schopny minimálně po určitou dobu plnit svoji funkci především v oblasti obsáhlejší a složitější agendy. Pokud soudní exekutor nepracuje dostatečně efektivně, může se exekuční řízení zbytečně protahovat, což v konečném důsledku dlužníkovi pohledávku navyšuje o stále běžící úrok z prodlení, případně další příslušenství pohledávky, které je zastaveno až ve chvíli zaplacení původní dlužné jistiny. Za předpokladu, že soudní exekutor využívá nástroje k vymožení pohledávky efektivně, lze pohledávku vymoci rychleji a bez dalšího nárůstu nákladů exekučního řízení.

Možné důsledky zavedení principu teritoriality na vymáhání práva:

- a) snížení soutěživosti mezi jednotlivými exekutorskými úřady může mít za následek snížení efektivity vymáhání pohledávek,
- b) zastavení růstu motivace soudních exekutorů zdokonalovat svůj úřad, investovat do něj a rozvíjet kvalifikovanost svých zaměstnanců, s čímž úzce souvisí zkvalitnění poskytovaných služeb věřitelům a dlužníkům,
- c) z toho plynoucím možným snížením vymahatelnosti práva může vést ke ztrátě důvěry v soudní řízení a soudní exekutory,
- d) v regionech, kde se vyskytují menší exekutorské úřady bez dostatečného zázemí pro zvýšený počet nově podaných exekucí, se mohou rozvíjet problémy s předlužeností,
- e) při vyřizování většího počtu pohledávek více exekutory, např. dlužného jízdného v hromadné dopravě, vznikne mezi věřiteli a soudními exekutory administrativní zátěž, která může vést k průtahům řízení oproti stávající praxi, kdy si tento věřitel vybere jednoho spolehlivého soudního exekutora, schopného zvládnout vyšší počet pohledávek,

- f) snaha o přiblížení se dlužníkovi a snížení nákladů není reálně odůvodněná, když většina dlužníků nebydlí na adrese trvalého bydliště, která je často sídlem městského nebo obecního úřadu.

7.2 Místní působnost soudních exekutorů ve vybraných evropských zemích

V některých zemích působí soudní exekutoři celostátně a v jiných v rámci okresů nebo krajů. Soudní exekutor je také vybírán věřitelem, anebo je přidělen příslušným soudem.

- a) Maďarsko – zde je volba soudního exekutora ponechána věřiteli, avšak pouze v rámci okresní působnosti. Pokud soudní exekutor potřebuje učinit úkony řízení mimo jeho působnost, musí o jejich provedení pořádat exekutora místně příslušného,
- b) Bulharsko – zde je teritorialita krajská a soudního exekutora taktéž volí věřitel. O úkony mimo vymezený kraj působnosti musí soudní exekutor požádat opět místně příslušného soudního exekutora,
- c) Srbsko – zde není místní příslušnost soudního exekutora omezena, věřitel si zvolí soudního exekutora sám,
- d) Moldávie - na území tohoto státu mají možnost volby soudního exekutora pouze soukromí věřitelé. Pohledávky za státními orgány jsou vymáhány dle principu teritoriality,
- e) Polsko – zde je část vymáhaných pohledávek, a to státních, přidělována soudy a část pohledávek soukromých věřitelů na volbě věřitelů, je zde velký nepoměr v počtu vymáhaných pohledávek jednotlivými soudními exekutory,
- f) Portugalsko – zde má věřitel možnost volby soudního exekutora, pokud tak však sám neučiní, přidělí mu soudního exekutora soud,
- g) Francie – zde si soudního exekutora volí věřitel, ve Francii je soudní exekutor omezen místní působností. Pokud je některý region bez obsazení soudním exekutorem, je zde možnost vymáhání pohledávky soudním exekutorem přilehlého okresu.

7.3 Ochrana hospodářské soutěže v exekučním prostředí

Výkon exekučního titulu je v České republice umožněn v rámci tzv. svobodného povolání podnikatelského subjektu, ovšem se striktně stanovenými zákonnými

podmínkami. Při zamyšlení se nad právním postavením soudního exekutora v oblasti ochrany hospodářské soutěže se nabízí celá řada otázek a pohledů, a to jak tvorba ceny, tak nabídka služeb soudního exekutora, která utváří strukturu a profil tohoto specifického trhu. V případě zavedení principu teritoriality by byl soudní exekutor vázán na konkrétní územní celek (okres anebo kraj), což by mělo za následek narušení stávajícího konkurenčního prostředí. Dosavadní svobodná volba soudního exekutora, který bude pohledávku věřitele vymáhat, by tak byla buď zcela, nebo částečně omezena. V řadě velkých okresů by tak docházelo k působnosti pouze jednoho soudního exekutora, který by mohl vytvářet monopolní prostředí.

Zavedením této úpravy by tak došlo k rozdělení trhu, které by oslabilo konkurenční prostředí. Tento jev je v právu České republiky upraven ustanovením § 3 odst. 2 písm. c) ZoOHS.

V evropském právu je upraven čl. 101 Smlouvy o fungování Evropské unie. Primárně je tímto právem upravováno chování podniků, tedy jednání soukromých subjektů.

Princip teritoriality v oblasti exekucí bez pádného zákonného odůvodnění je rovněž v rozporu se samotným přijetím exekučního řádu. Cílem zachování neomezené působnosti soudních exekutorů je dosažení nejvyšší kvality a efektivity nabízených služeb soudních exekutorů.

8. Vliv insolvenčního řízení na řízení exekuční

V posledních letech dochází k velkému nárůstu počtu souběžně vedených exekučních a insolvenčních řízení,⁷⁹ což má nepříznivé důsledky pro soudního exekutora a oprávněného, neboť se zahájením insolvenčního řízení zákon spojuje určité účinky, mezi které patří i skutečnost, že po zahájení insolvenčního řízení nelze provést výkon rozhodnutí ani exekuci, která by postihovala majetek ve vlastnictví dlužníka, jakož i jiný majetek náležející do majetkové podstaty, avšak insolvenční zákon v ustanovení § 109 odst. 1 písm. c) věta druhá připouští výjimku, kdy je možné vést exekuce i na majetek patřící do majetkové podstaty.

Pro insolvenční řízení stejně jako pro exekuční řízení platí zásada dispoziční, tedy insolvenční řízení se zahajuje na návrh dlužníka nebo věřitele. Povinní v mnoha případech podáním insolvenčního návrhu řeší špatnou finanční situaci, a to obzvláště v případech, kdy je proti povinnému nařízeno více exekucí zároveň, v některých případech se jedná i o desítky exekucí vedených u různých exekutorů. Velmi časté jsou i případy, kdy se povinný podáním insolvenčního návrhu záměrně vyhýbá splnění exekučně vymáhané povinnosti a účelově podaným insolvenčním návrhem pouze oddaluje provedení exekuce. Insolvenční návrh lze v takovém případě považovat za ryze účelový úkon, jehož smyslem je pouze znemožnit nebo alespoň ztížit provedení exekuce.

Insolvenční řízení je možné rozdělit do několika na sebe navazujících fází. První fáze je podání insolvenčního návrhu a zahájení insolvenčního řízení zveřejněním oznámení formou vyhlášky v insolvenčním rejstříku.⁸⁰ V této fázi může soudní exekutor provádět úkony vedoucí k zajištění majetku dlužníka. Ve druhé fázi již insolvenční soud rozhoduje o úpadku dlužníka a o vhodné formě jeho řešení, tedy zda bude úpadek veden formou oddlužení plněním splátkového kalendáře, oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, konkurzem nebo reorganizací. V další fázi již insolvenční soud a ustanovený insolvenční správce z pověření soudu činí úkony podle zvoleného způsobu řešení úpadku. V poslední fázi dochází

⁷⁹ Šínová, R., Kovářová, Kochová, I. a kol. Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, 359 s.

⁸⁰ Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jejich řešení (insolvenční zákon)

k samotnému ukončení insolvenčního řízení, vyúčtování nákladů vzniklých insolvenčnímu správci a případně vydání rozhodnutí o osvobození dlužníka od placení neuhrazených pohledávek.

Insolvenční řízení je zahájeno okamžikem zveřejnění insolvenční vyhlášky v insolvenčním rejstříku. Se zahájením insolvenčního řízení zákon pojí určité účinky uvedené s ustanovení § 109 odst. 1 IZ. Exekuci lze tedy zahájit nebo nařídit, avšak nelze ji provést. Úkony týkající se zjištění majetku povinného může soudní exekutor provádět nadále, neboť insolvenční zákon stanoví, že úkon učiněný k zajištění majetku není provedením exekuce. Soudní exekutor je oprávněn po zahájení insolvenčního řízení vydat exekuční příkaz a postihnout majetek povinného.

Pokud má povinný schváleno oddlužení, vztahuje se oddlužení pouze na dluhy vzniklé do vydání rozhodnutí o úpadku. Na nově vzniklé dluhy lze exekuční řízení vést, avšak pouze na majetek, který nespadá do majetkové podstaty. Po splnění oddlužení insolvenční soud vydá rozhodnutí, kterým rozhodne, že je dlužník osvobozen od placení zbylých přihlášených neuspokojených pohledávek, též všech nepřihlášených pohledávek vzniklých před rozhodnutím o úpadku.

Podá-li insolvenční návrh dlužník, je tato skutečnost prakticky okamžitě zveřejněna na veřejně přístupných webových stránkách insolvenčního rejstříku, neboť ustanovení § 101 odst. 1 IZ ukládá insolvenčnímu soudu oznámit vyhláškou informaci o zahájení insolvenčního řízení nejpozději do dvou hodin od jeho doručení a není-li to z objektivních důvodů možné, tj. z důvodu, že do skončení úředních hodin zbývají méně než dvě hodiny, nebo ve dnech pracovního klidu, je insolvenční soud povinen vyhlášku zveřejnit nejpozději do dvou hodin po zahájení nejbližšího pracovního dne.

Pokud insolvenční návrh podá věřitel a insolvenční soud má pochybnosti o důvodnosti podaného návrhu, tak v takovém případě insolvenční soud rozhodne, že insolvenční návrh ani jiné dokumenty v insolvenčním rejstříku nezveřejní. Insolvenční návrh je však soud povinen zveřejnit neprodleně, nejpozději do konce nejbližšího následujícího pracovního dne následující po dni, kdy byl insolvenční návrh podán.

Postup soudního exekutora v případě zahájeného insolvenčního řízení v průběhu vedené a neukončené exekuce upravuje ustanovení § 46 odst. 7 EŘ, které soudnímu exekutorovi ukládá povinnost, aby po zahájení insolvenčního řízení nečinil žádné úkony směřující k provedení exekuce.⁸¹ Soudní exekutor po zahájení insolvenčního řízení není oprávněn provést dražbu movitých, nemovitých věcí, ani dražbu závodu, vyrozumět třetí osoby (plátce mzdy, peněžení ústav apod.) na základě vydaných exekučních příkazů, že nastaly skutečnosti dle ustanovení § 52 odst. 3 EŘ.

V případě střetu exekučního a insolvenčního řízení bylo dlouho nejednotně soudy rozhodováno v otázce vydání výtěžku – vymoženého plnění v průběhu exekuce před zahájením insolvenčního řízení, kdy se rozhodovací praxe soudů klonila k závěru neaplikovat § 46 odst. 7 EŘ, tedy že soudní exekutor by měl do insolvenčního řízení vydat veškeré vymožené plnění včetně plnění, které bylo použito na úhradu nákladů exekuce a tyto náklady by si měl stejně jako ostatní věřitelé uplatnit podáním řádné přihlášky do probíhající insolvenčního řízení.

Nastala tedy otázka, zda v případě, kdy soudy nebylo aplikováno ustanovení § 46 odst. 7 EŘ, v soudním řízení nebylo soudnímu exekutorovi upřeno právo na odměnu dle ustanovení § 3 odst. 1 EŘ, čímž by byla popřena realizace základního práva soudního exekutora garantovaného čl. 26 odst. 3 věta první LZPaS, zákazu uvedeného v čl. 9 odst. 1 LZPaS, ochrany majetku dle čl. 11 LZPaS a ohrožení nezávislosti soudního exekutora, který vystupuje jako orgán veřejné moci v exekučním řízení, stejně jako insolvenční správce v řízení insolvenčním.⁸²

Ke změně rozhodovací praxe soudů došlo až v návaznosti na nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 3250/14 ze dne 01.07.2016 bod 24⁸³, ve kterém Ústavní soud uvádí, že již v okamžiku zahájení insolvenčního řízení má soudní exekutor nárok na náhradu nákladů exekuce (tj. na odměnu a náhradu hotových výdajů) s právními předpisy stanovené minimální výší, když tento nárok mu vznikl v okamžiku, kdy byla vůči dlužníkovi exekuce nařízena, a to bez ohledu na to, že jím do doby

⁸¹ Kasíková, M. a kol. Exekuční řád. Komentář. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, 1167 s.

⁸² Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

⁸³ Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. IV. ÚS 3250/14 ze dne 01.07.2016

zahájení insolvenčního řízení nebylo v rámci exekuce vymoženo žádné plnění, a zároveň nebyl vydán příkaz k úhradě nákladů exekuce.

Otázkou vydání výtěžku vymoženého v průběhu exekučního řízení do insolvenčního se zabýval též Ústavní soud ve svém nálezu sp. zn. IV. ÚS 378/2016 ze dne 06.09.2016⁸⁴, ve kterém dospěl k závěru, že obecné soudy jsou povinny v případech vydávání výtěžku exekuce do insolvenčního řízení povinny postupovat dle ustanovení § 46 odst. 7 EŘ tak, že insolvenčnímu správci soudní exekutor vydá vymožené plnění po odpočtu nákladů exekuce; účelně vynaložené náklady exekuce, jejichž součástí je také odměna exekutora, se nestávají součástí majetkové podstaty v insolvenčním řízení.

⁸⁴ Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. IV. ÚS 378/2016 ze dne 06.09.2016

9. Postavení soudního exekutora v jiných zemích

9.1 Postavení soudního exekutora na Slovensku

Na Slovensku upravuje postavení soudního exekutora zákon č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekutorech a exekučnej činnosti (exekučný poriadok) a o zmene doplnení ďalších zákonou. Taktéž pojednává o samosprávě a činnosti exekutora.

Na Slovensku byl institut soudního exekutora zaveden dříve než v České republice. Exekuční řád České republiky z něj v mnohém vychází, a tak je možné si všimnout, že je většina slovenského exekučního řádu velmi podobná tomu českému, některá ustanovení jsou zcela shodná s těmi na Slovensku. Vzhledem k této skutečnosti, k menší jazykové bariéře a blízkému sousedství s tímto státem, lze sledovat podobu a následný vývoj v postupech provádění u obou zemí.

Podle zákona č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekutorech a exekučnej činnosti (exekučný poriadok) a o zmene doplnení dalších zákonou, je exekutor zákonem určenou a pověřenou fyzickou osobou, splňující určité požadavky k provádění nuceného výkonu rozhodnutí. Je také považován za veřejného činitele vykonávajícího veřejnou moc, ostatní činnosti, které slovenský soudní exekutor vykonává, jsou uvedeny v § 193 Exekučného poriadku, a jsou totožné s těmi, které vykonává soudní exekutor v České republice. Na Slovensku je výkonem rozhodnutí pověřen pouze soudní exekutor. Novelou č. 341/2005 Z.z. exekučný poriadok, účinnou od 01.09.2005, došlo ke zrušení dvojkolejnosti výkonu rozhodnutí a exekuce.

Za zmínku stojí další rozdíl mezi exekučním řízením v České republice a na Slovensku, a to v určení místní příslušnosti soudního exekutora, tzv. teritoriality, která je vymezena v rámci krajů. Jaký má tato změna dopad na průběh exekučního řízení není zatím jasné vzhledem k její účinnosti, která nastala 01.04.2016.

V České republice se o této změně zatím bouřlivě diskutuje, bylo podáno několik návrhů směřujících k této změně, zatím ale k novelizaci současné právní úpravy nedošlo.

Osoba, která se chce stát soudním exekutorem na území Slovenské republiky, musí být jejím občanem, být způsobilá k právním úkonům, absolvovat úplné vysokoškolské vzdělání v právnickém oboru, být bezúhonná a splnit tříletou praxi přímo v oboru exekuční činnosti anebo praxi související s touto činností. Taktéž skládá slib k rukám ministra spravedlnosti a uzavírá smlouvu o pojištění odpovědnosti za škodu vzniklou při výkonu exekuční činnosti, zároveň uzavírá pojištění za škody vzniklé jeho zaměstnanci. I na Slovensku jmenuje soudního exekutora do funkce ministr spravedlnosti na návrh Komory, kdy byl uchazeč řádně přihlášen do výběrového řízení.

9.1.1 Zánik výkonu exekuční činnosti

Zde je rozdíl v tom, že Exekučný poriadok přímo stanovuje, kdy dojde k zániku výkonu exekuční činnosti, např. při uzavření jiného pracovního poměru, soudní exekutor začne podnikat, případně pokud soudní exekutor neuhradí zálohu ve výši 3 319,39 eur při jmenování do úřadu. Tato záloha se taktéž použije na náklady auditu spojeného se zánikem výkonu funkce soudního exekutora, který se provádí při převzetí stávajícího exekutorského úřadu atd. Při zániku se určuje buďto náhradník, který je zvolen po smrti původního soudního exekutora, prohlášením za mrtvého, anebo odvoláním soudního exekutora, anebo nástupce, který je zvolen při dobrovolném ukončení exekuční činnosti, kdy je sepsána dohoda s jiným soudním exekutorem o převzetí exekuční agendy. Tato dohoda se Komore předkládá společně s návrhem na odstoupení soudního exekutora. Uvolněnému úřadu s exekuční agendou zajistí Komora audit po zániku úřadu odvolaného soudního exekutora, a to nad exekuční a účetní činností. Tento audit je hrazen Komorou, pouze pokud převyší náklady spojené se zánikem výkonu funkce soudního exekutora, je tento rozdíl hrazen z výše zmiňované zálohy, kterou soudní exekutor složil při svém jmenování.

9.1.2 Slovenská komora exekútorov

Komora je samosprávnou stavovskou organizací, jež je právníckou osobou. Soudní exekutor je po jmenování členem této Komory. Komora vykonává dohledovou činnost nad soudními exekutory.

Mezi orgány Komory patří konference soudních exekutorů, což je nejvyšší orgán komory, je tvořena všemi soudními exekutory a volí ostatní orgány Komory, kterými jsou prezidium komory, revizní komise, disciplinární a vzdělávací komise. Dále konference soudních exekutorů schvaluje organizační, volební a disciplinární řád, ruší nebo mění rozhodnutí prezidia komory apod. Prezidium řídí činnost komory, styk s orgány státní správy, vede seznamy soudních exekutorů a jejich koncipientů, Dva členy prezidia volí ministr spravedlnosti, tito členové nemusí být z řad soudních exekutorů. Prezident komory je zvolen prezidiem a vystupuje za Komoru na veřejnosti, dále řídí zaměstnance komory a vydává rozhodnutí. Revizní komise je zřízena ke kontrole hospodaření, schvaluje roční závěrečný účet. Vzdělávací komise má na starosti plán zkušební, studijní, organizaci zkoušek a zajišťování dokumentační, informační a publikační činnosti. Posledním orgánem je komise disciplinární, která rozhoduje o řízeních disciplinárních dle podle § 221 ods. 2 písm. c) Exekučního poriadku.

9.1.3 Dohled nad činností soudního exekutora

Vykonává jej ministerstvo spravedlnosti, které kontroluje jak činnost soudního exekutora, tak činnost exekutorské komory. Sledují se zákonné postupy u jednotlivých činností, samozřejmě jsou pravidelné kontroly exekutorských úřadů, agendy exekučních spisů a celkové funkčnosti exekutorské komory, vedení řízení o stížnostech na postup soudního exekutora apod.⁸⁵

9.2 Postavení soudního exekutora v Nizozemsku

Dne 26.01.2001 byl přijat nizozemský exekuční řád. Soudní exekutor a jeho zaměstnanci jsou veřejnými činiteli, pověřenými k výkonu přidělených úkolů za úplatu, které stanovuje exekuční řád v Nizozemí.

Soudní exekutor je zejména pověřen k:

- a) vydávání příkazů k předvolání, doručování dalších listin k předstoupení před soud či doručování listin obsahujících poučení o soudním řízení,
- b) podává soudní oznámení, úřední sdělení, námítky a soudní příkazy,

⁸⁵ Mezinárodní unie soudních exekutorů a soudních vykonavatelů. Dostupné na www.uhj.com/en

- c) oznamuje rozhodnutí o soudním vystěhování, zabaveném majetku, veřejné dražbě, zadržení z důvodu neplnění daných příkazů a další nutné úkony související s provedením příkazu nebo ochrany práv,
- d) vyřizuje námitky proti příkazům či nesplnění příkazu k placení,
- e) provádí úřední dohled u dobrovolné veřejné dražby hmotného movitého majetku přes aukční prodej nejvyšší nabídce či holandské dražby.

Soudní exekutor vykonává svou činnost na celém území Nizozemí a nesmí provádět úkony ve prospěch sebe samého, svému zákonnému partnerovi nebo osobě žijící ve společné domácnosti a dalším rodinným příslušníkům, dokonce až do třetího stupně příbuzenství, a dále žádné právnické osobě, nebo osobě, která je spojena s výše uvedenými osobami a vlastní většinový podíl akcií této právnické osoby nebo je jejím ředitelem. Jednalo by se tak o jasný střet zájmů. Pokud soudní exekutor takové úkony provede, jsou neplatné a tedy neúčinné. Soudní exekutor je povinen oznámit ministrovi spravedlnosti takovéto nekalé úkony nebo úkony, o kterých se domnívá, že by mohly vykazovat pochybné úmysly. Ministr může soudního exekutora vyzoomět o tom, že je takové jednání v rozporu s mezinárodním právem. Úřední sdělení je podáváno z moci úřední a k urychlení tohoto sdělení je možno jej podat ústně, ovšem za předpokladu, že bude neprodleně vyhotoveno písemně. Tato sdělení se zveřejňují ve Sbírce zákonů, nařízení a vyhlášek Nizozemí.

Soudního exekutora jmenuje královská vyhláška, ve které je uvedeno místo výkonu exekutorské činnosti. Taktéž je povinen složit přísahu, na základě které smí teprve zahájit výkon soudního exekutora. Soudní exekutor v Nizozemsku musí také splňovat zákonné podmínky pro výkon činnosti, a to hlavně nizozemskou státní příslušnost, školící kurz, kdy se stane exekutorským koncipientem, kterého schvaluje ministr spravedlnosti s minimálně dvouletou praxí v oboru. Musí mít vyhotoven obchodní plán a doporučení. Plán je vypracovaný rozbor obsahující informace o uchazeči, např. dostatečné finanční prostředky pro výkon povolání, předpoklad efektivy do tří let od otevření úřadu, tedy jakási analýza ukazatelů, kterými tohoto předpokladu soudní exekutor dosáhne. V žádosti, kterou soudní exekutor podá ministrovi, uvede místo výkonu úřadu, doklad potvrzující splnění podmínek a obchodní plán. Je žádoucí uvést předchozí úřady, kde soudní exekutor vykonával praxi koncipienta. Rozhodnutí o přijetí soudního exekutora musí být přijato ve lhůtě čtyř měsíců od podání. Soudní exekutor po vydání tohoto

rozhodnutí složí přísahu dle čl. 9 exekučního řádu Nizozemí. Soudní exekutor je povinen provádět úkony v rámci celé jurisdikce okresního soudu, dle místa výkonu jeho úřadu. Vyjma případů, kdy je výkon exekuční činnosti ve střetu zájmu v osobních okolnostech anebo nebyla zaplacená záloha na provedení úředních úkonů.

Při provádění výkonu se soudní exekutor prokazuje potvrzením vydaným ministrem spravedlnosti. Příkaz soudního exekutora musí být jasný, srozumitelný a v souladu se zákonnými předpisy. Je povinen vést evidenci všech vydaných příkazů. Náklady jsou dle § 240 a § 434 písm. a) nizozemského občanského soudního řádu uvedeny na konci příkazu. Tak jako soudní exekutor v České republice, vede nizozemský soudní exekutor kancelář, v níž řádně eviduje výkon své činnosti, samozřejmostí je vedení řádného účetnictví a záznamů o svém osobním majetku. Jsou také pevně stanovena pravidla vytváření a aktualizování obchodních a osobních záznamů.

V Nizozemí je také umožněno, aby pracovalo více soudních exekutorů společně v rámci partnerství. Pro všechny úkony musí mít soudní exekutor zřízeny speciální bankovní účty na své jméno, příp. na jméno vzniklého partnerství soudních exekutorů, kde jsou řádně převáděny finanční prostředky z exekuční činnosti. Je povinen vyhotovit vyúčtování o nakládání a účtování ve svěřeném případě. Taktéž má ustanoveného zástupce a exekutorského koncipienta ve svém úřadu. Dohled nad soudním exekutorem v Nizozemí provádí Komise pro finanční dohled dle § 110 nizozemského notářského řádu, této komisi soudní exekutor pravidelně předkládá účetní závěrku v podobě auditu. Komise má přístup ke všem osobním a obchodním záznamům soudního exekutora. V případě, kdy Komise zjistí skutečnosti pro disciplinární opatření, podá stížnost u Komory soudních exekutorů. Pokud jsou prohřešky vážné, může být soudní exekutor odvolán anebo dočasně postaven mimo službu. Soudní exekutor musí být nezávislý, nestranný a musí dodržovat mlčenlivost, která se nevztahuje pouze na jeho osobu, ale i na všechny jeho zaměstnance a na členy Komory.

9.2.1 Královská asociace soudních exekutorů – KBvG

Je veřejná instituce, která sdružuje všechny soudní exekutory, zástupce soudních exekutorů a exekutorské koncipienty vykonávající činnosti na území Nizozemí, sídlí v Utrechtu. KBvG se skládá z rady, rady členů a valné hromady. Zajišťuje odborná jednání, rozvíjení odborných znalostí a schopností svých členů. Disponuje stanovami, ve kterých je podrobně popsán plán rozvíjení a odborného jednání činnosti členů KBvG. Dá se říci, že je v určitých směrech obdobou Exekutorské komory v České republice. V Nizozemí je zřízen institut exekutorského úřadu a soudní exekutor je veřejným činitelem poskytujícím zpoplatněné služby při výkonu soudních rozhodnutí. Oproti např. Rusku, kde jsou sice také státními zaměstnanci, ale působí přímo v rámci příslušného soudu bez zřízení svého konkrétního exekutorského úřadu⁸⁶.

9.3 Postavení soudního exekutora v Německu

Postavení soudních exekutorů vykonávající exekuční činnost na území České republiky je odlišné od soudních exekutorů vykonávajících exekuční činnost na území Německa, když soudní exekutoři jsou do své funkce jmenováni předsedajícím soudcem vyššího krajského soudu, který provádí kontrolu nad jejich činností. Soudní exekutoři vykonávají exekuční činnosti jako zaměstnanci soudů, jejichž postavení je obdobné jako postavení českých soudních vykonavatelů. Při výkonu této funkce jsou však nezávislí.

Pro výkon funkce soudního exekutora zákon stanoví pouze jedinou povinnost, a to povinnost odborného vzdělání. Odborným vzděláním se rozumí školení pro soudní exekutory. Osoba, která se tohoto školení chce zúčastnit, musí dosvědčit, že ukončila odborné vzdělání zejména v právní nebo obchodní oblasti, dále musí doložit, že byla zaměstnancem soudní kanceláře po dobu minimálně tří let, a že zároveň nedosáhla věkové hranice čtyřiceti let. Toto školení je završeno závěrečnou zkouškou. V případě úspěšného složení této zkoušky jsou absolventi jmenováni soudními exekutory tzv. na zkoušku. Po uplynutí tříletého zkušebního období je následně soudní exekutor jmenován doživotním státním úředníkem. Dle ustanovení

⁸⁶ Mezinárodní unie soudních exekutorů a soudních vykonavatelů. Dostupné na www.uhj.com/en.

§ 753 ZPO stanoví, že není-li provedení exekuce přiděleno soudu, přísluší její provedení soudnímu exekutorovi na základě žádosti věřitele.

Do pravomoci soudního exekutora kromě výkonu exekuční činnosti spadají i jiné činnosti např. doručování písemností nebo činit úkony, které povedou ke smírnému řešení sporu mezi účastníky.

Na rozdíl od právní úpravy platné na území České republiky, která se v ustanovení § 58 EŘ zabývá přiměřeností exekuce, tedy jakým konkrétním způsobem má být exekuce provedena s ohledem na výši vymáhané pohledávky, žádný právní předpis neupravuje přiměřenost exekuce prováděné na území Německa, když pouze negativním výčtem v ustanovení § 811 ZOP uvádí, jaké věci nemohou podléhat exekuci a které jsou nezabavitelné⁸⁷.

9.4 Postavení soudního exekutora v Polsku

Činnost soudních exekutorů včetně jejich postavení a pravomoci je upravena zákonem o soudních exekutorech a exekuční činnosti (Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 o komornikach sadowych i egzekucji) ze dne 29.08.1997 a občanským soudním řádem – v zákoně ze dne 17.11.1964 (Ustawa z dnia 17.11.1964, Kodeks postepowania cywilnego).

Soudní exekutor je státním úředníkem, který působí při okresním soudu a v jehož obvodu vykonává svou činnost. V rámci místní působnosti jednoho okresního soudu může působit současně několik soudních exekutorů. Soudní exekutor je při výkonu své činnosti vázán pokyny (rozhodnutími) soudu a vykonává činnost v občanskoprávních věcech s výjimkami stanovenými zákonem.

Stejně jako na území České republiky platí, že si věřitel může zvolit sám osobu soudního exekutora zapsaného v seznamu soudních exekutorů. Zvolený soudní exekutor nemá oprávnění žádost o provedení exekuce odmítnout s výjimkou

⁸⁷ Mezinárodní unie soudních exekutorů a soudních vykonavatelů. Dostupné na www.uilhj.com/en.

situace, kdy jemu doručené žádosti o provedení exekuce či jiných zákonných povinností překročily lhůtu šesti měsíců od doručení.

Soudním exekutorem může být osoba, která splňuje zákonem stanovené požadavky. Soudním exekutorem může být jmenována osoba, která je občanem Polské republiky, je plně způsobilá k právním úkonům, má dobrou pověst, nebyla potrestána za trestný čin a není ani podezřelá ze spáchání trestného činu nebo z finanční trestné činnosti, má vysokoškolské magisterské vzdělání na právnické fakultě získané na území Polské republiky nebo zahraniční právnický titul uznávaný na území Polska.

Kromě těchto podmínek musí soudní exekutor splnit další podmínky. Předně musí být zdravotně způsobilý pro výkon této funkce. Dále musí absolvovat exekutorskou praxi v minimální délce dvou let, úspěšně složit exekutorskou zkoušku a musí jít o osobu, která dosáhla minimální věkové hranice šestadvaceti let.

Soudního exekutora v Polsku jmenuje do funkce ministr spravedlnosti, tak jako je tomu v České republice. Ministr spravedlnosti, společně s předsedy krajských soudů, soudními inspektory a pověřenými osobami a též ve spolupráci s exekutorskou samosprávou, vykonává dohled nad činností soudních exekutorů v Polsku.

Soudní exekutor odpovídá za škodu způsobenou nezákonným jednáním nebo opomenutím při výkonu činnosti. Soudní exekutor je též disciplinárně odpovědný za nezákonné jednání či opomenutí, za které může být potrestán udělením napomenutí, důtkou anebo pokutou až do výše dvacetinásobku průměrné měsíční mzdy nebo vyloučením z exekutorské činnosti.

Zásada přiměřenosti je postavena na stejných principech používaných na území České republiky⁸⁸.

⁸⁸ Mezinárodní unie soudních exekutorů a soudních vykonavatelů. Dostupné na www.uilhj.com/en.

9.5 Postavení soudního exekutora v Ruské federaci

Federální služba soudních exekutorů, tak se nazývá specifická skupina soudních úředníků, kterou tvoří soudní exekutor neboli soudní vykonavatel. Za výkon rozhodnutí (exekuce) pobírají pevně stanovený plat, a to bez ohledu na výši vymožené pohledávky. V případě úspěšného vymožení pohledávky jsou odměňováni zákonem stanovenou procentuální výší z vymoženého dluhu.

Místní příslušnost je určena pobytem dlužníka, oprávnění tak nemají možnost výběru soudního exekutora, jako je tomu v České republice. V Rusku je prostředí práva k vymáhání pohledávek vytvořeno, ale prostředky k vymožení těchto pohledávek věřitelů stále chybí. Pokud je dlužník v Rusku majitelem jediné nemovitosti, ve které trvale žije, nelze ji postihnout výkonem a zpeněžit na úkor existenčních problémů dlužníka. Stejně tak nemůže soudní exekutor zabavit i další zákonem uvedené věci, jako např. domácí spotřebiče (sporák, pračka apod.), které jsou nezbytné k běžnému životu.

Dále soudní exekutor v Rusku vykonává soudní rozhodnutí v občansko-právních věcech, v trestním řízení, a to uložení pokuty nebo jiného trestně-právního prostředku. Vydává rozhodnutí soudu a oprávněných úředních osob ve věcech správních přestupků (správní pokuta, obecně prospěšné práce, správní vyhoštění apod.), vykonává také rozhodnutí berních orgánů o vymáhání finančních prostředků a dále zabezpečuje stanovený řád při provádění soudních jednání.

9.5.1 Administrativní pozastavení činnosti

Jedná se o dočasné zastavení činnosti podnikatelů, jejich poboček, organizačních složek, výrobních závodů a také ukončení provozu zařízení a nemovitostí, jako např. budov, staveb apod. Soudní exekutor tyto zajistí, opatří plombou nebo činí jiná opatření podle rozhodnutí správního pozastavení činnosti povinného, doba pozastavení se určuje na devadesát dní.

9.5.2 Správní vyhoštění z Ruské federace

Je to nucené a kontrolované přemístění osob-cizinců přes státní hranice. Těmto cizincům je vystaven cestovní doklad a za doprovodu soudních exekutorů dojde

k oficiálnímu vydání této osoby pohraničním institucím. Exekutoři při tomto výkonu spolupracují s orgány imigračními a pohraničními a s jejich vykonavateli.

9.5.3 Výkon trestu obecně prospěšných prací

U výše uvedeného výkonu kontroluje soudní exekutor chování povinného při plnění trestu, dodržování pracovní kázně a kolik již povinný odpracoval uložených hodin. Soudní exekutor osobně navštěvuje podnik, kde je povinný pro výkon práce umístěn nebo tento podnik dotazuje na výše uvedené skutečnosti týkající se povinného.

9.5.4 Zajištění bezpečného průběhu soudního řízení

U soudních řízení zajišťuje soudní exekutor zejména ochranu budov a dalších soudních prostor. Předvádí osoby, které se dobrovolně nedostavily k soudu, a také zajišťuje bezpečnost svým vykonavatelům při provádění výkonů rozhodnutí. Soudní exekutoři mají povolení ke kontrole totožnosti osob a k osobním prohlídkám, a pokud to situace vyžaduje, mohou použít donucovací prostředky, fyzickou sílu a v neposlední řadě i použít zbraň k zajištění bezpečného průběhu celého řízení.

9.5.5 Orgán přípravného trestního řízení

Soudní exekutor působí také jako orgán při přípravě trestního řízení, a to, pokud se osoby vyhýbají placení výživného k péči o děti nebo nezaměstnané rodiče, pokud je mařen výkon spravedlnosti či vyšetřovacího řízení, úmyslné neplacení úvěrů, prozrazení utajovaných informací týkajících se trestního řízení, maření soudního rozhodnutí, pohrdání soudem a nezákonné úkony při sepisování nebo zabavování majetku.

V rámci výkonu rozhodnutí pátrá soudní exekutor po povinném, příp. jeho dítěti, po majetku povinného dle čl. 65 Federálního zákona o výkonu rozhodnutí, kterým se exekutoři v Rusku řídí. Dále se řídí Federálním zákonem o soudních exekutorech čl. 12, kdy provádí pátrání na základě soudního aktu vyjma rozsahu výkonu rozhodnutí. Je tedy oprávněn kontrolovat doklady a na jejich základě provést

identifikaci osob, informovat se na občany, vyřizovat potvrzení, prověřovat dokumenty, prohlížet prostory-místnosti, budovy, stavby, území a dopravní prostředky.

Z výše uvedeného vyplývá, že náplň práce soudního exekutora působícího na území Ruské federace a v České republice je obsahově velmi odlišná. Právní úprava států je postavena na zcela odlišných pilířích. Pravomoc soudních exekutorů v Rusku je velmi rozsáhlá. Soudní exekutoři v Rusku jsou státními zaměstnanci, kdežto soudní exekutor v Česku působí jako samostatná soukromá podnikající osoba, která je vystavena rizikům podnikání a odkázána tak na svou vlastní iniciativu spočívající ve hledání nových „klientů“⁸⁹.

⁸⁹ Mezinárodní unie soudních exekutorů a soudních vykonavatelů. Dostupné na www.uilhj.com/en.

10. Závěr

Exekuční řízení má v právním řádu České republiky dlouhou tradici, neboť již v době vzniku Československa v roce 1918 byl převzat celý právní řád Rakouska-Uherska, a zároveň bylo přijato civilní právo procesní, což na území naší republiky způsobilo vznik tzv. právního dualismu, kdy byly nastoleny mechanismy, kterými bylo možné dosáhnout splnění uložené povinnosti.

Od vzniku samostatného Československa a následného rozdělení na Českou republiku do současnosti však exekuce a výkon rozhodnutí prošly několika zásadními změnami souvisejícími s politickou orientací naší země. První významná změna souvisela s přijetím zákona č. 142/1950 Sb., který kromě řízení nalézacího upravil i řízení exekuční a konkursní. Další významný mezník pro exekuční právo znamenal zákon č. 99/1963 Sb. občanský soudní řád, který nabyl účinnosti 01.04.1964, jehož účelem bylo zjednodušení civilního procesu. Tento občanský soudní řád platí na území naší země do dnešního dne, avšak nelze opomenout ani skutečnost, že v průběhu let byl tento zákon již mnohokrát novelizován.

V roce 1989 v důsledku změny politického režimu a nastolení demokratického systému bylo nezbytně nutné změnit i právní řád platný v České republice.

Za nejvýznamnější změnu v novodobé historii pro exekuční právo lze však považovat přijetí zákona č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, kterým byl do českého právního řádu zaveden institut soudního exekutora, na kterého stát delegoval část dosud výlučně svěřených pravomocí soudu na soudního exekutora jako veřejného činitele, kdy nyní vedle sebe paralelně působí exekuce prováděná soudními exekutory, výkon rozhodnutí prováděný exekučními soudy, a současně daňové exekuce prováděné správními orgány.

Zavedení institutu soudního exekutora a exekuce prováděné soudními exekutory vystupujícími v pozici úředních osob s prvky vykazujícími znaky podnikatelské činnosti, lze celkově hodnotit velmi pozitivně.

Výkon rozhodnutí prováděný exekučními soudy v porovnání s exekucemi prováděnými soudními exekutory byl v mnoha případech neefektivní a pro věřitele

představoval velmi nejistý a zdlouhavý způsob, jakým se mohli domoci svých práv, ve většině případů uspokojení svých pohledávek, neboť při výkonu rozhodnutí exekuční soud byl a stále je vázán exekučním návrhem oprávněného, ve kterém již oprávněný označí způsob, jakým má být výkon rozhodnutí proveden. Naopak v případě exekuce prováděné soudními exekutory je na rozhodnutí soudního exekutora, jakým způsobem bude exekuce provedena.

Úspěšnost vymahatelnosti práva a samotných exekucí prováděných soudními exekutory je jednak závislá na majetkových poměrech dlužníků a jednak i na schopnostech a možnostech konkrétního soudního exekutora jako podnikatele, který dokáže vytvořit takové podmínky, které povedou k úspěšnému vedení a ukončení exekucí.

Na druhé straně však stát musí být schopen soudním exekutorům zajistit takové podmínky pro výkon exekuční činnosti, aby mohli i nadále vykonávat exekuční činnost za splnění zákonných podmínek a aby byla současně garantována i práva účastníků řízení.

Současný vývoj však naznačuje, že osoba soudního exekutora je společností vnímána spíše negativně a nic nepoukazuje na to, že by mělo dojít k nějakému zásadnímu obratu.

Postavení soudního exekutora při výkonu exekuční činnosti navíc ovlivňují i další skutečnosti, zejména pak skutečnost, že v průběhu posledních let došlo k přenesení dalších pravomocí z exekučních soudů na soudní exekutory za současného posílení prováděné kontroly nad soudními exekutory se zaměřením na přiměřenost zvoleného způsobu exekuce, délku řízení a úkonů prováděných v souvislosti s vedením exekuce apod.

V posledních letech byly opakovaně modifikovány náklady exekuce, tedy snižovány, a to oproti navýšení agendy, kterou je soudní exekutor povinen vyřídit. Z tohoto důvodu je odměňování soudního exekutora považováno za zásadní skutečnost ovlivňující jeho postavení při výkonu exekuční činnosti.

Ačkoliv soudní exekutor vykonává činnost stejně jako další osoby, kterými jsou insolvenční správce nebo soudní komisař (notář), na které stát přenesl část svých pravomocí a vykonává tak na základě pověření v pozici veřejného činitele veřejnou moc, odměňování těchto profesí není postaveno na stejných principech. Stát nad všemi těmito profesemi vykonává zároveň dohled, ale v případě odměňování za svěřenou činnost jsou zde značné rozdíly.

V daném případě by měl soud všem těmto osobám garantovat stejné podmínky pro výkon jim svěřených činností a zajistit, aby svou funkci vykonávali nezávisle a nestranně, přičemž jim bude zaručeno, že za odvedenou činnost budou honorováni stejným způsobem.

Nelze se domnívat, že náklady exekuce ponese soudní exekutor, když je právním předpisem odepřena volba, tak jako je tomu v případě podnikatelské činnosti, které exekuce povede a které ne, neboť exekuční řád mu ukládá povinnost konat vždy, je-li exekučním soudem vedením exekuce pověřen. Stát by měl soudnímu exekutorovi zaručit úhradu nákladů vzniklých v neúspěšně vedených exekucích.

Pokud nedojde ke změně právní úpravy týkající se odměňování soudních exekutorů, lze v průběhu následujících let očekávat ukončení činností řady exekutorských úřadů, neboť soudní exekutor je osobou podnikatele, po které nelze spravedlivě žádat, aby vykonávala svou činnost, bez toho aniž by za odvedenou činnost dostala zapláceno, což bude mít negativní dopad zejména pro věřitele, kteří budou dlouho čekat na uspokojení jejich pohledávek, neboť v současné době nejsou právními předpisy upraveny mnohé situace vznikající v praxi s uzavřením úřadů a tyto značně komplikují vedení exekučních řízení. Je zde i reálná hrozba podání žalob o náhradu škody na stát ze strany věřitelů. Neméně důležitý je i fakt, že dojde k poklesu vymahatelnosti práva, v důsledku snížení počtu exekutorských úřadů poklesnou i příjmy do státního rozpočtu, neboť soudní exekutor je nejen plátcem daně z přidané hodnoty, ale též i osobou, která vystupuje v pozici zaměstnavatele.

11. Résumé

This rigorous thesis deals with the position of a court distrainer during the performance of a distraint procedure according to Act No. 120/2001 Coll., on court-appointed distrainers and distraining activities (Rules of Distraining) as amended in the Czech Republic.

In the introduction, the author defines the position of a court distrainer as a public authority to which the state transferred a part of its authorities as of the effective date of the Rules of Distraining in 2001, and at the same time, the position of a court distrainer as an entrepreneur performing the distraining and other activities for a consideration.

Further in his work, the author performs a comparison to other legal professions to which the execution of public authority was transferred, such as insolvency administrators during insolvency procedures or court commissioners (notary) during inheritance proceedings. The work also contains a comparison of the positions of a court distrainer and those of a judge, a barrister, or the position of an arbiter in arbitration proceedings. It also provides a comparison of distraint procedures performed by court distrainers and the performance of court decisions executed by courts of law.

The work also includes the development of distraint proceedings especially from 1918 with the focus on distraint proceedings performed by court distrainers after 2001, i.e. from the effective date of the Rules of Distraining. At the same time, the author focuses on the amendments of the Civil Procedure Code and the Rules of Distraining which had a major effect on the course of distraint proceedings.

The rigorous thesis puts an emphasis on the position of a court distrainer, the requirements for his/her appointment to the office of court distrainer and the requirements for the performance of this office.

The author also deals with opening a distrainer's office, voidance of the distrainer's authority, and its takeover by a newly appointed court distrainer. The thesis deals also with the issues of relating to situations occurring during the performance of the

authority which are not legally regulated yet, such as the issue of the liability for damage arising during the activities of a court distrainer whose authority had already ceased due to legal reasons, which was, however, applied only after a new court distrainer was appointed.

The rigorous thesis also contains the course of disciplinary proceedings against a court distrainer for a disciplinary delict or a material disciplinary delict. The chapter also presents the types of disciplinary measures which may be imposed on a court distrainer for a disciplinary delict. The disciplinary liability of a candidate distrainer or a candidate clerk is the same as that of a court distrainer.

The following part of the thesis provides a detailed analysis of the distraint expenses representing the consideration of the court distrainer, the remuneration of the flat cash expenses and reasonably spent cash expenses. The author focuses on the ways of defining the distraint expenses, i.e. the forms of decisions. The distraint expenses are defined either by a charging order or they are defined in the decision on distraint lifting. The admissibility of the alteration of the charging order for the distraint expenses and the alteration of the amount of the distraint expenses is also analysed. The conclusion of this part of the thesis focuses on the payment of the distraint expenses in cases of unsuccessful distraints. This is explored in detail in the situations given by the position of court distrainers as a public authority performing public powers based on its appointment by the state and also by the position of court distrainers as entrepreneurs bearing business risk in connection with the performance of distraint activities, when the expenses of unsuccessful distraints are charged to court distrainers.

In his thesis, the author pays attention also to insolvency proceedings and its influence on ongoing distraint proceedings. Insolvency proceedings are a procedure to the commencement of which Act No. 182/2006 coll., on bankruptcies and the ways of their resolution (the Insolvency Act) attributes certain consequences affecting any unfinished distraint procedure. The commencement of an insolvency procedure interrupts the distraint procedure. The issues of performance enforced by a court distrainer during distraint proceedings before and after the commencement of insolvency proceedings and its surrender to the

insolvency administrator for the purposes of the insolvency proceedings are also explored.

The rigorous thesis contains a comparison of the position of a court distrainer in the Czech Republic to that in Slovakia, Germany, Poland, Holland, and the Russian Federation. It also touches the issue of local competence, so-called territoriality, and its effects on distraint proceedings.

12. Literatura

12.1 Odborná literatura

Svoboda, K., Smolík, P., Levý, J., Šínová, R. a kol. Občanský soudní řád. Komentář. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, 1422 s.

Kasíková, M. a kol. Exekuční řád. Komentář. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, 1167 s.

Kasíková, M. a kol. Exekuční řád. Komentář. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2017, 1167 s.

Hora V., Horák, O. Soustava exekučního práva, Soudní řízení nesporné. Reprint, Praha. Wolters Kluwer ČR. 177 s.

Schrotz, K., Jurásek, S.. Exekuční řád platný v Zemi České a Moravsko-Slezské. Praha. Spolek československých právníků "Všehrd". 439 s.

Menoušek, A.. Základové nauky o exekuci soudní. Praha. Sborník věd právních a státních. 1903. 137 s.

Čečetka, V.J. Žaloby a exekuce v řízení před soudy okresními. Praha. Knihotiskárna F. Šimáček, nakladatelé. 1899. 254 s.

Wolfová, J. Štika, M. Soudní exekuce. Praha. Wolters Kluwer ČR. 2016. 336 s.

Winterová, A.. Civilní právo procesní část druhá: řízení vykonávací, řízení insolvenční. Praha. Nakladatelství Leges, s.r.o. 2015. 352 s.

Šínová, R., Kovářová, Kochová, I. a kol. Civilní proces. Řízení exekuční, insolvenční a podle části páté OSŘ. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2015, 359 s.

Svoboda, K. Šínová, R. Hamul'áková, K. a kol. Civilní proces. Obecná část a sporné řízení. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014, 458 s.

Novotný, P., Novotná, M. Nový občanský zákoník, Dědické právo, 2. vydání, GRADA Publishing, a.s., 2017, 159 s.

Svoboda, J., Klička, O. Dědické právo v praxi. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2014, 408 s.

Ttipes, A. Exekuce v soudní praxi. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2006, 852 s.

Kindl, M., Šíma, A., David, O. Občanské právo procesní. Plzeň. Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s.r.o., 2005, 415 s.

Kurka, V., Drápal, L. Výkon rozhodnutí v soudním řízení. Praha: Linde, 2004, 549 s.

12.2 Právní předpisy

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Zákon č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

Zákon č. 120/2001 Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád)
ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních

Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jejich řešení (insolvenční zákon)

Zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správčích

Zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)

Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné
moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České
národní rady

Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů

Zákon č. 143/2001 Sb., o ochraně hospodářské soutěže

Zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty

Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákon

Zákon č. 79/1896 ř.z., o řízení exekučním a zajišťovacím (exekuční řád)

Zákon č. 142/1950 Sb., o řízení ve věcech občanskoprávních (občanský soudní řád)

Zákon č. 233/1995, Z.z.o súdných exekutorech a exekučnej činnosti (exekučný
poriadok) a o zmene doplnení ďalších zákonou.

Wet van 26 januari 2001 tot vaststelling van de Gerechtsdeurwaarderswet, původní
znění zde: [web:http://wetten.overheid.nl/BWBR0012197/geldigheidsdatum_10-04-2014](http://wetten.overheid.nl/BWBR0012197/geldigheidsdatum_10-04-2014)

Vyhláška č. 330/2001Sb., o odměně a náhradách soudního exekutora, o odměně a
náhradě hotových výdajů správce podniku a o podmínkách pojištění odpovědnosti
za škodu

Vyhláška č. 418/2001 Sb., o postupech při výkonu exekuční a další činnosti

Vyhláška č. 311/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách hotových
výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich
nutných výdajů

Vyhláška č. 57/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 196/2001 Sb., odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky (notářský tarif)

12.3 Stavovské předpisy

Stavovský předpis Exekutorské komory České republiky č. 4/2013 Věstníku ze dne 7. prosince 2012, kterým se stanoví postup při vyhlásování a organizaci výběrového řízení

Stavovský předpis Exekutorské komory České republiky ze dne 17. července 2001 (Změna: 17. prosince 2002, Změna: 15. dubna 2005, Změna: 11. června 2010, Změna: 16. února 2012, Změna: 23. května 2013) - Zkušební řád

Stavovský předpis Exekutorské komory České republiky, ze dne 23. května 2002, (Změna: 15. dubna 2005 Změna: 11. června 2010, Změna: 14. listopadu 2013) - Kancelářský řád

Stavovský předpis Exekutorské komory České republiky ze dne 23. května 2002 (Změna: 15. dubna 2005, Změna: 11. června 2010, Změna: 23. května 2013) - Kárný řád

Usnesení Sněmu Exekutorské komory České republiky ze dne 28. února 2006 - Pravidla profesionální etiky a pravidla soutěže soudních exekutorů

12.4 Ostatní

„Global Code of Enforcement“, který byl uveřejněn na webu UIHJ:
http://www.uihj.com/en/global-code-of-enforcement_2165010.html

Mezinárodní unie soudních exekutorů a soudních vykonavatelů. Dostupné na
www.uihj.com/en

NAŘÍZENÍ č. RP04/40 k jednotné úpravě výkonu titulů na různých právních územích Velkoněmecké Říše ze dne 16. ledna 1940

Komorní listy č. III. /2016

Stanovisko sp.zn. Pl. ÚS-st. 23/06 ze dne 12.09.2006 (ST 23/42 SbNU 545)

Smlouva o fungování Evropské unie čl. 101

Zákon ze dne 26. ledna 2001, kterým se přijímá (nizozemský) exekuční řád – překlad zdroj EKČR

12.5 Judikatura

Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. I ÚS 3916/14 ze dne 12.04.2016

Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. Pl. ÚS 14/10 ze dne 01.07.2010

Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. IV. ÚS 378/2016 ze dne 06.09.2016

Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 20 Cdo 3576/2012 ze dne 21.03.2013

Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 26 Cdo 3570/2014 ze dne 28.04.2015

Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 30 Cdo 5350/2014 ze dne 15.04.2015

Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 26 Cdo 53/2015 ze dne 11.02.2015

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 20 Cdo 5180/2008 ze dne 24.03.2011

Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 13 Kse 23/2009-95

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové sp. zn. 19 Co 559/2003 ze dne 22.12.2003

Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. IV ÚS 3250/14 ze dne 01.07.2016

Usnesení Ústavního soudu České republiky sp. zn. IV. ÚS 2808/14 ze dne 22.10.2014

Usnesení Ústavního soudu České republiky sp. zn. IV. ÚS 2800/14 ze dne 02.12.2014

Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 28 Cdo 250/2012 ze dne 02.04.2014

Usnesení Ústavního soudu České republiky sp. zn. IV. 1500/17 ze dne 17.10.2017

Rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva ve věci van der Musselle proti Belgii ze dne 23.11.1983

Usnesení Ústavního soudu České republiky sp. zn. III. ÚS 2893/17 ze dne 28.11.2017

Nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. sp. zn. II. ÚS 262/2016 ze dne 13.12.2016

Nález Ústavního soudu České republiky III. ÚS 298/11 ze dne 10.11.2011

Rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 5 č.j. 25 C 254/2017-47 ze dne 13.03.2018

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 20 Cdo 4463/2007 ze dne 18.02.2010